

Rapport deputaten buitenlandse zending

1. Vooraf

Het werk van deputaten zending werd gedaan in een wereld waarin veranderingen op allerlei gebieden steeds zichtbaarder worden. Wereldwijd zijn er op bepaalde vlakken enorme stappen gezet, zoals de statistieken van de VN aantonen.

Extreme armoede is wereldwijd gedaald van 85% in 1800 tot 9% in 2017. Vooral sinds 1966 is die ontwikkeling snel gegaan. De gemiddelde levensverwachting is gegroeid van 31 jaar in 1800 naar 72 in 2017.

Tegelijk zijn de verschillen wereldwijd alleen maar toegenomen. Meer dan de helft van de wereldbevolking leeft van minder dan \$ 5,50 per dag, maar tegelijk nam de welvaart van een kleine groep superrijken alleen maar toe. Migratie als gevolg van oorlog, rampen en economische ongelijkheid plaatst de wereld voor problemen die niet op te lossen lijken.

In die wereld leven wij en werken wij. Dat zien we wanneer we bezoeken brengen aan de verschillende gebieden waar deputaten zendingsprojecten steunen. Dan worden we geconfronteerd met armoede, met uitzichtloosheid, met analfabetisme en als gevolg daarvan minder kansen op werk en dus een inkomen voor een gezin ...

Maar we zeggen ook: in die wereld werkt God, Vader, Zoon en heilige Geest aan de voltoering van zijn raadsbesluit. Hij zond zijn Zoon, en de Zoon zendt zijn discipelen (Johannes 20:21). God werkt en Hij werkt door de Geest die is uitgestort in de kring van de discipelen waardoor die discipelen kracht kregen om getuige te zijn van de Zoon. Zo is de kring van de discipelen, de kerk, door God deelgenoot gemaakt van het werk Gods in deze wereld.

De apostel Paulus zegt dat deel van onze verlossing is dat God 'ons het geheimenis van zijn wil heeft doen kennen, in overeenstemming met het welbehagen, dat Hij zich in Christus had voorgenomen, om, ter voorbereiding van de volheid der tijden, al wat in de hemelen en op de aarde is onder één hoofd, dat is Christus, samen te vatten' (Efeze 1: 9-10). In dat geloof – en diep verwonderd over het feit dat wij als kerken dat mogen – hebben deputaten in de afgelopen periode hun werk gedaan.

In dit rapport doen wij daar verslag van en gaan wij in op de vragen die vanuit de vorige synode aan ons deputaatschap gesteld zijn. Ook worden de verlangens van deputaten voor de komende periode verwoord. Met het oog daarop is per gebied een strategisch plan geschreven, waarin voor een langere tijd dan de komende intersynodale periode de visie op het werk beschreven wordt. Deze plannen vormen een belangrijke bouwsteen voor het samenstellen van de begroting die wij bij dit rapport ook indienen (bijlage 1). Immers: plannen worden concreet gemaakt in daden, zoals het werven en uitzenden van werkers, het ondersteunen van onderwijsprogramma's en dergelijke.

Opbouw rapport

De informatie over werk dat door deputaten gedaan kon worden is in drie jaarrapporten (over 2016, 2017 en 2018) aan de vergaderingen van de particuliere synodes bijeengebracht. Die rapporten zijn als bijlagen (2-4) bij dit rapport gevoegd. In die rapporten vindt u ook de zgn. personalia en de manier waarop het deputaatschap was samengesteld.

De synode van 2016 nam ten aanzien van deputaten een groot aantal besluiten, die goedkeuring van genomen besluiten of gevoerd beleid inhielden. Op die besluiten gaan wij

in dit rapport niet verder in, omdat over de voortgang van het werk al geschreven is in de jaarrapporten aan de vergaderingen van de particuliere synodes.

Er waren twee specifieke besluiten, die een opdracht inhielden.

- 5 Besluit 3 luidt: *deputaten op te dragen bij de driejaarlijkse voortgangsrapportage aan de generale synode per project aan te geven welk perspectief er is om de volledige verantwoordelijkheid aan lokale betrokkenen over te dragen en hoe dit zich verhoudt tot wat in de vorige rapportage werd gemeld.* Op dat besluit gaan wij in hoofdstuk 2 van dit rapport in.
- 10 Vervolgens besluit 22, dat luidt: *deputaten financiële zaken, onderlinge bijstand en advies, emeritikas, zending en landelijk kerkelijk bureau opdracht te geven op basis van overleg en consensus één beleggingsstatuut op te stellen dat voor alle deputaatschappen van toepassing wordt. Deputaten kunnen daarbij een of meerdere beleggingsspecialisten raadplegen. Als in dat op die manier tot stand gekomen statuut zou zijn opgenomen dat er*
- 15 *sprake moet zijn van een centrale beleggingscommissie, dan kan die georganiseerd en geactiveerd worden na toestemming van de volgende generale synode, mede op grond van de ervaringen die in de komende periode worden opgedaan met het werken met een beleggingsstatuut. Als het onverhoopt weer niet zou lukken te komen tot een gezamenlijk beleggingsstatuut, wordt van elk van de genoemde deputaatschappen een verantwoording*
- 20 *daarover verwacht in hun rapportage aan de volgende synode.* Op dit besluit gaan wij in hoofdstuk 3 in.

Daarna gaan wij in hoofdstuk 4 in op de uitvoering van het zendingswerk zoals dat in Europa werd opgepakt in de afgelopen periode. Ten slotte (hoofdstuk 5) gaan we in op taken die zending voor zich ziet met het oog op toerusting. De hoofdstukken 4 en 5 zullen u separaat toegezonden worden, omdat de inhoud ervan op het moment dat de

25 inzendtermijn sloot nog verder besproken moest worden binnen het deputaatschap.

2. Perspectieven op overdracht van verantwoordelijkheid

De synode van 2016 vroeg deputaten *per project aan te geven welk perspectief er is om de*

30 *volledige verantwoordelijkheid aan lokale betrokkenen over te dragen en hoe dit zich verhoudt tot wat in de vorige rapportage werd gemeld.*

Op die vraag gaan we in dit hoofdstuk in. Daarbij gebruiken we delen uit de strategische documenten die in de loop van 2018 van alle gebieden zijn beschreven.

- 35 Dit hoofdstuk is uitgebreid. Er worden acht gebieden beschreven (Indonesië, Zuid-Afrika Venda, Zuid-Afrika KwaNdebele, Botswana, Mozambique, Burundi, Thailand en Siberië) en voor sommige gebieden wordt een onderverdeling gemaakt in aparte projecten. We menen dat dit belangrijk genoeg is en we geven in feite in de acht paragrafen van dit hoofdstuk een fundering onder de begroting die ingediend is. Soms geven we daarbij aan
- 40 dat we denken dat er een einde komen kan aan een financiële relatie, vaker geven we aan dat we voor langere tijd nog een bepaald project financieel wensen te ondersteunen.

Vooraf maken we drie opmerkingen over het perspectief waaruit deputaten hun werk doen. De eerste komt mogelijk over als een herhaling van wat in de woorden vooraf al klonken.

45 We zijn bezig met het zendingswerk dat we als kerken mogen doen in een wereld waar de verschillen tussen rijk en arm alleen maar toenemen. Het merendeel van de gebieden waar we het zendingswerk steunen, hoort tot de armere landen en volken van deze wereld. In veel gevallen zijn kerken wel zelfstandig in de zin dat er sprake is van goede eigen kerkregering en een levend bewustzijn van het deelhebben aan het werk van God in deze

50 wereld, maar door economische situaties is het niet mogelijk 'op eigen benen' te staan en

verwacht moet worden dat dit ook nog langere tijd het geval zal zijn. Maar waren de kerken in Judea opeens niet meer zelfstandig, toen ze geholpen werden door de zusters en broeders uit de jonge kerken die ontstonden uit het werk van de apostel Paulus? En zou het woord van de apostel niet ook gelden in de verhouding tussen de kerken in het rijke

5 Noorden en Westen van de wereld enerzijds en de kerken in tweederde van de wereld anderzijds: wie veel had, had niet over en wie weinig had, had niet tekort (2 Korinthe 8:15)? We willen daarmee zeggen dat ‘financiële zelfstandigheid’ niet het enige criterium kan zijn.

10 De tweede opmerking gaat over de aard van de projecten die ondersteund worden. Al een aantal jaren wordt als speerpunt van het werk van deputaten het woord ‘onderwijs’ gebruikt. Stellig is het zo, dat ook het primaire zaaien bij ons zendingswerk een rol speelt. Het werk in Tajmyr en in Thailand is te typeren als invulling van het woord van de

15 Heiland: maakt de volken tot Mijn discipelen (Mattheus 28: 19m). Het gaat in beide gevallen om nog niet bereikte volken. Evenwel in een aantal andere projecten gaat het veel meer om onderwijzen, opdat voorgangers beter toegerust zijn tot hun taken. En onderwijs is wereldwijd een zaak waar hulp bij komt kijken. Overheden stellen onderwijs ter beschikking aan zo veel mogelijk inwoners van een land, en ook als CGK ontvangen we graag de overheidssubsidie die verstrekt wordt op basis van de wet op het

20 wetenschappelijk onderwijs voor onze eigen Theologische Universiteit. Dat zal bedacht moeten worden in die gevallen waar de synode een en andermaal goedkeuring heeft verleend aan onderwijsprojecten in de gebieden waar deputaten zending hun werk doen.

De derde opmerking heeft te maken met de financiële mogelijkheid om plannen die er zijn

25 ook te kunnen realiseren. In de begroting van 2017-2019 werd gerekend met de noodzaak dat deputaten zouden interen op hun vermogen tot er sprake zou zijn van een garantiefonds van 1,5 keer het jaarbudget. Daartoe werd voor 2019 nog gerekend met een begroot tekort van €238.500. Inmiddels is duidelijk dat door tegenvallende inkomsten in 2017 en 2018 de financiën al door dat vermogensniveau zakten. Dat betekent dat – om niet verder in te teren

30 – er in 2019 eigenlijk een hogere omslag nodig zou zijn: om precies te zijn, zou er in 2019 niet €11,20 per lid moeten binnenkomen, maar €14,51, om het door de generale synode goedgekeurde beleid te kunnen uitvoeren.

In de plannen die we in dit rapport uitwerken, wordt uitgegaan van voortzetting van beleid

35 dat in de afgelopen synodes is ingezet en goedgekeurd, waarbij we op bepaalde terreinen versneld iets afbouwen en op andere terreinen de voorziene en ook gewenste groei minder snel laten gaan. Absoluut gezien blijven de begrote uitgaven in de komende synodeperiode gelijk aan 2019. Wij vragen niet om werk te mogen uitbreiden, maar wel om het tot nu toe gevoerde beleid te kunnen blijven uitvoeren. We denken dat dit terecht is, omdat keer op

40 keer de synode zelf hier goedkeuring aan gaf. We hebben de vraag overwogen of we kunnen bezuinigen, maar dat zou alleen kunnen gebeuren ten koste van bestaande verplichtingen en verbintenissen. We zien het daarbij als een onmogelijke keuze om te beslissen in welk gebied we ons dan ‘terug zouden moeten trekken’. Is dat onvermijdelijk, dan vragen we aan de synode om ons daarin de weg te wijzen.

45 Wanneer we denken aan manieren om de inkomstenkant te beïnvloeden zijn er grofweg twee opties: verhoging van de omslag of vrijheid voor deputaten om op een creatieve manier fondsen te werven. De eerste optie kan vrij eenvoudig ingevuld worden. Om het werk zoals dat nu gedaan wordt, voort te kunnen zetten hebben we per lid een dubbeltje

50 per week extra nodig. Als deputaten de vrijheid krijgen om op een creatieve manier

fondsen te werven, zien we bijvoorbeeld dat we, wellicht met behulp van een professionele fondsenwerver, meer gericht fondsen voor het werk van zending kunnen werven. Vermoedelijk in dezelfde vijver waaruit ook de omslagen gehaald moeten worden, maar dan toch op een andere manier.

5

2.1. Indonesië, de Gereja Toraja Mamasa (GTM)

2.1.1. Mamasa (GTM-Kemitraan)

Dit project heeft zich ontwikkeld van kerkplantingsproject (1928) tot wat het nu is: een *samenwerkingsproject* tussen de CGK in Nederland en de GTM. De samenwerking concentreert zich op specifieke zendingsdoelen. De goede verhouding is vastgelegd in het Kemitraan (2007), een verklaring van partnerschap. Van 2001 tot eind 2013 werd in de persoon van ds. C.W. Buijs beperkte personele assistentie gegeven bij toerustingswerk binnen de GTM en bij het zendingswerk van deze kerken. Ds. Buijs is sinds 1 januari 2013 met emeritaat, maar heeft op verzoek van en namens deputaten in de jaren daarna verschillende malen Indonesië bezocht om projecten en werkzaamheden te helpen

continueren en/of af te ronden, onder leiding van lokale werkers en zoveel mogelijk i.s.m. de BPMS (Badan Pekerja Majelis Sinode, dagelijks bestuur van de synode). Werkbezoeken werden door hem begeleid. Het einde van zijn werkzaamheden markeert een nieuwe fase in de relatie tussen de zusterkerken GTM en CGK. De GTM heeft zich de afgelopen jaren ontwikkeld tot een ‘volwassen’ kerk, die haar verantwoordelijkheid draagt. Deputaten buitenlandse kerken bezochten in 2016 de Grote (vijfjaarlijkse) Synode van de GTM te Mamasa. Zending beperkt zich tot zendingsprojecten. Dat zijn het zendingswerk van de GTM in Mada’ en Bunggu, het theologisch onderwijs aan de STT, het scholenproject en diverse gezondheidsprojecten.

2.1.1.1. Doelstellingen

Het doel dat zending in de samenwerking met de GTM wil bereiken, is het volgende:

- a. Het ondersteunen (en waar nodig begeleiden) van zendingsprojecten van de GTM.
- b. Het (in nauwe samenspraak met deputaten diaconaat) helpen ondersteunen van diaconale projecten van de GTM.

2.1.1.2. Verantwoordelijkheden en taken

Ten aanzien van de BPMS-GTM heeft zending de volgende verantwoordelijkheden en taken:

Verantwoordelijkheden: het onderhouden van contact met de BPMS met het oog op de steun aan de zendingsprojecten van de GTM én ter behartiging van niet-structurele deelprojecten binnen de GTM in onderwijs en gezondheidszorg.

Taken:

- a. pensioenen predikantsweduwen uit zendingstijd;
- b. steun aan enkele theologische studenten;
- c. salaris / toelage br. Dominggus, manager van het guesthouse in Mamasa;
- d. steun docent Theologische Hogeschool (STT);
- e. steun studie br. Ronald Arulangi’ in Yokyakarta;
- f. steun arts ziekenhuis Banua Mamase;
- g. steun verpleegkundige ziekenhuis Banua Mamase;
- h. steun zendingsproject Mada’;
- i. steun zendingsproject Bunggu.

2.1.1.3. Visie > 2025

De GTM mag worden beschouwd als een nu sterk zelfstandig kerkverband. Het kerkelijke leven (inclusief de salarissen van predikanten) wordt door de kerkleden gedragen. Predikanten worden betaald door de financiële afdeling van de BPMS.

In 1984 is met de GTM overeengekomen dat de structurele steun die aan het kerkverband werd gegeven (toen opgelopen tot hfl. 120.000) over een periode van 20 jaar zou worden afgebouwd met 5% per jaar; de afbouw was gerealiseerd in 2004. Daarom reageert de zending zeer terughoudend op verzoeken om steun voor (de organisatie van) het kerkverband. Vanaf 2004 heeft de zending zich gericht op de specifieke zendingsprojecten Bunggu en Mada' en op incidentele projecten. Zo heeft de zending (samen met diaconaat) geholpen bij de opbouw (ook letterlijk) van de eigen Theologische Hogeschool (STT), het opzetten van kleuter- en andere scholen overal in het gebied, van diverse gezondheidsposten en is vanaf 2010 gewerkt aan de grondige renovatie van het ziekenhuis Banua Mamase. De scholen en het ziekenhuis kunnen worden overgelaten aan de verantwoordelijkheid van de GTM en/of de plaatselijke gemeenten; daarbij mag in rekening gebracht worden dat er dikwijls overheidssubsidies kunnen worden aangevraagd. In de promotiestudie van br. Ronald Arulangi' levert zending nog steeds een kwaliteitsimpuls aan de STT.

Voor Mada' en Bunggu, de zendingsprojecten van de GTM die de zending ondersteunt, geldt het jaar 2021 als belangrijk: dan worden door de GTM de predikantsplaatsen opnieuw ingedeeld. Zending is intensief betrokken geweest bij de opleiding van de twee zendingspredikanten Rudi en Note (resp. Kaluku Nangka en Bambarano) en bij de aanstelling van ds. Tanak (Mada'). Vanwege die relatie is de zending bereid de subsidie voor deze predikanten/predikantsplaatsen over een periode van 5 jaar geleidelijk af te bouwen met 20% per jaar.

Wat vanaf 2025 blijft, zijn pensioenen voor een aantal betrokkenen uit het begin van de zendingsperiode en een waarderingstoelage voor br. Dominggus. Deputaten willen de komende jaren overleggen met de BPMS over andere vormen van steun, bijvoorbeeld in de bezinning op de vraag hoe aan de zendingsopdracht gestalte kan worden gegeven in uitgesproken moslimgebieden.

2.1.1.4. Financiën

Op grond van de hierboven beschreven visie en op basis van gevoerd beleid in 2017-2018 tonen de begrotingen voor de jaren 2019-2025 het volgende beeld voor het hele zendingswerk in Indonesië:

Begroting Indonesië zendingsprojecten 2019-2025						
2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
€28.150	€23.150	€23.150	€8.300	€7.700	€7.500	€7.200

2.1.2. Zendingsproject Mada'

2.1.2.1. Doelstellingen

Het in stand houden van een christelijke school en incidenteel steunen van de opbouw van een kerk in Mada' en enkele dorpen in de omgeving.

2.1.2.2. Verantwoordelijkheden en taken

Verantwoordelijkheden: ondersteuning van dit zendingsproject van de GTM.

Taken: visitatie tijdens werkbezoeken; overleg met dhr. Barnabas, docent van de school;

Mada' onder de aandacht van de BPMS brengen (en houden).

2.1.2.3. Visie > 2025

Het is van groot belang dat de zendingschool in Mada' ervaren wordt als eigen verantwoordelijkheid van de ouders. Zowel bij de BPMS-GTM als bij de leerkrachten van de school is er vele jaren op aangedrongen dat besef bij de mensen in Mada' ook via de kerk aan te wakkeren. De mensen in Mada' zijn over het algemeen niet arm; zij hebben de draagkracht om hun deel aan de instandhouding van de school bij te dragen – naast de regeeringssteun die er is en de hulp van de GTM. De langjarige steun aan school en kerk

wordt met ingang van 2022 beëindigd. Wat betreft de kerk: te verwachten is dat ds. Tanak in 2021 naar een andere gemeente wordt overgeplaatst. Haar vertrek is het moment om de steun voor de predikantsplaats in Mada' te beëindigen.

5 2.1.3. *Zendingsproject Bunggu*

Doel: de opbouw van de kerken in de kampongs van Bunggu, bij voorkeur door christenen uit de streek zelf.

2.1.3.1. *Taken*

Ondersteuning van dit zendingsproject van de GTM.

10 2.1.3.2. *Visie > 2025*

De zending heeft het voornemen om de subsidies voor het werk in Bunggu geleidelijk terug te brengen. De gemeentes waar de predikanten Note en Rudi werken, blijft zending tenminste tot 2021 (het jaar waarin zij door de synode van de GTM overgeplaatst kunnen worden) subsidiëren. Blijven zij na 2021 nog eens vijf jaar in hun huidige gemeentes
 15 geplaatst, dan handhaaft de zending de steun met dien verstande dat de dertiende maand én de transportkosten in die vijf jaar voor rekening van de eigen gemeentes komen, zodat de gemeentes werkelijk bijdragen aan het onderhouden van hun predikant. Vanaf 2020 stopt de steun voor de scholen in de dorpen Kalibamba en Nakaya en ook voor de
 20 gezondheidsposten daar. Tijdens werkbezoeken zullen deze veranderingen geregeld ter sprake worden gebracht bij de BPMS en in Bunggu en aldus worden voorbereid.

2.2. *Zuid Afrika, Venda*

De zending is betrokken bij twee projecten in Venda: het Iyani Bible and Training Institute in Sibasa en het levensonderhoud van de evangelist van de gemeente Niani.

25 2.2.1. *Iyani Bible and Training Institute*

2.2.1.1. *Doelstellingen*

De doelstellingen die de zending door middel van de steun aan Iyani wil bereiken zijn:

- a. het assisteren van de kerken in Venda in het (nader) toerusten van voorgangers en ambtsdragers en andere leidinggevenden in het kerkenwerk;
- 30 b. het mogelijk maken van intensieve trainingen voor jongeren om hen als christenen weerbaar te maken in kerk en samenleving en om hen voor te bereiden op een taak in de kerk;
- c. het aanbieden van cursussen en trainingen voor jongeren binnen en buiten de kerk om hen bewust te maken van de gevaren in de samenleving waarvan zij deel uitmaken
 35 (hiv/aids, geweld);
- d. het aanbieden van bijeenkomsten met een sterk evangeliserend karakter;
- e. het behulpzaam zijn bij het maken van plannen om Iyani op termijn financieel onafhankelijk te maken.

2.2.1.2. *Verantwoordelijkheden, taken en budget*

40 2.2.1.2.1. *Betreft: Staf Iyani*

Verantwoordelijkheden: de zending onderhoudt goede contacten met de staf van Iyani, in het bijzonder met de directeur, ds. Silas Nefefe.

Taken: de zending beziet aan de hand van de in de jaarverslagen vermelde opbouw van reserves in hoeverre het mogelijk is om de jaarlijkse financiële steun aan Iyani te
 45 verminderen.

Budget: de zending steunt het werk van Iyani financieel door een subsidie te verlenen; in 1992 zijn de gebouwen op het terrein van Iyani en de roerende goederen overgedragen aan de board en sindsdien zijn er geen verantwoordelijkheden van de zending meer voor onderhoud van een en ander.

50 2.2.1.2.2. *Board Iyani*

Verantwoordelijkheden: zending onderhoudt goede contacten met de Board van Iyani en ontmoet de Board bij werkbezoeken.

2.2.1.2.3. Synode Soutpansberg

5 *Verantwoordelijkheden:* formeel hebben deputaten buitenlandse kerken (DBK) een kerkelijke relatie met deze synode; wanneer afgevaardigden van de zending een synodevergadering bezoeken, gaat hun bijzondere belangstelling uit naar het agendapunt 'Iyani'.

2.2.1.3. Visie: onderwijsprojecten hebben een lange adem.

10 Zending streeft ernaar om de steun aan Iyani te verminderen naarmate de eigen inkomsten groeien. In 2018 bestond Iyani (1968) vijftig jaar. Vanaf de jaren van de overdracht (1992) is er sprake van een geleidelijke toename in andere bronnen van inkomsten voor het instituut. De pensionering van de huidige directeur (2020) is het moment waarop in overleg met de Board gesproken moet worden over het verder terugbrengen van de subsidie. Uiteenlooptpunt moet daarbij zijn dat de subsidiebijdrage van dat jaar (€77175) in ieder
15 geval vanaf dat jaar niet verder zal toenemen. De belangrijkste vraag die in de gesprekken daarover verder aan de orde moet komen, is met welke stappen per jaar die afbouw gerealiseerd zal worden.

2.2.1.4. Financiën

20 Op basis van de afspraken die er liggen en in het licht van de bovenvermelde visie komt het begrotingsgedeelte er tot 2025 als volgt uit te zien (omdat de besprekingen nog moeten worden gevoerd over de stappen waarin wordt afgebouwd is in de cijferprojectie van 2021 – 2025 steeds het bedrag van 2020 aangehouden met daarachter een min-teken):

Begroting Iyani Bible and Training Institute 2019-2025						
2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
€73.500	€77.175	€77.175 -	€77.175 -	€77.175 -	€77.175 -	€77.175 -

25 2.2.2. *Levensonderhoud evangelist Niani*

2.2.2.1. Doelstellingen

Het geven van assistentie aan de gemeente van Niani om te voorzien in het levensonderhoud van de evangelist M.G. Tshikonwane.

2.2.2.2. *Verantwoordelijkheden, taken en budget*

30 *Kerkenraad Niani*

Verantwoordelijkheden: de zending komt haar verplichtingen jegens deze evangelist na door per kwartaal een bedrag aan de kerkenraad over te maken.

Taken: tijdens werkbezoeken bij betrokkenen informeren naar welstand en werk evangelist.

35 2.2.2.3. *Visie*

Dit project kan worden afgerond bij de pensionering van de evangelist; zending heeft na de pensioendatum geen verplichtingen meer.

2.2.2.6. Financiën

40 In het overzicht is rekening gehouden met een jaarlijkse inflatiecorrectie van 5%.

Begroting steun aan kerk Niani voor evangelist (pensioenleeftijd in 2027) 2019-2025						
2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
€8.820	€9.260	€9.725	€10.211	€10.725	€11.235	€11.800

2.3. *Zuid-Afrika, KwaNdebele*

De zending ondersteunt twee projecten: Gereformeerde Kerken van KwaNdebele (GKK) en Mukhanyo Theological College (MTC).

2.3.1. *Gereformeerde Kerken van KwaNdebele*

2.3.1.1. *Doelstellingen en middelen*

De doelstellingen die zending in KwaNdebele wil bereiken zijn:

- a. de negen kerken die zijn voortgekomen uit de GKK hebben een competente kerkenraad en hebben voorts een geestelijk volwassen kader dat leiding geeft aan het leven van de gemeente en dat stimulerend werkt met het oog op het uitvoeren van de missionaire en diaconale taak van de gemeente en de individuele leden ervan;
- b. de preekplekken die onder de zelfstandige kerkenraden vallen, groeien en hebben een geestelijk volwassen kader dat leiding geeft zodat er mogelijk meer zelfstandige kerken kunnen worden geïnstitueerd;
- c. de kerken en hun individuele leden zijn offervaardig en groeien daarin, om zelfstandig te kunnen leven als kerk, waar mogelijk met een eigen predikant.

De middelen die zending daarvoor inzet zijn:

- a. het verlenen van financiële hulp (tot een bepaald maximum) aan kerkenraden die een predikant hebben of willen beroepen;
- b. het verlenen van financiële hulp (tot een bepaald maximum) aan kerkenraden die een student naar het MTC zenden om opgeleid te worden voor de dienst in de gemeente;
- c. het bemoedigen en stimuleren van de predikanten, de evangelist en de kerkenraden tijdens werkbezoeken, vooral met het oog op het missionaire werk vanuit de gemeentes;
- d. het in goed overleg met de kerkenraden afbouwen van de financiële assistentie van de CGK.

2.3.1.2. *Verantwoordelijkheden, taken en budget*

Ten aanzien van ieder van de betrokkenen in de GKK van KwaNdebele heeft zending bepaalde verantwoordelijkheden, taken, afspraken en eventueel budgetten. Deze zijn als volgt:

2.3.1.2.1. *Predikanten*

Verantwoordelijkheden: zending zorgt voor een traktement, een auto en bewaakt de pensioenopbouw.

Taken: zending brengt minimaal eenmaal in de twee jaar een werkbezoek.

2.3.1.2.2. *Evangelist*

Verantwoordelijkheden: zending betaalt het salaris, een auto en bewaakt de pensioenopbouw.

Taken: zending brengt minimaal eenmaal in de twee jaar een werkbezoek.

2.3.1.2.3. *Kerken breed, Umbrella-kerkenraad*

Verantwoordelijkheden: zending helpt de kerken met het geven van adviezen voor hun kerkelijk leven.

Taken: zending brengt minimaal eenmaal in de twee jaar een werkbezoek.

2.3.1.3. *Visie > 2025*

Zending ziet in de toekomst onder de genadige zegen van de Here sterke kerken in het gebied van de GKK. De leden van die kerken zijn geestelijk volwassen en gedragen zich als levende getuigen van Christus in hun omgeving. Zij worden geleid en gevoed door ambtsdragers en predikanten.

Om de zelfstandigheid van de kerken ook in financiële zin te bereiken, stimuleert zending in de contacten de kerken om te werken aan offervaardigheid vanuit de gemeente. Daarom – en omdat de middelen van zending beperkt zijn – steunt zending de kerken in het onderhouden van predikanten tot een bedrag van in totaal vijf predikantsplaatsen.

Zending ziet in de toekomst dat de Umbrella-kerkenraad volgens een plan werkt om de eigen draagkracht van de kerken te verhogen. Daardoor komt er steeds meer ruimte om meer predikanten te beroepen.

In 2017 is een 'Financial Sustainability Plan' opgesteld. In de komende jaren zal zending blijven aandringen op verhoging van de eigen bijdragen van de kerkleden. Na de pensionering van br. Mahlangu (2020) bekostigt de zending geen nieuwe evangelist.

2.3.1.4. *Financiën*

5

Begroting Gereformeerde Kerken KwaNdebele 2019-2025						
2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
€90.000	€84.600	€73.650	€78.458	€82.381	€86.500	€90.825

2.3.2. *Mukhanyo Theological College*

2.3.2.1. *Doelstellingen en middelen*

De doelstellingen die zending wil bereiken, zijn de volgende:

- 10 a. jonge mannen uit de kring van de GKK krijgen een goede, adequate theologische opleiding met het oog op werk in de gereformeerde kerk;
- b. mannen en vrouwen uit het voormalige thuisland KwaNdebele krijgen een goede, adequate theologische opleiding met het oog op werk in één van de andere kerken in het brongebied;
- 15 c. er is een goede samenwerking tussen MTC en Heidelberg Theological Seminary (en eventueel Iyani Bible and Training Institute) met het oog op de opleiding van predikanten en het trainen van kerkelijk kader voor de kerken van de synode Soutpansberg. Daarbij blijft MTC een niet-denominatieve instelling.

De middelen die daarvoor ingezet worden zijn:

- 20 a. afspraken met de leiding van MTC ten tijde van de overdracht van de grond en gebouwen dat een vijftal opleidingen tot en met de honours degree voor rekening komen van MTC, op voorwaarde dat de studenten gezonden worden door de kerkenraad van de GKK;
- b. het beschikbaar stellen van beurzen voor studenten uit het brongebied van MTC;
- 25 c. het bespreekbaar maken van de noodzaak van onderlinge samenwerking tijdens werkbezoeken aan Venda en aan KwaNdebele.

2.3.2.2. *Verantwoordelijkheden, taken en budget*

2.3.2.2.1. *Board, Annual General Meeting (AGM), Staf*

Verantwoordelijkheden: historische betrokkenheid.

- 30 *Taken:* belangstellingsbezoeken; zo mogelijk bezoeken AGM.

2.3.2.2.2. *Kerkenraden Libangeni en Vezubuhle*

Verantwoordelijkheden: zending steunt deze gemeenten in hun streven jonge broeders uit eigen kring bij de opleiding tot predikant te helpen en stageruimte te bieden.

Taken: het onderhouden van contact.

35 2.3.2.3. *Visie > 2025*

De zending stimuleert de Gereformeerde Kerken van KwaNdebele om studenten naar het MTC te sturen (op basis van de afspraak van 2012). De zending bewaakt als lid van de AGM dat MTC zich als instituut met een gereformeerde achtergrond blijft richten op alle kerken van KwaNdebele en omgeving. Aan twintig studenten uit de regio worden

40 studiebeurzen verleend.

De zending overweegt in 2019 de vraag of er mogelijkheden zijn om de steun aan MTC weer uit te breiden. Met name het programma FOCUS, dat een basiscursus biedt voor kerkkader en dat door de overheid geaccrediteerd is, biedt een opleiding aan zoals zending die oorspronkelijk heeft bedoeld met de start van het Mukhanyo-project. Dat is aanleiding

45 om te overwegen of een hernieuwde uitbreiding van de betrokkenheid van zending mogelijk is.

2.3.2.4. *Financiën*

De bovenstaande visie leidt tot de volgende opzet van de begroting, waarbij vanaf 2020 een indexering van 5% wordt aangehouden. De resultaten van de overweging inzake uitbreiding van de steun zijn nog niet meegenomen in deze begroting.

5

Begroting Mukhanyo Theological College KwaMhlanga 2019-2025						
2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
€22.500	€23.625	€24.806	€26.046	€27.348	€28.715	€30.150

2.4. *Botswana*

Zending ondersteunt in Botswana drie projecten: het Naro Language Project (NLP), het consulentenwerk fam. Visser en de ondersteuning zendingswerk predikanten Reformed Churches in Botswana (RCB).

10

2.4.1. *Naro Language Project*

2.4.1.1. *Doelstellingen*

De doelstellingen die zending wil bereiken, zijn de volgende:

15

- a. bevorderen van de voortgang van het Evangelie in de regio;
- b. vertaling van de Bijbel in het Naro;
- c. onderwijs ter bevordering van het gebruik van de Bijbel in het Naro.

2.4.1.2. *Middelen*

Om deze doelstellingen te bereiken, is zending betrokken bij het werk van het NLP en via dat project worden de volgende middelen ingezet:

20

- a. vertalen van de hele Bijbel in het Naro;
- b. vertellen van de verhalen van de Bijbel via orality-projecten;
- c. lees- en schrijfonderwijs;
- d. scripture Engagement (dit houdt in dat je mensen onderwijst in het lezen en toepassen van de levensveranderende boodschap van de Bijbel).

25

2.4.1.3. *Verantwoordelijkheden en taken*

2.4.1.3.1. *Board NLP*

Verantwoordelijkheden: begeleiden in hun nieuwe rol, ondersteunen in de weg naar zelfstandigheid, adviseren in het ontwikkelen van een eigen strategie en korte termijnplannen, stimuleren om eigen ideeën en plannen te ontwikkelen.

30

Taken: zending onderhoudt voornamelijk contact via de digitale middelen (e-mail, WhatsApp), maar heeft ook toegezegd voorlopig (minimaal) eenmaal in de twee jaar op werkbezoek te komen.

2.4.1.3.2. *Leiding NLP*

Verantwoordelijkheden: salaris; begeleiden in zijn nieuwe rol, ondersteunen in de uitvoering van zijn werk waar nodig en gewenst, stimuleren in nadenken over toekomst NLP na beëindiging primaire taak (Bijbelvertaling en SE) en in verband daarmee op termijn mogelijk beëindiging steun door zending.

35

Taken: zending voorziet de leiding van het NLP van de nodige middelen om zijn taak uit te voeren (terreinkosten); zending onderhoudt voornamelijk contact via de digitale middelen (e-mail, WhatsApp), maar heeft ook toegezegd voorlopig eenmaal in de twee jaar op werkbezoek te komen. Daarnaast geeft zending de eerste periode na de verzelfstandiging waar nodig en gevraagd ook praktische ondersteuning bij het opstellen van functieomschrijvingen, protocollen etc.

40

2.4.1.3.3. *Team NLP*

Verantwoordelijkheden: zending draagt verantwoordelijkheid voor het salaris van alle medewerkers van het NLP. Voor de lange termijn (met name na beëindiging van de vertaling van de Bijbel in het Naro) heeft zending ook een verantwoordelijkheid in het

45

meedenken over mogelijkheden om de vaardigheden die nu binnen het NLP ingezet worden op een andere wijze aan te wenden om inkomen te verwerven.

Taken: zending voorziet het team van het NLP van de nodige middelen om zijn taak uit te voeren.

5 2.4.1.4. *Visie > 2025*

Hoofddoelstelling van het NLP is de vertaling van de hele Bijbel in het Naro. In 2012 kwam het NT in druk uit. De zending streeft ernaar dat in 2025 ook het OT gereed is en in druk (en op audio) kan worden uitgegeven. Dat hoeft niet het einde van het NLP te betekenen; wel zal de focus van het NLP nog meer verlegd moeten worden naar Scripture Engagement en moet bezien worden of het NLP in sociaal-maatschappelijke zin van blijvende betekenis kan zijn voor de samenleving in het Ghanzidistrict.

10 2.4.1.5. *Financiën*

Momenteel draagt zending de volledige financiële verantwoordelijkheid voor het NLP. Dit betekent dat wij de kosten voor de Board (aanwezigheidsvergoeding voor het bijwonen van vergaderingen, jaarlijkse meerdaagse bezinningsbijeenkomst en trainingskosten), het team (salarissen incl. een vijfjaarlijkse uitkering volgens Botswanaanse wetgeving), de coördinator (idem als het team maar ook huisvesting) en de operationele kosten van het NLP (onderhoud huisvesting, inrichting, werkmaterialen incl. computers en toebehoren, auto) voor onze rekening nemen. Momenteel is er een relatief kleine tegemoetkoming in de onkosten doordat Seed Company een kilometervergoeding betaalt als medewerkers van het NLP voor hen werkzaamheden uitoefenen.

De uitgaven voor het NLP zijn voor 2017 voor het eerst begroot op basis van de nieuwe structuur (zelfstandig instituut met lokale coördinator en eigen Board). De begrote kosten voor 2017 zijn €54.500 en voor 2018 zijn deze gelijk aan €57.000 (formele begroting zending). In 2017 was nog niet duidelijk of hierbij rekening is gehouden met alle kosten die het werk van het NLP als zelfstandig instituut met zich meebrengt, maar zoals het zich inmiddels laat aanzien, is dat wel het geval. Desalniettemin zal met name de begroting voor het NLP in de jaarplannen nader gespecificeerd en zo nodig aangepast moeten worden.

30 Zoals in het bovenstaande naar voren is gekomen, zullen we met het team van het NLP gaan zoeken naar andere mogelijkheden om de kwaliteiten van het NLP aan te wenden ten nutte van de lokale samenleving. Daarbij zullen we ook met hen zoeken naar andere mogelijkheden van financiering. Daarbij denken we aan financiering door andere organisaties, maar bijvoorbeeld ook aan subsidies van overheidswege (als het algemeen belang gediend wordt) of aan het ontwikkelen van betaalde dienstverlening.

35 Het is niet te verwachten dat deze ontwikkelingen op de korte termijn tot concrete aanzienlijke veranderingen in de financieringsstructuur zullen leiden. Daarom is de verwachting dat in de periode tot en met 2023 de kosten jaarlijks enigszins zullen stijgen door verdere ontwikkeling van de teamleden en jaarlijkse inflatie. We richten ons er wel op dat vanaf 2023 zending niet meer de enige financier van het NLP zal zijn, maar dat er ook andere structurele financiële bijdragen aan het NLP tot stand gekomen zijn. Na 2023 zouden de jaarlijkse begrote kosten dan kunnen dalen bij gelijkblijvende omvang van het team en zonder andere niet voorziene omstandigheden.

Begroting NLP Botswana 2019-2025						
2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
€59.500	€62.000	€64.500	€67.000	€69.500	€67.500	€65.500

45

2.4.2. *Consulentenwerk fam. Visser, Urk-Maranatha*

2.4.2.1. *Doelstellingen*

De doelstellingen die zending wil bereiken, zijn de volgende:

- a. een bijdrage leveren aan de vertaling van de Bijbel in Zuidelijk Afrika, in het bijzonder in de Santaalgroepen maar mogelijk ook in andere talen;
- b. een bijdrage leveren aan de verdieping van de omgang met de Bijbel door met name de

5

2.4.2.2. *Middelen*

Om deze doelen te bereiken heeft zending de volgende middelen:

continuering van de uitzending van br. en zr. Hessel en Coby Visser-Wiegel zodat

1. de door br. Visser bij het NLP opgedane kennis en ervaring op het gebied van het
- 10 vertalen van de Bijbel beschikbaar komt aan vertaalprojecten in Zuidelijk Afrika, in het bijzonder ten dienste van Santaalgroepen;
2. de door zr. Visser bij het NLP opgedane kennis en ervaring op het gebied van het

2.4.2.3. *Verantwoordelijkheden en taken*

- 15 *Verantwoordelijkheden:* salaris en werkkosten (deze worden rechtstreeks betaald); in goed overleg met de zendende kerk van Urk-Maranatha behartigen van de belangen van br. en zr. Visser als zendingswerkers van de CGK; jaarlijkse afdracht aan Wycliffe van een overeengekomen bedrag.

- 20 *Taken:* in goed overleg met de zendende kerk van Urk-Maranatha onderhouden van contact; minimaal om de twee jaar brengen van werkbezoek.

2.4.2.4. *Visie > 2025*

- 25 In 2016 hebben br. en zr. Visser, die in 1991 begonnen met het vertalen van de Bijbel in het Naro (NLP), op verzoek van zending een bredere taak aanvaard. Op het moment dat br. Visser begon met het consulentenwerk voor Wycliffe werd de actieradius van het werk al flink groter. Nu er door beiden voltijds consulentenwerk verricht wordt, neemt het gebied waarin de familie Visser werkzaam is snel in omvang toe. Zending is verheugd dat de Bijbel zo voor steeds meer (taal)groepen in Zuidelijk Afrika in de eigen taal beschikbaar komt en dat de diverse bevolkingsgroepen ook begeleid worden in het leren lezen van en omgaan met de Bijbel.

- 30 Voor de toekomst ziet zending graag dat het werk zich zo steeds verder (geografisch) uitbreidt in de wijde kring binnen en rondom Botswana. Daarnaast doen er zich inmiddels ook mogelijkheden voor om nieuwe mensen op te leiden om het vertaal- en consulentenwerk in deze regio ter hand te nemen. Ook deze ontwikkelingen stimuleert zending graag.

- 35 Zending hoopt dat de familie Visser door kan gaan met hun zendingswerk in Botswana (en omstreken) tot het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd (2025-2026). Het is niet te verwachten dat er daarna weer een taalwetenschapper uitgezonden wordt die volledig door zending bekostigd wordt. Daarom is het in de ogen van zending van groot belang dat de familie Visser de door hen opgedane (talen)kennis nu ruim deelt binnen de regio Zuidelijk
- 40 Afrika en dat ze ook tijd investeren in opleiding en begeleiding van nieuwe werkers namens Wycliffe/SIL-SOA.

2.4.2.5. *Financiën*

- 45 Zending draagt de financiële verantwoordelijkheid voor het consulentenwerk van br. en zr. Visser. Dit behelst salariëring, huisvesting, onkostenvergoeding voor werk gerelateerde zaken en autokosten. De reiskosten die door hen gemaakt worden in het kader van het consulentenwerk komen niet voor rekening van zending. Omdat het consulentenwerk nieuw is sinds 2017, kunnen we onze begroting niet baseren op cijfers uit het verleden. Tegelijkertijd is het grootste deel van de kosten van dit werk niet nieuw. De kosten van salaris, sociale lasten en pensioenvoorziening zijn met de verandering van de
- 50 werkzaamheden onveranderd gebleven. Deze kosten bedroegen in 2016 circa €63.000.

Met ingang van 2017 komen daar huisvestingskosten bij (omdat de familie Visser de woning bij het NLP heeft moeten verlaten), die samen met de andere werkkosten begroot zijn op €10.000 per jaar. Daarnaast moet er met ingang van 2017 rekening gehouden worden met een inhaalslag die nog gemaakt moet worden in de opbouw van de pensioenvoorziening van familie Visser (€10.000 per jaar). De begrote kosten voor het reguliere deel van het consulentenwerk in 2017 zijn derhalve gelijk aan €93.000. Er is voor 2017 ook een post ‘verlofkosten’ begroot, waardoor het totaal begrote bedrag voor 2017 gelijk is aan €95.500. Voor de komende jaren worden er geen significante veranderingen in deze begroting verwacht. Wel zal er jaarlijks sprake zijn van een bescheiden stijging van het salaris en de bijbehorende sociale lasten. Na pensionering van familie Visser (zie paragraaf 2.4.2.4) zullen de kosten van dit deel van het zendingswerk in Botswana snel teruglopen naar nihil.

Begroting consulentenwerk Botswana 2019-2025						
2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
€101.500	€104.000	€106.500	€109.000	€111.500	€114.000	€116.500

15 2.4.3. *Ondersteuning zendingswerk van gemeenten in de Reformed Churches in Botswana*

2.4.3.1. *Doelstellingen*

De doelstellingen die zending wil bereiken, zijn de volgende:

- a. het brengen van het Evangelie van Jezus Christus, met bijzondere aandacht voor de Narosprekende bevolking van het Ghanzidistrict in het westen van Botswana en onder hen voor de jeugd;
- b. de vorming van gemeenschappen van gelovigen in de woonplaatsen en settlements van het Ghanzidistrict.

2.4.3.2. *Middelen*

Het aanbieden en doen gebruiken van de producten van het NLP om mensen vertrouwd te maken met de Bijbel, hetzij op schrift, hetzij op geluidsdragers.

2.4.3.3. *Betrokkenen*

Zending wil het zendingswerk door de gemeenten binnen de RCB ondersteunen. En omdat door gebrek aan structuur nog veel zaken ontbreken, lopen de lijnen nu nog voornamelijk via de predikanten. De direct betrokkenen zijn de vier predikanten: Olebogile Derek, Rethabile Sibeko, Gaobolelwe Ngakayaja en Joshua Seitlheko. Hun rol is niet dezelfde. De predikanten Derek, Sibeko en Ngakayaja zijn (of waren) verantwoordelijk voor de verspreiding van het Evangelie en de opbouw van het lokale gemeentelven in respectievelijk Chobokwane, East- en West-Hanahai en D’kar en omgeving. Ds. Ngakayaja was samen met ds. Seitlheko ook betrokken bij het coachen van de jongere predikanten Derek en Sibeko. Deze coaching kwam eind 2018 tot een einde. Aan het eind van dat jaar heeft ds. Ngakayaja zijn werk neergelegd wegens leeftijd. Ds. Seitlheko is de predikant van de gereformeerde kerk van Ghanzi. Deze gemeente bestond al ten tijde dat zending begon met het vertaalproject. Met deze kerk hebben de andere kerken een relatie binnen het kerkverband van de Reformed Churches of Botswana. Zending heeft met ds. Seitlheko een financiële relatie, aanvankelijk vanwege de coaching, maar later als senior pastor.

2.4.3.4. *Verantwoordelijkheden en taken*

2.4.3.4.1. *Ds. Gaobolelwe Ngakayaja (predikant sinds 2003)*

Verantwoordelijkheden: nu hij per 1 januari 2019 zijn werk vanwege leeftijd heeft neergelegd, heeft zending voor een passende oudedagsvoorziening gezorgd.

Taken: zending houdt met hem contact ter bemoediging. Dit contact vindt vooral tijdens werkbezoeken plaatsvinden.

2.4.3.4.2. *Ds. Joshua Seitlheko (officiële relatie met zending sinds 2015)*

Verantwoordelijkheden: zending zorgt voor zijn salaris en verschaft hem een auto voor het werk. Met hem zijn gesprekken gevoerd over het beëindigen van de relatie. Deze zal in ieder geval binnen de komende vijf jaar afgerond worden.

5 *Taken:* zending houdt met hem contact ter bemoediging en stimulering in het werk als gemeentepredikant, speciaal met het oog op zijn taken binnen het zendingswerk vanuit de gemeente van Ghanzi.

2.4.3.4.3. *Ds. Olebogile Derek (predikant sinds 2010)*

10 *Verantwoordelijkheden:* zending zorgt voor zijn salaris en verschaft hem een auto voor het werk. Het huis dat hij in Chobokwane bewoont, moet een opknapbeurt hebben. Er zijn gesprekken met ds. Derek gevoerd om dat uit te voeren, waarna er een regeling wordt getroffen waardoor hij de woning kan kopen, als onderdeel van zijn oudedagsvoorziening.

15 *Taken:* zending houdt met hem contact ter bemoediging en stimulering, speciaal met het oog op zijn werk onder de Narosprekenden in de settlements. Dit zal hoofdzakelijk gebeuren tijdens werkbezoeken. Zending maakt het ook mogelijk dat hij netwerkbijeenkomsten in de bredere regio bijwoont.

2.4.3.4.4. *Ds. Rethabile Sibeko (predikant sinds 2010)*

20 *Verantwoordelijkheden:* zending zorgt voor zijn salaris en verschaft hem een auto voor het werk. Met ds. Sibeko zijn afspraken gemaakt dat hij een huis gaat bouwen in West-Hanahai. Het geld hiervoor wordt als lening ter beschikking gesteld door zending en via een afbetalingsregeling terug komen. Het huis dient als onderdeel van zijn oudedagsvoorziening.

25 *Taken:* zending houdt met hem contact ter bemoediging en stimulering, speciaal met het oog op zijn werk onder de Narosprekenden in de settlements. Dit zal hoofdzakelijk gebeuren tijdens werkbezoeken. Zending maakt het ook mogelijk dat hij netwerkbijeenkomsten in de bredere regio bijwoont.

2.4.3.5. *Visie > 2025*

30 Onder de zegen van de Here zullen de beide predikanten Derek en Sibeko zich verder kunnen ontwikkelen tot geestelijke leiders. Elk zullen zij met een woning in één van de settlements als uitvalsbasis hun werk doen als pastores voor de gelovigen in hun werkgebied, als evangelisten en als gemeentestichters. Zij zullen zich daarbij samen met de lokale gemeenschap met name richten op de Narosprekende bevolkingsgroepen binnen het Ghanzi-district waarbij ze meer en meer gebruik gaan maken van de producten van het NLP, in het bijzonder de vertaling van het Nieuwe Testament in het Naro. Samen met hen

35 – en in nauwe samenspraak met de andere betrokken kerken in het verband van de RCB – zal gewerkt worden aan beeldvorming ten aanzien van de manier waarop kerk-zijn in de context van de half-nomadische bevolking van het Ghanzi-district gestalte zal krijgen. In die beeldvorming zal ook aandacht zijn voor de vraag hoe er in de toekomst op een duurzame wijze sprake kan zijn van kerk-zijn in de context van het Ghanzidistrict. Daarbij

40 komen ook vragen naar uitbreiding van het werk en opvolging nadrukkelijk aan de orde. De predikanten hebben ieder hun eigen uitvalsbasis van waaruit zij verschillende gebieden binnen Botswana kunnen bereiken met het Evangelie. Daarbij is het de wens dat zij zich met name richten op de Narosprekende bevolkingsgroepen binnen Botswana waarbij ze gebruik kunnen maken van de producten van het NLP, in het bijzonder de vertaling van het

45 Nieuwe Testament in het Naro.

Alhoewel het de wens is dat er gemeenten gesticht of in stand gehouden (en uitgebreid) worden, heeft het werk van de predikanten nog sterk het karakter van pionierswerk.

Hiertoe zullen ze ook bemoedigd en toegerust moeten worden.

50 De beide jongere predikanten zijn min of meer als ‘opvolgers’ van ds. Jan Wessels bedoeld geweest. Bovendien is het heel moeilijk om Narosprekende predikanten aan te trekken. In

de toekomst zal het zendings- en gemeenteopbouwwerk rusten op de schouders van ds. Derek en ds. Sibeko. Zij zullen de partners van zending in het kader van het zendings- en kerkenwerk in Botswana zijn.

2.4.3.6. Financiën

- 5 Zending ondersteunt het zendingswerk van de genoemde vier predikanten financieel. Dit betekent dat zending hen van een traktement voorziet en ervoor zorgt dat zij mobiel zijn (auto inclusief alle bijkomende kosten). Met ingang van 2019 treedt hierin een wijziging op omdat ds. Ngakayaja niet langer voor rekening van de zending komt. Ten aanzien van de huisvesting van de predikanten Sibeko en Derek wil zending in de komende jaren duidelijkheid creëren, mede naar aanleiding van de voorgenomen bouw van een huis voor ds. Sibeko in West-Hanahai. Er wordt een plan gemaakt om beide predikanten aan een eigen huis te helpen met het oog op hun oude dag. Dat betekent voor ds. Sibeko 10 nieuwbouw in West-Hanahai en voor ds. Derek renovatie van het huis dat hij bewoont in Chobokwane.
- 15 Vermoedelijk moeten de beide auto's van deze predikanten vervangen worden in 2020 en vervolgens weer in 2025.

Begroting zendingswerk predikanten Botswana 2019-2025						
2019	2020 (+ auto's)	2021	2022	2023	2024	2025 (+ auto's)
€42.500	€52.500	€32.500	€35.000	€32.500	€35.000	€55.000

2.5. Mozambique

- 20 De zending ondersteunt in Mozambique het onderwijsproject InForTeM (*Instituto da Formação Teológica em Moçambique*). Dit project heeft twee afdelingen: ETE (*Educação Teológica por Extensão*, vgl. Engels: Theological Education by Extension) en EBOM (*Escola Bíblica Okhepelela Masu*). Okhepelela Masu = Lomwe voor 'Onderhoudende het Woord'.

2.5.1. InForTeM

2.5.1.1. Doelstellingen

De doelstellingen die zending middels het werk van InForTeM wil bereiken, zijn de volgende:

- a. het toerusten van leidinggevenden uit kerken in Zambeziá met theologisch onderwijs op twee niveaus, gericht op het leren omgaan met de Bijbel en doorgeven van het Evangelie: op eenvoudig niveau (ETE) op verschillende locaties in de provincie; op hoger (middelbaar) niveau aan de Bijbelschool EBOM in Mocuba;
- b. het daartoe laten verzorgen van radio-uitzendingen ter voorbereiding van de ETE-cursussen.

2.5.1.2. Verantwoordelijkheden en taken

2.5.1.2.1. InForTem

Verantwoordelijkheden: zending (in Mozambique volgens daar geldend recht de *Igreja Reformada da Hollanda Junta das Missões Exteriores*) is eigenaar van twee terreinen met opstallen in/bij Mocuba: de compound in de stad zelf en de EBOM-campus buiten de stad.

- 40 Deze voorzieningen worden ter beschikking gesteld aan en onderhouden door InForTeM in overleg met zending.

Taken: zending voorziet InForTeM van de middelen voor het uitvoeren van zijn taken: onderwijsmaterialen, ICT en auto's. De zending begeleidt InForTeM door middel van tweejaarlijkse werkbezoeken en onderhoudt daarnaast contacten middels telefoon, e-mail en sociale media. Bijzondere wensen van InForTeM worden ondergebracht in *Plusprojecten*. Bovendien verzorgt zending om de twee jaar *onderwijswerkbezoeken*:

45

lezingen, gehouden door docenten uit Nederland. Over de onderwerpen wordt met elkaar overlegd. De zending wisselt die bezoeken af met de IER Brazilië.

2.5.1.2.2. *Pastor A.A. Nahoma, directeur InForTeM, leidinggevende EBOM*

5 *Verantwoordelijkheden:* salaris, motor voor woon-werkverkeer, hulp bij medische kosten, pensioenvoorziening (bestaande in gerealiseerde bouw van een eigen huis voor verhuur); ondersteuning in werk waar nodig; geregeld contact over voortgang van werk.

Taken: zending heeft als eerste contact met pt. Nahoma in alle aangelegenheden inzake InForTem; ICT; financiële zaken worden met hem overlegd, ook tijdens het tweejaarlijkse werkbezoek; aandacht voor gezin.

10 2.5.1.2.3. *Pastor J.F. Campos, leidinggevende departement ETE*

Verantwoordelijkheden: salaris, motor voor woon-werkverkeer, hulp bij medische kosten en pensioenvoorziening (bestaande in bijna afgeronde (2017) bouw van een eigen huis voor verhuur).

15 *Taken:* tijdens werkbezoeken afzonderlijke gesprekken over voortgang werk, meestal met een bezoek aan een werkplek op zondag of door de week; bijzondere aandacht voor (voortgang) radiowerk (TWR); aandacht voor gezin.

2.5.1.2.4. *Pastor J.F. Teixeira, docent EBOM, verantwoordelijk voor gebouwen*

20 *Verantwoordelijkheden:* salaris, motor voor woon-werkverkeer, hulp bij medische kosten en pensioenvoorziening (bestaande in nog niet afgeronde bouw van een eigen huis voor verhuur); (ver)bouwzaken; aandacht voor gezin.

Taken: bespreken staat van terreinen en gebouwen.

2.5.1.2.5. *Pastor M. Pedro, docent ETE*

25 *Verantwoordelijkheden:* salaris, motor voor woon-werkverkeer, hulp bij medische kosten en pensioenvoorziening (bestaande in een eigen huis voor verhuur; geen tweede huis); aandacht voor gezin.

Taken: financiële zaken; pastor Pedro is de kashouder van InForTeM: aandacht voor financiën.

2.5.1.2.6. *Ondersteunend personeel*

30 In dienst van InForTeM zijn vijftien personen die werken op de compound en de campus: wachten (dag en nacht), kok campus/compound, huishoudelijke assistent compound, conciërge (capalao) campus.

Verantwoordelijkheden: salaris, incidentele hulp bij medische kosten of bij calamiteiten op aanvraag directeur InForTeM.

Taken: tijdens werkbezoeken ontmoeting.

35 2.5.1.3. *Visie > 2025*

40 Sedert het vertrek van de laatste zendeling in 2011 is gebleken dat het team van InForTem geheel zelfstandig kan opereren. Daaraan heeft ook de boekhoudkundige hulp bijgedragen die vanuit Encontro (Hoogeveen) werd gegeven. Het team is zich ervan bewust dat de zending zich op enig moment zal terugtrekken uit Mozambique. In feite werkt men daarnaartoe: er wordt gewerkt aan een nieuwe status met daarbij behorende nieuwe statuten. De bouw van twee nieuwe leslokalen met 'eigen' geld mag in dat opzicht als belangrijke mijlpaal worden gezien.

45 Dat neemt niet weg, dat het verkrijgen van (meer) financiën vooralsnog een belangrijk probleem blijft voor kerken die bijna allemaal werken met tentenmakersbedieningen. Het financieren van opleidingen ligt eigenlijk buiten hun gezichtsveld. Wanneer er gesproken wordt over de 'overdracht van het werk', dan wordt door InForTeM ook niet in eerste instantie een beroep gedaan op de *financiële* draagkracht van mogelijke partners maar op adviserende en bestuurlijke betrokkenheid en inzet. Nu al komen de gastdocenten uit die kerken.

Zending zal er op aan blijven dringen dat de kerken ook een financiële bijdrage gaan leveren. Dat is van betekenis in verband met het ‘eigenaarschap’ van InForTeM. Meer en meer moet duidelijk worden dat dit instituut weliswaar Nederlandse wortels heeft, maar lokaal geworteld is. Zending is zich er tegelijk van bewust dat theologisch onderwijs in

5 Mozambique nog lang afhankelijk blijft van externe donoren. Maar ook dat is het nastreven waard: dat de zending alleen nog donor is van het onderwijswerk in Mozambique. Het ligt voor de hand dat bij de beoogde zelfstandigwording van InForTem alle eigendommen van de *Igreja Reformada da Hollanda Junta das Missões Exteriores* worden overgedragen.

10 2.5.1.4. Financiën

Zoals hierboven al enkele malen aangegeven, heeft InForTeM inkomsten uit de verhuur van de campus aan Hefsiba. Dit geld werd in 2016-2018 gebruikt voor onderhoud van de gebouwen en voor nieuwbouw van twee klaslokalen. Het feit dat de ETE-cursussen in een aantal districten een grote toeloop van studenten kennen, betekent evenwel dat het nog niet

15 duidelijk is wanneer de begroting van dit zendingsproject omlaag kan.

Begroting InForTeM Mozambique 2019-2025						
2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
€179.000	€182.580	€186.232	€189.956	€193.755	€197.630	€201.583

2.6. Burundi

Zending ondersteunt in Burundi de *Église Protestante Reformée du Burundi* (EPRB)

20 2.6.1. Église Protestante Reformée du Burundi (EPRB)

2.6.1.1. Doelstellingen en middelen

De doelstellingen die zending middels de steun aan de EPRB wil bereiken, zijn de volgende:

- a. het kader van de EPRB (kerkenraden en predikanten) is toegerust voor de taak om gereformeerde kerk in Burundi te zijn;
- 25 b. plaatselijke kerken van de EPRB verstaan hun missionaire taak en nemen initiatieven om mensen in de omgeving te bereiken met het Evangelie;
- c. de vrouwen van de EPRB zijn toegerust voor haar taak in de kerken, in het gezin en in het maatschappelijke leven;
- 30 d. plaatselijke kerken nemen hun eigen initiatieven met het oog op het geven van christelijk onderwijs aan kinderen;
- e. de door de kerkenraden aangewezen theologische studenten (aan de Université Espoir d’Afrique te Bujumbura) worden door hen ondersteund;
- f. plaatselijke kerken van de EPRB (ver)bouwen kerkgebouwen en richten deze in voor
- 35 de eredienst met Bijbels, liedboeken en muziekinstrumenten;
- g. plaatselijke kerken van de EPRB verstaan hun diaconale taak en nemen initiatieven tot het opzetten van projecten om de grote maatschappelijke nood in de plaats waar de kerk is te lenigen (waterputten, graanmolens, medische voorzieningen).

De middelen die zending daartoe inzet zijn de volgende:

- 40 a. het zenden van predikanten uit de CGK om leiding te geven aan toerustingscursussen volgens een curriculum dat in nauw overleg met de leiding van de EPRB wordt opgesteld;
- b. het tijdens de toerustingscursussen specifiek aandacht geven aan de missionaire roeping van de kerk;
- 45 c. het zenden van cursusleiders uit de CGK om de vrouwen van de EPRB toe te rusten;
- d. het via Plusprojecten ondersteunen van door plaatselijke kerken genomen initiatieven met het oog op het geven van christelijk onderwijs aan kinderen;

- e. het verstrekken van beurzen aan de EPRB voor de ondersteuning van door de kerkenraden aangewezen theologische studenten;
- f. het via Plusprojecten verzamelen van gelden om te helpen bij de (ver)bouw van kerken van de EPRB en bij de inrichting van deze gebouwen;
- 5 g. het in overleg met deputaten diaconaat zoeken van partners om te helpen de grote maatschappelijke nood in de plaatsen waar de kerk is te lenigen.

2.6.1.2. *Verantwoordelijkheden en taken*

De verantwoordelijkheden die zending heeft t.o.v. de betrokkenen en taken die zending op zich heeft genomen.

10 2.6.1.2.1. *Église Protestante Reformée du Burundi*

Verantwoordelijkheden: de ondersteuning (financieel en personeel) van onderwijsconferenties voor het kader van de kerken; idem van de parallel te houden vrouwenconferenties; de ondersteuning (financieel) van verwerkingsconferenties van kader- en vrouwenconferenties; de ondersteuning (financieel) van jongerenconferenties.

15 *Taken:* het tijdig overleggen met de leiding van de EPRB van thema's voor de conferenties; het aanwijzen van docenten (m/v) voor de conferenties; het op aanvraag (voor)financieren van de organisatie; het onderhouden van contact met de voorzitter en de secretaris van de synode.

2.6.1.2.2. *Theologische studenten van de EPRB aan de Université Espoir d'Afrique*

20 *Verantwoordelijkheden:* zending heeft de EPRB in 2010 toegezegd vooralsnog drie theologische studenten te ondersteunen per jaar.

Taken: het op aanvraag tijdig overmaken van de toegezegde steun.

2.6.1.3. *Visie > 2025*

Zending realiseert zich dat het kerkverband kwetsbaar is.

25 Zending ziet geen taak in het 'oplossen' van conflicten maar wil zich richten op ondersteuning door theologische vorming. Tot 2018 zijn dit jaarlijkse onderwijsconferenties geweest. Deze theologische vorming zou geïntensiveerd moeten worden en dat is een bespreekpunt met de EPRB.

30 Verder zal zending erop aandringen dat er een helder verantwoordingsklimaat is ten aanzien van financiën, ook richting Nederland.

Incidentele steun ziet zending voornamelijk verleend d.m.v. Plusprojecten.

2.6.1.4. *Financiën*

35 Uitgaande van de situatie 2017-2018 een beschrijving van de huidige financiële situatie (verplichtingen, voorzieningen, ontwikkelingen sustainability ter plaatse en voorzichtige prognose tot 2025) leidt dat tot het volgende overzicht van begrotingscijfers.

Begroting Burundi 2019-2025						
2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
€54.400	€55.500	€56.610	€57.742	€58.897	€60.075	€61.276

2.7. *Thailand*

40 Zending ondersteunt in Thailand het zendingswerk van Overseas Missionary Fellowship (OMF) in Isaan.

2.7.1. *Doelstellingen*

45 Doel van zending is de ondersteuning van het zendingswerk van OMF in Isaan, Thailand, volgens het Joint Venture Plan. Focus van dat plan is het bereiken van de provincie Isaan met het Evangelie. Het werk richt zich op het stichten van gemeenten in onbereikte gebieden in Isaan zodat in elk district minimaal een gemeente gesticht wordt.

De nadruk ligt op:

- a. het bereiken van families in dorpen en steden in Isaan;

- b. chronologisch Bijbelonderwijs;
- c. gebruik van de Isaanse taal en cultuur;
- d. het aanmoedigen van nieuwe gelovigen om snel hun eigen huisgroep te leiden;
- e. gebruik van methoden die reproduceerbaar zijn door de Isaners;
- 5 f. creativiteit in het planten van kerken die financieel zelfstandig zijn (en dus niet afhankelijk van buitenlandse steun);
- g. het stimuleren van christelijke Isaners in de hoofdstad Bangkok om het zendingswerk in Isaan te ondersteunen.

2.7.1.1. *Verantwoordelijkheden en taken*

10 De verantwoordelijkheden die zending heeft t.o.v. de betrokkenen en de taken die zending op zich heeft genomen.

2.7.1.1.1. *OMF Nederland*

Verantwoordelijkheden: de zending is met OMF een samenwerkingsovereenkomst aangegaan; in de samenwerking conformeert de zending zich aan de werkwijze van OMF.

15 *Taken:* zending werft werkers voor het zendingswerk van OMF in Isaan, Thailand en draagt hen aan OMF voor.

2.7.1.1.2. *CGK/Thuisfrontcommissie fam. Den Hertog, Leiden*

Verantwoordelijkheden: br. en zr. Wilke en Marlies den Hertog-Koolen zijn op 6 december 2015 uitgezonden door de kerk van Leiden. De zending biedt aan de

20 CGK/Thuisfrontcommissie Leiden de gelegenheid deel te nemen in het werk van de dsc Azië en zo (mede) de belangen te behartigen van de fam. Den Hertog.

Taken: de participatie van de CGK/tfc Leiden zorgt voor een geregelde uitwisseling van gegevens; de zending beschouwt de fam. Den Hertog als zendingswerkers van de CGK en behandelt hen als zodanig.

25 2.7.1.1.3. *Fam. Den Hertog, Khon Sawan, Isaan, Thailand*

Verantwoordelijkheden: br. en zr. Den Hertog worden beschouwd als zendingswerkers van de CGK in Thailand, als ‘members’ werkzaam bij OMF. Zij hebben geen dienstverband bij zending.

30 *Taken:* zending volgt aan de hand van de nieuwsbrieven en via andere media (e-mail) het werk van br. en zr. Den Hertog. Zending informeert de (deelnemende) kerken zoveel mogelijk over het zendingswerk in Thailand; zending participeert in publicaties van OMF en/of helpt die – voor zover van belang voor het werk in Isaan – te verspreiden; de zending ondersteunt het onderwijs aan de kinderen van het gezin Den Hertog door voor een deel bij te dragen in de kosten voor een Nederlandse onderwijzer (m/v).

35 2.7.1.1.4. *CGK/Thuisfrontcommissie fam. Mol, Ede*

Verantwoordelijkheden: br. en zr. Ab en Clarine Mol-Hoogervorst zijn op 14 oktober 2018 uitgezonden door de kerk van Ede. De zending biedt aan de CGK/Thuisfrontcommissie Ede de gelegenheid deel te nemen in het werk van de dsc Azië en zo (mede) de belangen te behartigen van de fam. Mol.

40 *Taken:* de participatie van de CGK/tfc Ede zorgt voor een geregelde uitwisseling van gegevens; de zending beschouwt de fam. Mol als zendingswerkers van de CGK en behandelt hen als zodanig.

2.7.1.1.5. *Fam. Mol, Thailand*

45 *Verantwoordelijkheden:* br. en zr. Mol worden beschouwd als zendingswerkers van de CGK in Thailand, als ‘members’ werkzaam bij OMF. Zij hebben geen dienstverband bij de zending.

50 *Taken:* zending volgt aan de hand van de nieuwsbrieven en via andere media (e-mail) het werk van br. en zr. Mol. Zending informeert de (deelnemende) kerken zoveel mogelijk over het zendingswerk in Thailand; zending participeert in publicaties van OMF en/of helpt die – voor zover van belang voor het werk in Isaan – te verspreiden; zending

ondersteunt het onderwijs aan de kinderen van het gezin Mol door voor een deel bij te dragen in de kosten voor een Nederlandse onderwijzer (m/v).

2.7.1.2. *Visie > 2025*

Met de (personele) ondersteuning van het zendingswerk van OMF in Isaan, Thailand, heeft de zending in 2010 gekozen voor een nieuwe wijze van uitzenden van mensen: die gaan niet naar een eigen (nieuw) zendingsterrein, waarvoor eerst een infrastructuur opgezet zou moeten worden, maar voegen zich bij een al bestaand internationaal en interkerkelijk team. Dat neemt niet weg dat door de CGK uitgezonden werkers binnen het Isaanteam in Thailand een volledig eigen verantwoordelijkheid dragen. Deze werkwijze, gekoppeld aan een nieuwe wijze van financieren (50-50% met een eigen tfc) maakt het mogelijk met betrekkelijk weinig middelen veel mensen uit te zenden en dat lang vol te houden. Bijkomend voordeel is de grote(re) betrokkenheid van de zendende en de ondersteunende kerken in Nederland. Tegelijk is het ook mogelijk om – mochten omstandigheden daartoe nopen – op vrij korte termijn de ondersteuning aan het zendingswerk te beëindigen. Vooralsnog streeft de zending ernaar het aantal uitzendingen naar Isaan te vermeerderen. Voor het jaar 2025 streeft zending naar een tweetal nieuwe uitzendingen naast de nu reeds uitgezonden.

2.7.1.3. *Financiën*

De werkbegroting voor Thailand-Isaan voor personeelskosten is aanvankelijk vastgesteld op €100.000 per jaar. Daarmee werden vier uitzendingen beoogd. Inmiddels zijn er twee echtparen uitgezonden. Werving voor nieuwe uitzendingen worden ingepland, maar we achten het niet reëel dat er in 2020 al een derde uitzending heeft plaatsgevonden. Vanaf 2021 willen we in geloof weer rekenen met extra mensen. Daarnaast is er voor visitaties en onvoorziene kosten een bedrag beschikbaar van maximaal €15.000.

Begroting Isaan Thailand 2019-2025						
2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
€115.000	€88.030	€116.321	€118.648	€121.020	€123.440	€125.910

2.8. *Siberië (Tajmyr)*

Zending ondersteunt in Tajmyr het evangelisatiewerk van de niet-geregistreerde baptistengemeenten in Rusland (EChB) onder met name de oorspronkelijke bewoners van Tajmyr.

2.8.1. *Het evangelisatiewerk van de niet-geregistreerde baptistengemeenten in Rusland (EChB).*

2.8.2. *Doelstellingen*

Het doel dat zending nastreeft is: het brengen van het Evangelie aan (voornamelijk) de oorspronkelijke bewoners van Tajmyr: Dolganen, Nganasanen, Nenentsen en andere kleine bevolkingsgroepen, in totaal ca. 20.000 mensen. Het zijn meest rendierhouders, animisten, die als nomaden met hun kudden over de toendra trekken.

2.8.3. *Middelen*

Om het doel te bereiken ondersteunt zending de evangelisten van de EChB die werkzaam zijn in Tajmyr. Stichting Friedensstimme Nederland fungeert daarbij als tussenschakel voor alle contacten van zending met de EChB in Moskou en het evangelistenteam in Tajmyr.

Zending kan zelf geen mensen als zendeling naar Tajmyr sturen. Tajmyr is namelijk vanuit de overheid een gesloten gebied waardoor het verkrijgen van een werk- en verblijfsvergunning ondenkbaar is. Daarnaast is er een team van evangelisten vanuit de EChB in het gebied werkzaam.

Daarom kiest zending vanuit het speerpunt “Onderwijs” voor de volgende aanpak om bovengenoemde doelstelling na te streven:

a. Het versterken van de kennis van het evangelistenteam door:

1. bijdragen aan evangelistenconferenties in Tajmyr. Deze conferenties worden in principe elke 2 jaar gehouden;

2. beschikbaar stellen van theologisch studiemateriaal aan de evangelisten;

b. het ondersteunen in de leefomstandigheden door bijdragen aan het levensonderhoud van de evangelisten en hun gezinnen;

c. het verschaffen van vervoermiddelen en het gebruik en onderhoud;

d. opbouwen en vergroten van het netwerk tussen het evangelistenteam en de kerken in Nederland.

2.8.4. *Verantwoordelijkheden en taken*

De verantwoordelijkheden die zending heeft t.o.v. de betrokkenen; taken die zending op zich heeft genomen.

2.8.4.1. *Stichting Friedensstimme Nederland (FSN)*

Verantwoordelijkheden: handhaven van de overeenkomst met FSN en EChB van 17 januari 2011. Het onderhouden van geregeld contact ter bevordering van een goede samenwerking.

Taken: zending voorziet FSN van alle informatie die nodig is voor een goede samenwerking; overleg over begrotingen. Verder fungeert FSN als schakel tussen de EChB en Zending en vertegenwoordigt zending bij gesprekken met de EChB over Tajmyr.

2.8.4.2. *Broederraad van de Baptistengemeenten (EChB)*

Verantwoordelijkheden: de (financiële) ondersteuning van het evangelisatiewerk van de EChB.

Taken: via FSN ter beschikking stellen van de overeengekomen gelden.

2.8.4.3. *Team van evangelisten in Tajmyr*

Verantwoordelijkheden: de ondersteuning van het evangelisatiewerk van de EChB met gebed en belangstelling; onderhouden van contacten via br. Oleg Ljoebitsj.

Taken: communicatie; informatie doorgeven aan steunkerken in Nederland.

De evangelisten die zich in Tajmyr vestigen, zijn meestal afkomstig uit Centraal Rusland. Met hun gezin aanvaarden zij een eenvoudige en eenzame manier van leven. Het is gewenst dat hun periodiek de mogelijkheid wordt geboden tijd bij familie door te brengen. Aan de verlofregeling zijn aanmerkelijke kosten verbonden. Het fonds dat zending hiervoor aanhoudt, is aanvankelijk gevormd door een actie van CGK Vrouw en wordt gevoed vanuit bijzondere inkomsten die voor dit doel beschikbaar komen.

2.8.5. *Visie > 2025*

De inspanningen van de EChB zijn erop gericht het aantal groepen (kleine gemeenten) in Tajmyr uit te breiden. Daarbij hebben de jaarlijkse evangelisatiereizen een belangrijke functie. Deze reizen willen we in de komende jaren mogelijk blijven maken.

Bovendien is het in dit verband zinvol om Tiksi, op de grens van Jakoetië en Tajmyr, bij het werkgebied Tajmyr te betrekken. Tiksi is vanuit het zuiden van Jakoetië zeer slecht bereikbaar en vormt vanuit Norilsk een belangrijk eindpunt van de langste reis die men jaarlijks maakt. Er is daar een evangelistenechtpaar, dat hulp biedt bij de noodzakelijke voorbereidingen voor de terugkeer naar Norilsk. Redenen om dit echtpaar toe te voegen aan de acht gezinnen die zending in Tajmyr ondersteunt.

Om het werk van de evangelisten in Tajmyr ook in de komende jaren mogelijk te maken, blijft steun d.m.v. gebed, onderwijs en middelen vanuit het buitenland noodzakelijk. Met name op het punt van onderwijs kan zending bovendien een belangrijke bijdrage leveren aan het begrijpen en uitleggen van de Bijbel door de evangelisten middels de tweejaarlijkse conferenties. De EChB heeft een Bijbelschool in Centraal Rusland waar evangelisten

worden getraind. Op het punt van nascholing en verdieping kan zending een bijdrage leveren. De aangedragen stof wordt later in andere bijeenkomsten in Tajmyr weer gebruikt. Hoewel de EChB zich bewust is van de afhankelijkheid van buitenlandse kerken en organisaties voor de benodigde middelen bij het werk is de verwachting dat zeker tot 2025 de financiële steun ook voor Tajmyr nodig blijft.

2.8.6. Financiën

De financiële positie van de EChB en van de plaatselijke gemeenten is niet sterk genoeg om de hele omvangrijke organisatie van het evangelisatiewerk te bekostigen. Daarom is steun van kerken en organisaties uit tal van landen onontbeerlijk. Het is dan ook niet te verwachten dat de EChB binnen afzienbare tijd deze hulp kan missen. Men is zich echter van deze afhankelijke positie bewust en men beraadt zich erop op welke wijze deze afhankelijkheid geleidelijk te verkleinen.

Voor zending betekent dit, dat in de periode tot 2025 de vraag om Tajmyr financieel te steunen zeker actueel zal blijven. Deze steun is jaarlijks opgebouwd uit 7 elementen:

1. ondersteuning evangelisten in het levensonderhoud; Vanaf 2020 is €4.400 toegevoegd t.o.v. 2019 i.v.m. de kosten voor het evangelistenechtpaar in Tiksi;
2. kosten voor de evangelisatiereizen;
3. warme reiskleding, onverwachte reparatiekosten, telefoonkosten satelliettelefoon, tandartskosten;
4. evangelisatiemateriaal vanuit Nederland;
5. reiskosten evangelisten om conferentie tweejaarlijks te kunnen bezoeken en reiskosten twee evangelisten om tweejaarlijks Nederland te bezoeken voor overleg en bezoek aan kerken;
6. verlofkosten evangelisten wordt door Plusprojecten binnen de kerken bijeengebracht. In het verleden is dit mogelijk gemaakt door een actie van CGK Vrouw. Er resteert nog een bedrag van €38.600 (september 2017);
7. vervanging transportmiddelen wordt door Plusprojecten binnen de kerken bijeengebracht. Het gaat om een wisselend bedrag van jaarlijks tussen de €3.000 en €10.000. Hiermee wordt maximaal 50% van de vervangingskosten gedekt. Uitgegaan wordt van een gemiddelde van €6.500 per jaar.

Opmerking bij Plusprojecten (6 en 7): deze gelden worden op eigen initiatief van gemeenten bijeengebracht. Het kan pas voor een plusproject worden uitgegeven als het geld ook daadwerkelijk is opgebracht.

Begroting Tajmyr Siberië 2019-2025						
2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
€91.000	€115.000	€116.000	€117.000	€118.000	€120.000	€121.000

3. Beleggingsstatuut

In de algemene deputatenvergadering van 6 december 2018 hebben deputaten ingestemd met de concepttekst van het gezamenlijke beleggingsstatuut (zie § 1) en daarmee hebben wij aan de opdracht van de generale synode van 2016 in dezen voldaan.

Bijlagen:

1. Begroting 2020-2022
2. Rapport voor de PS van 2017
3. Rapport voor de PS van 2018
4. Rapport voor de PS van 2019

Bijlage 1: Begroting 2020-2023

	begroting 2019	begroting 2020	begroting 2021	begroting 2022
<i>Berekening omslag:</i>				
<i>ledental</i>	72.500	72.000	72.000	72.000
<i>omslag</i>	11,20	11,20	11,20	11,20
	812.000	806.400	806.400	806.400
Inkomsten				
Bijdragen kerken	812.000	806.400	806.400	806.400
Ontvangen giften	50.000	60.000	60.000	60.000
Overige inkomsten	50.000	20.000	20.000	20.000
Projectspecifieke inkomsten	0	30.000	30.000	30.000
Resultaat Doorgeven	0	0	0	0
Intrest, dividenden en koersresultaat	35.000	15.000	15.000	15.000
Legaten	150.000	30.000	30.000	30.000
bijdragen tfc	40.000	0	0	0
Totaal	1.137.000	961.400	961.400	961.400
Uitgaven projecten				
Indonesië	47.500	24.670	24.670	10.094
Zuid-Afrika	200.400	194.070	185.768	191.308
Botswana	228.000	252.663	230.996	231.596
Mozambique	179.000	182.580	186.232	189.956
Siberië	91.000	105.500	105.500	105.500
Thailand	115.000	88.030	116.321	118.648
Burundi	54.500	55.500	56.590	57.702
Europa	100.000	65.000	75.000	75.000
Missionaire diaconale werkers	25.000	15.000	15.000	15.000
TUA	17.500	15.000	15.000	15.000
IFES Nederland	30.000	30.000	30.000	30.000
Partners zendingsgemeenten	0	16.667	16.667	16.667
Besteding projectspec. inkomsten	0	30.000	30.000	30.000
Totaal 1	1.087.900	1.074.680	1.087.743	1.086.471
Kosten Nederland				
Personeelskosten	168.000	157.500	162.225	167.091
Kosten Dienstenbureau AZ	52.500	53.000	53.000	53.000
Huisvestingskosten	15.000	16.000	16.000	16.000
Overige kosten	52.100	46.750	46.750	46.750
Totaal 2	287.600	273.250	277.975	282.841
Totaal 1+ 2	1.375.500	1.347.929	1.365.718	1.369.312
Resultaat	-238.500	-386.529	-404.318	-407.912

Bijlage 2: Rapport voor de PS van 2017

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

- 5 Graag bieden deputaten buitenlandse zending u hun rapport van werkzaamheden en wederwaardigheden in 2016 aan. In de eerste paragraaf vindt u zoals gebruikelijk de personalia van zending.

1. Personalia10 **1.1 Ds. Carlier**

Op 11 maart overleed na een periode van ernstige ziekte in zijn woonplaats Hilversum ds. J. H. (Han) Carlier in de leeftijd van 86 jaar. Hij was van 1986-1995 zendingssecretaris (die taak wordt nu vervuld door de zendingsconsulent) en woonde met zijn gezin in het 'zendingshuis' in Hilversum. Daarvoor diende ds. Carlier de gemeenten Zutphen, Kampen, 15 Leiden en Amsterdam. Zijn vriendelijkheid was alle mensen bekend. In zijn jaren werd ook bij de zending het computertijdperk betreden en in de stukken uit die jaren is terug te vinden hoe de overgang van de typemachine naar de tekstverwerker voorzichtig werd gemaakt. Het zendingswerk werd uitgebreid in het tijdperk Carlier: in KwaNdebele (ZA) kwam het Mukhanyo-onderwijsproject tot stand en ook werd begonnen met (de bezinning 20 op) zendingswerk in Botswana, Brazilië, de Centraal Afrikaanse Republiek (Bangui) en Mozambique. In 1995 ging ds. Carlier met emeritaat en werd opgevolgd door ds. H. Last. Met belangstelling bleef hij het zendingswerk volgen. Zendingsdeputaten denken in grote dankbaarheid terug aan het vele werk dat ds. Carlier heeft verricht.

1.2 **Zr. Van Heest-Bikker**

25 Op 13 juli overleed in haar woonplaats Emmen zr. Metje Maria van Heest-Bikker in de leeftijd van ruim 88 jaar. Zr. Van Heest was de echtgenote van zendeling ds. Wim van Heest, en verbleef met hem van 1968 tot 1975 in Torajaland op Sulawesi. Dat was voor haar geen onbekende omgeving: zij werd in 1928 als eerste kind van het zendingsechtpaar Bikker-Pellikaan in Makassar geboren.

30 **1.3 Zr. Drayer-Velema**

Op 25 augustus overleed in haar woonplaats Apeldoorn zr. Cornelia (Cock) Aikina Drayer-Velema in de leeftijd van negentig jaar. Zij was de weduwe van ds. Marinus Drayer (overleden in 2003), die de zending van 1967-1987 diende als zendingssecretaris. Zr. Drayer betrok met haar man en kinderen voor het zendingswerk het 'zendingshuis' aan de 35 Simon Stevinweg in Hilversum. Zendeling Gé Drayer (Venda 1980-1993) bracht een deel van zijn jeugd in dit huis door. Van de vrouw van de zendingssecretaris werd in die tijd verwacht dat zij ook gastvrouw was voor alle gasten die zich in Hilversum aandienden. Van die taak heeft zr. Drayer zich op hoogstaande wijze gekweten. Onder diegenen die namens de zending vertegenwoordigd waren bij haar begrafenis op 31 augustus was ook 40 zr. Willie Ruizendaal, die in 1981 in het zendingshuis begon als secretaresse.

1.4 **Br. De Bree**

Zr. Tine de Bree-Carlier, namens de kerk van Leiden lid van de deputaatschapscommissie Azië (Thailand) als vertegenwoordiger van de thuisfrontcommissie van de fam. Den Hertog, moest op 11 november heel plotseling afscheid nemen van haar man br. Freek de 45 Bree. Zijn sterven schokte de gemeente van Leiden en vele anderen.

1.5 **Fam. Groeneveld**

In het najaar kregen br. en zr. Kees en Riet Groeneveld uit Ridderkerk vrijwel tegelijkertijd van de artsen te horen dat bij hen beiden een kwaadaardige aandoening was geconstateerd. Br. Groeneveld is in het verleden op verschillende manieren bij het Dienstenbureau en bij 50 de zending betrokken geweest; momenteel is hij lid van de deputaatschapscommissie

Siberië. Br. en zr. Groeneveld ondergingen tegen het einde van het jaar beiden ingrijpende behandelingen.

2. *Samenstelling deputaatschap*

5 2.1 *Deputaten van de generale synode*

De volgende door de generale synode van 2013 benoemde broeders vormden het moderamen van zendingsdeputaten: ds. H. Korving, voorzitter, ds. C.C. den Hertog, secretaris, br. H. Bakker, penningmeester, br. R. Hoogendoorn, br. H. Lukens en ds. E. Everts.

10 2.2 *Deputaten van de particuliere synodes*

De particuliere synodes (her)benoemden als deputaten:

- *PS van het Noorden:* ds. J.G. Kortleven; er is ook een vacature, die ontstaan is op de volgende wijze: de secundus van ds. H. Polinder, ds. L.J. van Dalen, gaf te kennen diens plaats in het deputaatschap niet te kunnen innemen, nadat ds. Polinder had aangegeven zich te moeten terugtrekken als PS-deputaat omdat hij benoemd was in het curatorium van de TUA. De tweede secundus (voor ds. Kortleven), ds. A. Hakvoort, is door deputaten aan de generale synode voorgedragen als nieuw lid van het moderamen en inmiddels benoemd;
- *PS van het Oosten:* ds. L.A. den Butter en ds. D. van der Zwaag;
- 20 - *PS van het Westen:* ds. A.P. van Langevelde en zr. C. Mazereeuw-van der Duijn Schouten;
- *PS van het Zuiden:* ds. A. den Boer en ds. G.J.H. Vogel.

2.3 *Vertegenwoordigers van de zendende gemeenten*

- van Urk-Maranatha (fam. H. Visser, Botswana): br. J. Kramer en ds. H. Polinder;
- 25 - van Ridderkerk (Siberië): br. C. Groeneveld;
- van Culemborg (Burundi): br. J. van Leeuwen;
- van Leiden (fam. W.N. den Hertog, Thailand): zr. T. de Bree-Carlier.

De kerken van Ridderkerk en Culemborg zijn in het zendingsdeputaatschap vertegenwoordigd omdat zij op een intensieve wijze betrokken zijn bij respectievelijk het werk in Siberië en Burundi. Vertegenwoordigers (m/v) van zendende/betrokken kerken functioneren (alleen) in de desbetreffende deputaatschapscommissies. De leden van deze commissies worden genoemd bij de bespreking van de desbetreffende zendingsgebieden (paragraaf 5, zie ook 2,7).

Het zendingsdeputaatschap als zodanig wordt gevormd door PS- en GS-deputaten. Eenmaal per jaar wonen de vertegenwoordigers van de zendende kerken een voltallige deputatenvergadering bij: in december, wanneer de jaarplannen voor het volgende jaar worden gepresenteerd en vastgesteld.

De voltallige deputatenvergadering vergadert driemaal per jaar: in maart, juni en december. In de vergadering van maart wordt het rapport aan uw vergadering doorgenomen. In de vergadering van juni wordt de voortgang van het werk besproken en wordt het gevoerde beleid per halfjaar geëvalueerd en zo nodig bijgesteld. De vergadering van december is hierboven al genoemd.

2.4 *Afscheid van deputaten*

De generale synode heeft niet alleen in 2016 vergaderd maar kwam ook in januari 2017 bijeen. Voor de zending zeer relevante besluiten, zoals benoemingen en de vaststelling van het bedrag van de omslag werden daardoor genomen in een jaar dat strikt genomen buiten deze verslaggeving valt. Omdat die besluiten al wel bekend zijn wanneer u dit rapport ontvangt, hebben wij de vrijmoedigheid in onze rapportage de jaargrens 2016-2017 te overschrijden. Anders zou in pas in 2018 rapport ontvangen van het afscheid dat zending eind 2016-begin 2017 nam van verschillende deputaten.

We noemen *ds. H. Polinder (Urk-Maranatha)* het eerst. Hij was PS-deputaat voor het Noorden vanaf 2002 en werd in 2006 voorzitter van de dsc KwaNdebele, die later met de dsc Botswana en de dsc Venda werd samengevoegd tot de dsc Zuidelijk Afrika. Ds. Polinder bracht verschillende werkbezoeken aan deze gebieden. Hij had een bijzondere

5 band met het werk in Botswana omdat daar br. en zr. Hessel en Coby Visser werk(t)en, uitgezonden door 'zijn' kerk, Urk-Maranatha. Zoals al geschreven trok ds. Polinder zich als PS-deputaat terug vanwege zijn benoeming tot curator van de TUA. In een andere hoedanigheid blijft ds. Polinder echter wel bij de zending betrokken: als vertegenwoordiger van de roepende kerk van Urk-Maranatha. Echt afscheid neemt hij niet.

10 Sinds zijn benoeming in 2003 door de PS van het Westen maakte *ds. C.C. den Hertog*, toen predikant van Boskoop, deel uit van zendingsdeputaten. Zijn vertrek naar het ressort van de PS van het Noorden in 2007 (Surhuisterveen) betekende dat hij zijn taak als PS-deputaat moest neerleggen. De generale synode van datzelfde jaar benoemde hem echter tot

15 secretaris van zendingsdeputaten en dus GS-deputaat. Deze taak vervulde hij tot aan de synode van 2016. Aan deze vergadering verzocht hij hem van die opdracht te ontheffen omdat hij het zuiver vindt geen lid te zijn van een deputaatschap dat zijn broer in dienst heeft (ds. W.M. den Hertog, Thailand). Node lieten deputaten hem gaan. Zij zien dankbaar op zijn inzet terug.

20 *Br. H. Bakker*, lid van de kerk van Urk-Eben-Haëzer, werd door de synode van 2013 benoemd tot penningmeester van zendingsdeputaten. Na drie jaar vroeg hij de synode van 2016 hem van deze taak te ontslaan, omdat zijn dagelijkse werkzaamheden te moeilijk te combineren zijn met zijn taak als penningmeester. Ook aan hem zijn deputaten dank verschuldigd.

25 De PS van het Westen benoemde in 2015 *zr. C. Mazereeuw-van der Duijn Schouten* uit Opperdoes tot zendingsdeputaat. Zij zal echter door de PS vervangen moeten worden omdat de generale synode haar benoemde tot opvolger van bovengenoemde br. Bakker als penningmeester. Tevens keurde de synode goed dat *ds. E. Everts* van Deventer binnen het moderamen de taak van secretaris op zich neemt. *Ds. A. Hakvoort* van Kampen werd benoemd tot lid van het moderamen.

30 De volgende door de generale synode van 2016 (her)benoemde personen vormen nu het moderamen van zendingsdeputaten: ds. H. Korving, voorzitter, ds. E. Everts, secretaris, zr. C. Mazereeuw-van der Duijn Schouten, penningmeester, br. R. Hoogendoorn, br. H. Lukens en ds. A. Hakvoort.

2.5 Emeritaat *ds. G. Drayer*

35 Bij de voorjaarsvergadering 2017 van de classis 's Gravenhage dient DV een verzoek van de kerkenraad van Zoetermeer om aan ds. G. Drayer emeritaat te verlenen per 1 april 2017. In 2001 gaf de generale synode aan deputaten toestemming om - met het oog op de gezondheidssituatie van de algemeen secretaris ds. H. Last - een tweede secretaris te

40 benoemen voor 0,5 ft. Na een sollicitatieprocedure werd ds. Drayer benoemd, predikant van de kerk van Zoetermeer en oud-zendeling in Venda, waar hij dertien jaar werkte. Met de kerkenraad werd overeengekomen dat ds. Drayer de helft van zijn werktijd aan zending zou wijden en de andere helft aan de gemeente van Zoetermeer. Per 1 september 2002 begon hij zijn werkzaamheden op het zendingsbureau. In 2003 kwam ds. Drayer per 1

45 oktober voor 100% in dienst van het Dienstenbureau ten behoeve van deputaten zending; zij 'leenden' hem voor de helft van zijn werktijd uit aan deputaten diaconaat, die hem graag als werker zagen komen. Na de komst van zendingsconsulent ds. A. Hilbers trad ds. Drayer in goed onderling overleg voor 75% in dienst van deputaten diaconaat en bleef hij voor 25% in dienst van de zending. Op die wijze bleef er mede dankzij de (vooral ook financiële!) dossierkennis van ds. Drayer een nauwe verbinding tussen zending en

50 diaconaat. De meeste werkbezoeken in de periode 2007-2016 aan de zendingsgebieden

werden gezamenlijk door de zendingsconsulent en door deze werker van diaconaat afgelegd. Zo konden de zaken van zending en van diaconaat tegelijk behartigd worden: er zijn in bijna alle zendingsgebieden ook diaconale projecten. Zendingsdeputaten zijn aan ds. G. Drayer veel dank verschuldigd voor het werk dat hij heeft gedaan in de jaren dat hij op deze wijze aan het zendingswerk verbonden was. Bij de komst van de opvolger van ds. Drayer, ds. E.J. van der Linde van Rotterdam-Alexanderpolder, die voor 80% in dienst trad van deputaten diaconaat, hebben de zendingsconsulent en zr. M. Blankenstijn de werkzaamheden die ds. Drayer deed op zich genomen. Er is dus geen zendingsvacature voor 25% gesteld. Wel zijn er tussen zending en diaconaat goede afspraken gemaakt om de uitstekende samenwerking tussen (de werkers van de) beide deputaatschappen te continueren.

2.6 Bureau

Het bureau van de zending wordt geleid door de zendingsconsulent, ds. A. Hilbers. Ds. G. Drayer was ook in 2016 voor 25% van zijn werktijd aan zending verbonden als bureausecretaris. Naast hen werkten de zrs. M. Blankenstijn, W. Ruizendaal en S. van Heiningen parttime voor de zending.

2.7 Deputaatschapscommissies (dsc's)

In de deputaatschapscommissies hebben vertegenwoordigers van alle geledingen van het deputaatschap zitting. De bureaumedewerkers hebben in deze commissies ook hun inbreng: behoudens het hierboven genoemde zorgen zij o.a. voor de agenda's en verslagen. Deze commissies vergaderen vier keer per jaar. Zij zijn verantwoordelijk voor het opstellen van de jaarplannen, bewaken de algehele gang van zaken in de zendingsgebieden, onderhouden de contacten met de zendingswerkers en bezinnen zich op het beleid van het gebied dat aan hun zorgen is toevertrouwd.

2.8 Samenvoeging dcs's

De deputatenvergadering van december besloot de dsc's *Mozambique* en *Burundi* samen te voegen onder de naam '*Oostelijk Afrika*'. Dat besluit werden genomen om efficiënter te kunnen werken.

3. *Generale synode 2016-2017; gasten oktober*

3.1 *Synodevergadering*

Op de vrijdag 14 oktober en 25 november waren de zaken van de zending ter tafel op de generale synode van Nunspeet. Dat was anders dan gebruikelijk. Doorgaans staat buitenlandse zending geagendeerd voor de eerste vergaderdag in de tweede zittingsweek. Reden voor de verandering was de aanwezigheid van gasten uit (bijna) al onze zendingsgebieden, dus niet alleen uit de kerken waarmee onze kerken officieel correspondentie onderhouden (Indonesië, synode Soutpansberg ZA en Botswana). Er waren ook vertegenwoordigers uit KwaNdebele, Mozambique en Siberië. Helaas niet uit Burundi: aan de vertegenwoordigers van de *Église Protestante Réformée du Burundi* werd geen visum verstrekt. Om een ontmoeting met de synode mogelijk te maken, had het moderamen de agenda aangepast. Vanuit de corresponderende (zendings)kerken werd de synode toegesproken in respectievelijk het Indonesisch, Venda en Naro. Na de beantwoording namens de synode zongen de gasten de vergadering veeltalig en meerstemmig 'Welk een vriend is onze Jezus' toe, waarop de synode zingend antwoordde. Indrukwekkend!

De voorstellen die de zending in het rapport aan de synode had gedaan, werden alle aanvaard. Veel besluiten hadden betrekking op de voortgang van bestaand werk. Zo ook de voorstellen met betrekking tot Botswana, met dien verstande, dat de positie van zowel het Naro Language Project als van br. Visser veranderde (zie hieronder). Nieuw waren de

besluiten om zendingsprojecten in Europa te beginnen en het besluit tot financiële ondersteuning van (startende) missionaire diaconale werkers (mdw'ers).

3.2 Omslag

5 De synode besloot ook het bedrag van de landelijke omslag voor de buitenlandse zending te laten terugkeren naar het niveau van (voor) 2010: €11,20. Zoals bekend is geen sprake van een *verhoging*. Om in de tijd van de financiële crisis het totale bedrag aan omslagen niet te hard te laten stijgen én omdat zending naar het oordeel van de synode ruim in de reserves zat, werd in 2010 door de synode besloten het omslagbedrag voor de zending terug te brengen naar €8 per lid per jaar. Zending zou het te verwachten tekort ten laste van de eigen reserves brengen. Een dergelijk besluit werd ook in 2013 genomen. In 2010
10 maar nog sterker in 2013 werd aan de zending toegezegd dat deze kortingen een *tijdelijk* karakter droegen. Zending mocht blijven rekenen op basis van €11,20 per lid. Vanaf 2017 mag dat bedrag weer van de kerken verwacht worden.

3.3 Buitenlandse gasten 2016

15 De meeste van de hierboven al genoemde gasten uit Indonesië en zuidelijk Afrika waren op vrijdag 7 oktober op Schiphol aangekomen. Daar werden ze opgewacht door de bureauwerkers van de zending en door de voorzitter van de zending ds. H. Korving, en door gastheren en –vrouwen uit verschillende gemeentes in ons land. Die namen hen in kleine groepen mee en boden hun in hun eigen woonplaats en gemeente een programma
20 aan, inclusief het bijwonen van en participeren in de zondagse diensten. Op zondagavond 9 oktober werden de gasten naar ‘De Werelt’ in Lunteren gebracht. Daar kwamen ook de broeders uit Siberië aan, die langs een andere weg naar Nederland waren gekomen. Vanuit Lunteren begon een intensief programma met een bezoek aan de TUA, aan het Zuiderzeemuseum en aan de CGK van Opperdoes op de maandag, aan oud Amsterdam en
25 het missionaire project Hoop voor Noord op de dinsdag, aan een zendingsconferentie in Lunteren zelf op de woensdag, aan een boerderij in Zuidwolde (Gr.) en aan het missionaire project ‘Assen zoekt’ op de donderdag en aan de generale synode op de vrijdag. De zendingsconferentie op de woensdag stond in het teken van de mogelijkheden en de gevaren van het gebruik van internet. Zending had daarvoor een bij uitstek deskundige, dr.
30 Marten Visser van GlobalRize uit Wezep, uitgenodigd, zelf oud-zending voor OMF in Thailand. Hij sprak over ‘The Gospel, more global than ever’, niet alleen voor de gasten uit het buitenland maar ook voor circa tachtig andere genodigden, onder wie oud-zendingen, oud-deputaten en andere bij het zendingswerk betrokkenen. Voor hun vertrek naar huis roemden de gasten de hen geboden mogelijkheid om elkaar als werkers in het veld te
35 ontmoeten en om kennis te maken met (de kerken in) Nederland. Het wordt een traditie dat zusters van CGK-Vrouw zendingsdeputaten bijstaan bij de ontvangst van buitenlandse gasten. Ook deze keer werd niet vergeefs een beroep gedaan op hun medewerking. Deputaten hechten eraan de goede samenwerking ook hier te vermelden (zie ook 6.2).

40

4. Financiën

4.1 Algemeen

Zending mag zich verheugen in het feit dat de kerken de door de generale synode van 2010 vastgestelde omslag van €8 per lid per jaar trouw opbrachten. Het mag bijzonder genoemd
45 worden dat in de jaren 2011-2014 er weliswaar van de reserves gebruikgemaakt moest worden, maar dat het benodigde bedrag telkens minder was dan waar vanuit werd gegaan. Reden daarvan was o.a. dat in die jaren aanzienlijke legaten werden ontvangen die in de exploitatie werden verwerkt. Dit jaar werden zulke grote legaten niet ontvangen (er wordt in opdracht van de synode een bedrag van €150.000 per jaar begroot) en bleven daarnaast
50 de rente-inkomsten achter. Ook kwam zending in enkele gebieden voor hogere kosten te

staan. Ook het bezoek van de zendingsgasten in oktober kostte het nodige. Er zal een tekort van ongeveer €400.000 aangevuld moeten worden vanuit het vermogen.

4.2 *Giften en legaten*

5 Half augustus ontving de zending van een broeder en zuster uit onze kerken het bericht, dat zij bij de notaris voor vijf jaar hadden laten vastleggen jaarlijks een bedrag van €20.000 aan zending te schenken.

Bij de Plusprojecten is een stijgende lijn zichtbaar. Daarvoor kwam in totaal €64.000 binnen; aan giften €5.000.

10 5. *Zendingswerk per gebied*

Het werk in onze huidige gebieden wordt, zoals al geschreven, behartigd door de deputaatschapscommissies (dsc's). Er werden op een uitzondering na (Botswana, zie 5.2.2.2) in 2016 geen werkbezoeken aan de zendingsgebieden gebracht. In 2015 of eerder werd tijdens werkbezoeken aan de partners in de zendingsgebieden meegedeeld dat zij in 15 2016 een uitnodiging mochten verwachten om in het najaar een afvaardiging naar Nederland te zenden. Meer daarover las u onder 3.3.

5.1 *Azië*

Deze dsc behartigde het werk in Indonesië en Thailand. Vandaar de naam Azië.

20 De dsc had de volgende samenstelling: ds. E. Everts, voorzitter, br. H. Lukens, zr. T. de Bree-Carliet (fam. Den Hertog, Leiden) en ds. A. Hilbers, bureau. Daarnaast werd aan de vergaderingen ook deelgenomen door de bureausecretaris van zending en van deputaten diaconaat, ds. G. Drayer. De dsc vergaderde viermaal.

5.1.1 *Indonesië*

25 Van de zusterkerken op Sulawesi, de Gereja Toraja Mamasa (GTM), ontvingen onze kerken een officiële uitnodiging voor de grote vijfjaarlijkse synode, die van 21- 26 juli in Mamasa werd gehouden. Deze synode wordt 'groot' genoemd, omdat er ieder jaar een synodevergadering bijeenkomt die lopende zaken behandelt, aangedragen door het dagelijks bestuur: eens in de vijf jaar wordt er echter stevig over het beleid voor de 30 komende vijf jaar vergaderd. Er is een eind gekomen aan de vanzelfsprekendheid waarmee de zending deze uitnodigingen beantwoordde door een afvaardiging te sturen. Met deputaten buitenlandse kerken (DBK) is afgesproken dat zij voortaan de synodes van de GTM bezoeken namens onze kerken. Dat werd in juli gedaan door ds. W. Wüllschleger van DBK, die ter introductie werd begeleid door ds. E. Everts van de zending. Beide 35 deputaatschappen zijn het erover eens dat door de afvaardiging van DBK de volwassen relatie met de kerken op Sulawesi onderstreept wordt. Ook al werken we nog intensief samen in zendingsprojecten, de Mamasakerken zijn al lang geen zendingskerken meer! Aan het einde van de synode is in de laatste week van juli een nieuw synodebestuur gekozen. Kennelijk waren de kerken tevreden over het synodebestuur dat in de periode 40 2011-2016 de zaken behartigde, want de meeste leden van de BPMS (de Indonesische afkorting van 'dagelijks bestuur') werden herkozen. Voorzitter werd opnieuw ds. Hengky Gunawan, terwijl ds. Yusuf Arta weer secretaris werd. Twee leden van de BPMS kwamen in oktober naar Nederland: de predikanten Deppatola en Madarhakad.

45 In 2014 deed de zending een grote gift (€30.000) aan de GTM om de plannen voor de nieuwbouw van de christelijke landbouwschool in het dorp Mamasa te ondersteunen. De GTM (én de zending) dachten daarmee twee vliegen in een klap te slaan: de landbouwschool SMK was gehuisvest op hetzelfde terrein als de Theologische Hogeschool (STT) en de gebouwen stonden zelfs door elkaar heen. Omdat de STT dringend meer 50 ruimte nodig had, leek nieuwbouw voor de SMK een goede oplossing voor meerdere problemen tegelijk, vooral ook omdat proefgronden voor het landbouwonderwijs naast de

deur van het nieuwe gebouw zouden komen te liggen: op het terrein Litaksakka, dichtbij de Mamasarivier. Begin 2016 was de nieuwbouw klaar. Alleen kwam er geen verhuizing: een familie uit het dorp claimde de eigendomsrechten op de grond onder de school – en kreeg uiteindelijk bij de hoogste rechter in Jakarta gelijk. Er was dus duidelijk iets fout met de
 5 vermeende (oude) eigendomsrechten van de GTM. Een patstelling ontstond, want de nieuwbouw stond er in volle luister. Er zijn inmiddels berichten dat het dagelijks bestuur van de GTM en die familie in onderling overleg een oplossing hebben gevonden, die waarschijnlijk zal bestaan in een uitruil van stukken grond. De landbouwschool kan hopelijk dit jaar de nieuwbouw betrekken. En de Theologische Hogeschool krijgt er flink
 10 wat gebouwen bij op de campus.

De zending staat welwillend tegenover het door de GTM ondersteunde verzoek van *br. Ronald Arunlangi* uit Mamasa, die overweegt zich vanuit Apeldoorn te laten begeleiden bij de voorbereiding van zijn promotie. *Br. Arunlangi* behaalde zijn Masters aan de Theologische Hogeschool van Makassar. Een eerste onderzoek van zijn academische
 15 kwalificaties in Apeldoorn gaf een gunstig beeld. Hij is momenteel docent contextuele theologie aan de Theologische Hogeschool (STT) in Mamasa en is voornemens dat ook te blijven. Zendingdeputaten denken door hulp te geven aan *br. Arunlangi* een belangrijke impuls te kunnen geven aan de gereformeerde inbreng aan de STT. *Br. Arunlangi* zal incidenteel naar Nederland komen voor overleg met zijn studiebegeleiders. Zijn
 20 belangstelling gaat uit naar de relatie tussen het vanuit het Westen gekomen christendom en de oude godsdienst in Mamasa. Daarmee bouwt hij dan voort op het onderzoek dat oud-zendingeling *dr. C.W. Buijs* jarenlang deed naar (de restanten van) de oude godsdienst in ons zendingengebied. In 2016 publiceerde *dr. Buijs* daarover een tweede boek, als vervolg op zijn dissertatie uit 2006.

25 5.1.2 Thailand

Nadat 2015 had gestaan in het teken van de taal, de taal en nog eens de taal, zijn *ds. en mw. Wilke en Marlies den Hertog* vanaf begin 2016 aan het werk gegaan om zich te vestigen in het gebied waar alles om draait: Isaan. Ze zijn daar in januari op zoek gegaan naar een huis in het district Khon Sawan in de provincie Chaiyaphum. Dat lukte vrij snel.
 30 In hun naaste omgeving vonden zij mensen die wilden helpen bij het machtig worden van het Thai. Dat lukte goed. Maar ook dit jaar nam taalstudie nog altijd 75% van de beschikbare tijd in beslag! In de maanden april en mei moesten *Wilke en Marlies* bijna een volle maand naar Bangkok. Dat had te maken met het aanvragen van nieuwe paspoorten en het verlengen van de visa maar ook met een tweeweekse cursus over kerkplanting. Bij het
 35 opstarten van het zendingswerk krijgen *Wilke en Marlies* hulp van *Rina en Puii Renthlei*, een Indiaas zendingsechtpaar, dat 20 kilometer verderop woont. Zij hebben een kerk gesticht in *NaaNongThum*. Het gezin kerkte daar en *Wilke* heeft er ook al verschillende malen gepreekt. *Rina* hielp met evangeliseren in Khon Sawan, gemiddeld eens in de twee weken. Ook *Sijmen den Hartog*, een van de twee teamleiders in Isaan, kwam ongeveer een
 40 keer in de twee weken helpen.

Nadat hij voor zending op Sulawesi samen met *ds. W. Wüllschleger* van deputaten buitenlandse kerken in juli de grote synode van de Gereja Toraja Mamasa had bijgewoond, reisde *ds. Everts* met zijn vrouw door naar Thailand voor een bezoek aan de familie *Den Hertog* in Khon Sawan. *Ds. Everts* heeft al eerder samen met zijn echtgenote een bezoek
 45 gebracht aan de familie *Den Hertog*. Dat was in 2014, toen *Wilke en Marlies* zich in Engeland aan het Redcliffe College te Gloucester voorbereidden op het werk in Thailand. Vanuit Indonesië is het goed mogelijk via Thailand naar Nederland terug te keren – en daarom werd besloten de bezoeken aan de Mamasasynode en aan Isaan te combineren. Vanuit ‘ons’ zendingengebied Isaan in Thailand waren in oktober geen gasten aanwezig. De
 50 reden daarvan is in de eerste plaats een eenvoudige: de fam. *Den Hertog* wilde graag hun

(eerste) verlof later in het jaar laten beginnen om aanwezig te kunnen zijn bij het afscheid dat de vader van Wilke, prof. dr. G.C. den Hertog uit Apeldoorn, wegens emeritaat neemt van de Theologische Universiteit. Dat zal in februari 2017 zijn. Er is echter nog een reden: het eigenlijke zendingswerk van de fam. Den Hertog in Isaan is nog maar net begonnen en er zijn nog geen mensen die we als ‘partners’ van de zending zouden kunnen uitnodigen. In november kwam het gezin Den Hertog in Nederland aan. Verschillende gemeenten meldden zich aan voor een zendingsdienst en presentatie of alleen voor een presentatie over het werk in Thailand. Leden van de thuisfrontcommissie gaan mee wanneer ergens een dienst wordt gehouden: om te vertellen over het werk en om voorlichting te geven over mogelijke steun.

Wilke en Marlies hadden een ontmoeting met de deputaatschapscommissie Azië op 29 november.

Met dankbaarheid aan de HERE kan worden gemeld, dat br. en zr. Ab en Clarine Mol, leden van de kerk van Ede, zich bij zendingsdeputaten en bij OMF hebben aangemeld als nieuwe Isaanwerkers in Thailand. Die aanmelding is al enige tijd geleden – maar werd niet in de openbaarheid gebracht zolang niet duidelijk was of het mogelijk is dat betrokkenen in Thailand gaan werken. Inmiddels is duidelijk geworden dat Ab en Clarine met hun kinderen Loïs, Boaz en Jesse inderdaad te zijner tijd kunnen worden uitgezonden. ‘Te zijner tijd’, want net als bij de fam. Den Hertog gaat aan de daadwerkelijke uitzending het nodige vooraf. Het voorbereidingstraject was en is in volle gang.

5.2 Zuidelijk Afrika

In deze deputaatschapscommissie is het werk in *Venda* (ZA), *KwaNdebele* (ZA) en *Botswana* ondergebracht. Vandaar de naam: *Zuidelijk Afrika*.

De dsc had de volgende samenstelling: ds. H. Polinder (PS, maar sinds de PS van 2016 alleen vertegenwoordiger zendende kerk br. en zr. H. Visser, Urk-Maranatha), voorzitter, zr. C. Mazereeuw-van der Duijn Schouten (PS), ds. C.C. den Hertog (GS) en br. M. Kramer (zendende kerk Urk-Maranatha); br. Kramer trok zich in 2015 wegens persoonlijke redenen terug. Die vacature werd in 2016 vervuld door br. J. Kramer. Van het zendingsbureau woonden de di. A. Hilbers en G. Drayer de vergaderingen bij. Ds. Drayer ook namens diaconaat.

De dsc Zuidelijk Afrika heeft in de periode waarop het rapport betrekking heeft viermaal vergaderd, driemaal in het Dienstenbureau te Veenendaal en eenmaal op Urk, waar o.a. afscheid werd genomen van br. M. Kramer.

5.2.1 Zuid-Afrika

5.2.1.1 Venda

In januari vergaderde de synode Soutpansberg in de gebouwen van Iyani te Sibasa. Daar werd besloten dat aan de directeur van het Iyani Bible and Training Institute, ds. Silas Nefefe, een extra taak zou worden gegeven. Hem is gevraagd ook leiding te geven aan de Soutpansberg Community Development Organisation (SCDO). Dat is de diaconale organisatie van de Soutpansberg kerken, die al vele jaren bestaat. De SCDO werd opgericht om mensen te helpen met kleine landbouwprojecten, maar ook met bijvoorbeeld kippenprojecten en bouwprojecten. Daarnaast richtte de SCDO zich op de gezondheidszorg. In een land waarin nog veel mensen te maken hebben met aids, worden vrijwilligers toegerust om patiënten op te zoeken en verzorging en medicatie aan te bieden. Er wordt daarbij gebruik gemaakt van kleine klinieken, die ook zijn ingericht als hospice voor de begeleiding van stervenden. Een van de eerste zaken die ds. Nefefe voor de SCDO wilde oppakken, is de toerusting aan diakenen van de kerken: die moeten attent gemaakt worden op het bestaan van de organisatie en de mogelijkheden van haar diensten gebruik te maken.

Onze kerken hebben goede contacten met de zelfstandige Vendagemeenten Mutale, Mvudi, Mutshundudi, Niani, Vhumbedzi en Fundudzi, behorende tot de synode Soutpansberg. Er zijn echter nog meer Vendakerken, van wie twee, die van Soutpansberg en Trans-Letaba, behoren bij de Gereformeerde Kerken van Zuid-Afrika (GKSA). Dit jaar kwam er geen verandering in de breuk tussen de beide kerkgroepen. De samenwerking met de kerken in KwaNdebele wordt geïntensiveerd.

De synode Soutpansberg vaardigde ds. Nefefe en ds. Mawedzha af naar de generale synode in Nunspeet. Een derde predikant, ds. Mundalamo, reisde op eigen kosten mee, omdat hij graag de zendingsontmoeting in oktober wilde meemaken.

5.2.1.2 *Iyani Bible and Training Institute*

Ooit begonnen als opleidingscentrum voor ‘helpers’ van de zendelingen (in de jaren zestig van de vorige eeuw) is Iyani inmiddels een instituut dat zijn vleugels wijder heeft uitgeslagen. Het is nooit een *theologische opleiding* geworden. Theologische studenten van de meeste Vendakerken gaan naar algemene universiteiten en het eigen Heidelberg seminarie van de synode Soutpansberg. Iyani richt zich op de toerusting van het kader van de kerken: de mannen en vrouwen en jongeren die geacht worden leiding te geven in het kerkelijke leven. Daarnaast zijn er allerlei afzonderlijke cursussen, bijvoorbeeld voor jongeren (Aidspreventie), ambtsdragers en vrouwen.

Beperkten de activiteiten van Iyani zich eerst tot het Vendagebied, sinds de kerken van KwaNdebele zich bij de synode Soutpansberg voegden, worden ook daar trainingen en cursussen gegeven, in overleg met de plaatselijke kerkenraden. Daarvoor wordt ook overlegd met het Mukhanyo Theological College, dat evenzeer bereid is mee te werken aan de toerusting van plaatselijke ambtsdragers en voorgangers. Beide instituten richten zich daarbij ook op andere kerken dan alleen gereformeerde. Met name de zogenaamde ‘onafhankelijke kerken’ beschikken niet over eigen opleidingsinstituten en sturen hun voorgangers en leiders graag naar MTC! Bijzonder is, dat het MTC zich steeds meer richt op zgn. ‘afstandsonderwijs’, dat wil zeggen dat complete lesprogramma’s via internet beschikbaar worden gesteld aan lesgroepen op grote afstand, waar door bevoegde en bekwame docenten wordt onderwezen. Iyani zou van deze aanpak veel kunnen leren. Alle redenen voor samenwerking! Daartoe besloot de Synode Soutpansberg in januari.

5.2.1.3 *KwaNdebele GKK*

Zending ontving in augustus een bericht van de kerkenraad van Libangeni (vroeger ook wel Vaalbank genoemd), dat evangelist Zulu January Ntuli met ingang van 1 oktober met pensioen hoopte te gaan. In het juninummer van *Doorgeven* vertelde br. Ntuli hoe hij zich met zijn gezin in 1991 aansloot bij de gereformeerde kerk van KwaNdebele en in 1996 gevraagd werd evangelist te worden, als opvolger van evangelist Frans Nkuna. Voor de opbouw van de kerken in KwaNdebele, in het bijzonder de kerk van Libangeni heeft br. Ntuli (samen met zijn vrouw!) veel betekend. Zijn bijzondere gave om contact te leggen met kinderen en jongeren met een beperking leefde hij uit in de kindertehuizen in Allemansdrift en Kameelpoortnek. Ieder week ging hij daar op bezoek om de kinderen een verhaal te vertellen en met hen te bidden. In 2015 moest br. Ntuli een ingrijpende operatie ondergaan; hij vertelde aan het einde van dat jaar aan werkbezoekers de Here heel dankbaar te zijn dat hij nog mocht leven. De kerkenraad belegde op 1 oktober een ‘farewell party’ om afscheid van br. Ntuli te nemen. Zending stuurde een afscheidsbrief.

Van de vele evangelisten die ooit actief waren in de Gereformeerde Kerken in KwaNdebele is er nu nog een over: br. Mahlangu. Hij zag door de jaren heen de kring van evangelisten steeds kleiner worden. Twee van diegenen met wie hij indertijd is aangesteld zijn al overleden: de brs. Maredi en Mmatladi. Evangelist Mukangwe ging studeren en werd predikant; hij ging in overheidsdienst bij het leger. Twee evangelisten moesten wegens verschillende problemen ontslagen worden. De kerken van KwaNdebele hebben in

overleg met zending besloten dat er bij het wegvallen van evangelisten geen nieuwe meer benoemd worden. Daarvoor is een heel eenvoudige reden: er zijn door de jaren heen steeds meer gemeenten zelfstandig geworden en die gemeenten hebben een predikant nodig. Het is niet onwaarschijnlijk dat het aantal predikanten, nu nog drie, binnen afzienbare tijd zal

5 groeien naar vijf. Tenminste: als daarvoor de middelen worden gevonden. Niet in Nederland, maar in KwaNdebele zelf, bij de gemeenteleden die steeds meer hun verantwoordelijkheid voor het kerkelijke leven gaan beseffen.

Ds. Samson Nhlongo van Kwaggafontein en ouderling Pitle Maganedisa van Maphotla hebben de kerken van KwaNdebele vertegenwoordigd in oktober in Nederland.

10 5.2.1.4 *Mukhanyo Theological College (MTC)*

Begin juni was dr. Brian DeVries op doorreis naar Amerika een paar dagen in Nederland. Dr. DeVries (zijn voorouders komen uit Nederland), principaal (directeur) van MTC, wilde graag verschillende organisaties die hebben geholpen bij de uitbreiding van de gebouwen van het College bedanken voor hun steun. Zending was een van die organisaties. De

15 verbouwing heeft in 2015 en begin dit jaar plaatsgevonden en is afgerond. Zending doet trouwens meer dan incidenteel helpen: ieder jaar ondersteunt de zending vijftien studenten met een studiebeurs. Er melden zich vanuit de onafhankelijke kerken van KwaNdebele altijd studenten aan voor wie het onmogelijk is alle kosten van hun studie te dragen. Dat geldt dan meestal ook voor de kerken waaruit zij afkomstig zijn. Door ‘bij te springen’

20 helpt zending Mukhanyo een goede theologische opleiding te geven aan deze studenten. Met steun van zending studeren twee studenten uit de Gereformeerde Kerken aan het MTC: een uit Libangeni en een uit Maphotla.

Namens het MTC bezocht de vice-principaal, ds. Maleke, Nederland in oktober.

5.2.2 *Botswana*

25 5.2.2.1 *De kerken (RCB)*

Het is al eerder gemeld: de opbouw van een geordend kerkelijk leven in het Gantsidistrict in Botswana verloopt moeizaam. Dat was de ervaring van zendeling ds. J.C. Wessels en dat is ook de ervaring van zijn jonge opvolgers ds. O. Derek en ds. R. Sibeko. Het is niet eenvoudig kerkelijke structuren te laten wortelen in de Kalahariwoestijn. Vanouds zit de

30 Sanmensen het reizen en trekken van de ene naar de andere plaats (vanwege het vinden van voedsel) in het bloed – en dat maakt het lastig hen te binden aan een plaatselijke gemeente en hen daarin taken te laten vervullen. Samen met de oudere predikanten Seitlheko en Ngakayaja zien de broeders Derek en Sibeko het dan ook vooral als hun taak het evangelie te zaaien en daarvoor mensen op te zoeken. In die zin weten zij zich meer

35 zendeling dan gemeentepredikant. Daarbij hebben zij bijzondere aandacht voor de jongeren in de kerk en in de samenleving. Hoewel Botswana een op zichzelf welvarend land is, blijft de welvaart van de Sanmensen in het westen achter bij de Tswana in het oosten. Er lopen veel kinderen en jongeren rond die het nut van het volgen van een opleiding niet zien en die dreigen ten onder te gaan aan het gebruik van alcohol en drugs.

40 Het aantal aidspatiënten is hoog.

Zending probeert zoveel mogelijk rekening te houden met wat in het dagelijkse werk nodig is. Zo werd in het eerste halfjaar het bericht ontvangen dat de tenten in gebruik waren genomen, aangeschaft van geld dat door middel van een Plusproject bijeen was gebracht. De predikanten hadden namelijk gevraagd om de mogelijkheid in afgelegen nederzettingen

45 te overnachten. Het is voor mensen daar vaak niet zo eenvoudig een logé te herbergen. Dan is het ideaal als een dominee-op-huisbezoek ook zijn eigen woning bij zich heeft! En de volgende dag meer bezoeken kan doen. Geld daarvoor werd dus in Nederland verzameld – zulke steunverzoeken spreken gemeenten aan! - en inmiddels worden de tenten in Botswana geregeld opgezet.

Deputaten zijn dankbaar dat de vier predikanten die vanuit Nederland worden gesteund hun werk in getrouwheid doen. Regelmatig worden verslagen ontvangen. De di. Derek en Sibeko vertegenwoordigden de Reformed Churches in Botswana in oktober in Nederland. Ds. Derek sprak de generale synode in het Naro toe.

5 5.2.2.2 *Botswana, Naro Language Project*

Op vrijdag 9 september was het feest in D'kar, de plaats waar het Naro Language Project (NLP) gevestigd is. Herdacht werd dat vijftientig jaar geleden een begin werd gemaakt met het vertalen van de Bijbel in het Naro. Die herdenking was een vervolg op wat br. en zr. Hessel en Coby Visser op 1 maart herdachten: dat zij een kwart eeuw geleden naar Botswana waren uitgezonden. Er werd die 9^e september onder grote belangstelling ook afscheid van Hessel en Coby genomen. Officieel op 1 oktober droeg Hessel de leiding van het NLP over aan br. Isaac Khanx'a Saul, een van de teamleden van het eerste uur. Hij heeft in Stellenbosch en in Gaborone taalwetenschap gestudeerd en behaalde zijn Masters. Tijdens een in augustus gebracht werkbezoek konden allerlei regelingen worden getroffen of voorbereid die te maken hadden met de zelfstandigwording van het NLP: in juli was eindelijk de wettelijke registratie van het NLP rondgekomen. Dat betekent, dat het NLP niet langer door de Botswaanse overheid als een zendingsproject van een Nederlandse kerk wordt beschouwd, maar als een volledig zelfstandige Botswaanse organisatie: een 'onderneming zonder winst oogmerk'. Het dagelijkse (vertaal)werk wordt gedaan onder leiding van br. Saul. Hij en zijn team moeten zich verantwoorden tegenover een plaatselijk bestuur, de Board. Die verandering bracht allerlei werkzaamheden met zich mee: allerlei documenten moesten geschreven of aangepast worden en met verschillende partners (waaronder zending) overlegd. Br. en zr. Visser waren en zijn in alles behulpzaam. In het voorjaar van 2017 zal zending opnieuw een bezoek aan Botswana brengen voor het afronden van alle werkzaamheden.

Br. Isaac Khanx'a Saul vertegenwoordigde het NLP in oktober in Nederland.

5.2.2.3 *Botswana, fam. Visser*

In feite betekent het vertrek van br. Hessel Visser bij 'zijn' NLP, dat de zending er in Botswana een project bij heeft gekregen – waarvoor ook formeel toestemming aan de generale synode is gevraagd. Na hun verlofperiode in de laatste maanden van 2016 keerden br. en zr. Visser terug naar een andere woning, nu bij de stad Gantsi. Hessel gaat het werk dat hij al voor 50% deed uitbreiden: hij wordt taalconsulent voor zuidelijk Afrika, met als specialisme die familie van talen, waar het Naro bij hoort. Coby zal haar werk met betrekking tot het 'Scripture Engagement' ook uitbreiden tot buiten Botswana. Die term houdt in, dat zij op verschillende manieren mensen helpt om te gaan met de Bijbel om de betrokkenheid met het Woord van God te vergroten. Daarvoor heeft het NLP al heel veel hulpmiddelen onder haar leiding geproduceerd.

Zendingsdeputaten zijn – naast de HERE – Hessel en Coby bijzonder dankbaar voor het werk

40 dat zij vijftientig jaar in Botswana mochten doen en dat zij 'bekroond' zagen met de overdracht aan het door hen zelf opgeleide team. Het is altijd een bijzonder moment als lokale krachten de leiding over een door de zending opgezet project kunnen overnemen. Er wordt uitgezien naar het moment dat ook de vertaling van het Oude Testament (het Nieuwe kwam in druk uit in 2012) gereed komt. Daaraan werkt het NLP-team verder.

45 Coby en Hessel waren beiden in oktober aanwezig bij verschillende evenementen tijdens het bezoek van de buitenlandse gasten.

5.3 *Mozambique*

50 De dsc had de volgende samenstelling: ds. A. Hakvoort (PS) voorzitter, in de loop van het jaar wegens vertrek naar een andere PS in die functie opgevolgd door ds. J.G. Kortleven

(PS), ds. G.J.H. Vogel (PS, als opvolger van ds. Hakvoort) en br. H. Bakker (GS). Namens het bureau woonden ds. Hilbers en ds. Drayer de vergaderingen bij; ook hier vertegenwoordigt ds. Drayer diaconaat.

Zoals al gemeld zullen vanaf 2017 de dsc's Mozambique en Burundi om redenen van efficiëntie worden samengevoegd onder de naam *Oostelijk Afrika*.

In Mozambique wordt de onderwijsorganisatie InForTeM bemenst door de pastores Nahoma en Teixeira voor het werk aan de EBOM en de pastores Campos en Pedro voor het werk van ETE.

5.3.1 EBOM

10 De contacten van zending met het Infortemteam in Mozambique zijn vorig jaar anders verlopen dan we gewend zijn. Eigenlijk had 2016 een soort hoogtepunt moeten worden. Althans voor ds. J. van 't Spijker die samen met ds. J.G. Kortleven in juni zou vertrekken naar Mocuba om aan de Bijbelschool EBOM les te geven. Zending zorgt om de twee jaar voor docenten die in de zomerperiode enkele weken te gast zijn in Mozambique. Dat wordt
15 gedaan in samenwerking met onze zusterkerken in Brazilië, die ook om de twee jaar een vertegenwoordiging naar Mozambique sturen. Voor ds. Kortleven zou het zijn tweede lesperiode zijn: hij was ook in 2014 in Mocuba. Voor ds. Van 't Spijker was de reis naar Mozambique een terugkeer naar het land en de plek waar hij van 1998-2005 werkte als zending. Het lag in de bedoeling dat na de lesperiode aan de Bijbelschool zijn vrouw en
20 hun beide kinderen, van wie de wortels in Mozambique liggen, ook zouden overkomen voor een bezoek aan het zuiden van het land. Er zou tijdens de lesperiode nog iemand vanuit Nederland in Mocuba zijn: zr. J. van Dijk. Zij is financieel deskundige en hielp InForTeM in het recente verleden al enkele malen bij het opzetten en beheren van een boekhoudkundig systeem. Het lag in de bedoeling dat zij een van de pastores van het team
25 financieel zou bijscholen. Helaas is van dit alles niets terechtgekomen.

Het is al langere tijd onrustig in Mozambique. Er zijn – schreef ons ministerie van buitenlandse zaken op zijn website – spanningen tussen regeringspartij Frelimo en oppositiepartij Renamo. De uitslag van de verkiezingen in het najaar van 2014, opnieuw in het voordeel van Frelimo, dat sinds 1975 (de onafhankelijkheid) onafgebroken aan de
30 macht is, werd en wordt door Renamo betwist. In 2015 al leidde dat tot ongeregeldheden en gewapende incidenten. In maart-april gaf de leiding van InForTeM aan dat ook op de voor werkbezoekers gebruikelijke route van het vliegveld in Nampula naar Mocuba in gewapende konvooien moest worden gereisd. Later adviseerden de mannen van InForTeM niet naar Mozambique te komen omdat het eenvoudigweg te onveilig was. Zending besloot
35 alle voorgenomen activiteiten te laten vervallen. In het bijzonder voor de fam. Van 't Spijker een verdrietige tegenvaller. Dankbaar zijn deputaten dat het team meldde dat alle gewone lesactiviteiten wel doorgang konden vinden.

InForTem is momenteel druk bezig overheidserkenning als onderwijsinstituut te krijgen. Zo'n erkenning is van belang, omdat dan de uitgereikte diploma's ook bij andere instituten
40 geldig zijn. Toen het zendingswerk van de CGK in het begin van de jaren negentig van de vorige eeuw begon, werd het bijbelonderwijs dat werd gegeven officieel beschouwd en bij de overheid geregistreerd als *kerkelijk* onderwijs. Het is in Mozambique kerken toegestaan zoveel onderwijs te geven als zij willen – maar *erkend* wordt dat natuurlijk niet. Nadat met name de Bijbelschool EBOM steeds meer een professionele organisatie was geworden,
45 werd geprobeerd alsnog erkenning als onderwijsinstituut te krijgen – maar stuitte men telkens op die oorspronkelijke registratie als kerk(elijk instituut). Nu is besloten dat de EBOM tijdelijk 'onder dak gaat' bij een wél erkende theologische opleiding in Mozambique: de vanuit Zuid-Afrika opgezette opleiding Hefsiba in de stad Tete. Officieel wordt de EBOM een dependance van Hefsiba, met alle voordelen van dien (erkende
50 diploma's!). Zodra dat mogelijk is, zal EBOM daarna weer verzelfstandigen.

5.3.2 ETE

In het veld – dat wil zeggen: op het platteland - wordt vanuit vijf centra op een lager niveau lesgegeven aan plaatselijke voorgangers en leidinggevendenden. Er wordt naar gestreefd deze lessen te laten geven door gekwalificeerde docenten – en dat zijn doorgaans studenten of oud-studenten van de EBOM. De cursisten (ruim 200) geven op hun beurt het geleerde weer door aan de leden van hun eigen gemeenten. Voor ETE (bekender is de Engelse term TEE: Theological Education by Extension) is het gebruik van de radio essentieel: in uitzendingen die in Mocuba zijn gemaakt, worden de lessen voorbereid. Aan de slepende problemen met het maken en uitzenden van die radio-uitzendingen is dit jaar een einde gekomen. In goede samenwerking met Trans World Radio werd besloten in de gebouwen van InForTeM een eenvoudige studio in te richten, waarvan niet alleen de mensen van ETE maar ook van de diaconale organisatie Codesa gebruikmaken.

De predikanten Nahoma en Campos vertegenwoordigden InForTem in oktober in Nederland.

5.4 Siberië

De dsc werd gevormd door br. R. Hoogendoorn (GS), voorzitter, ds. A. den Boer (PS), br. C. Groeneveld (betrokken gemeente Ridderkerk) en van het bureau ds. A. Hilbers. De officieel uit zendingsdeputaten vertrokken ds. A. van der Zwan bleef als adviseur met dit deel van het zendingswerk verbonden. Hij woonde de meeste vergaderingen bij. Hij is inmiddels ook voorzitter van de Stichting Friedensstimme.

5.4.1 Conferentie Tula

Ieder jaar houden de baptistenkerken in Rusland in januari een evangelistenconferentie in Tula, een stad die ruim honderdtachtig kilometer ten zuiden van Moskou ligt. Het gaat om evangelisten uit *heel Rusland* – en dan hebben we het niet over tientallen mensen, maar over honderden. Een stevig (kerk)gebouw vol. Iedere regio waar gewerkt wordt, doet bij monde van de teamleider verslag van het afgelopen jaar. Dat doet br. Oleg Ljoebitsj namens de werkers in Tajmyr. De Zending was dit jaar niet vertegenwoordigd in Tula. Het belang voor Zending is dat er in Tula gelegenheid is de lopende zaken met br. Oleg Ljoebitsj te bespreken. In 2015 kon worden meegewerkt aan de conferentie in Tajmyr (Chatanga) en in 2016 kwamen vertegenwoordigers uit Rusland in Nederland: de brs. Oleg Ljoebitsj, Nikolaj Zolotoechin en Andrej Azarov. Dat gaf zending de vrijmoedigheid om het bezoek aan de conferentie in Tula dit jaar over te laten aan de mensen van onze partnerorganisatie Friedensstimme die ieder jaar wel naar Tula afreizen.

5.4.2 Brand

Vanuit Tajmyr kwam eind februari via evangelist Oleg Ljoebitsj het bericht dat het gebedshuis van de nederzetting Turuchansk, een kleine 400 km van zijn woonplaats Norilsk, volledig door brand is verwoest. Vermoedelijk is kortsluiting de oorzaak van de brand. Sterke wind wakkerde het vuur aan. Het huis was niet te redden: het was oud en helemaal van hout en brandde als een fakkel. Van de inboedel kon niets worden behouden. Ook belangrijke papieren werden prooi van het vuur. Gelukkig zijn er geen gewonden gevallen. Wel hebben de bewoners, br. en zr. Nikolaj en Olga Sudow, hierdoor hun woning verloren. Ze zijn niettemin van plan in Turuchansk te blijven.

5.4.3 Toerusting evangelisten

Een van de afspraken die de zending van de CGK in 2010 met de leiding van de Russische Evangelische Christen Baptistengemeenten (EChB) bij de overname van het zendingsgebied Tajmyr in het noorden van Siberië maakte, was dat Nederlandse theologen om de twee jaar een bijdrage zouden leveren aan toerustingscursussen voor de in Tajmyr werkzame evangelisten in de stad Norilsk. Zendingsconsulent ds. A. Hilbers en deputaat ds. A. van der Zwan reisden daarvoor in april 2011 als eersten naar Norilsk. In 2013

strandde dat voornemen doordat de autoriteiten toestemming weigerden om naar Norilsk te gaan. Daarom werd in 2015 de conferentie gehouden in Chatanga, zo'n duizend kilometer verder naar het oosten. Het ziet ernaar uit dat er in 2017 opnieuw een toerustings- en werkbezoek aan Tajmyr kan worden gebracht. De voorbereidingen daarvoor startten in

- 5 2016. Mogelijk kunnen de werkbezoekers in 2017 weer naar Norilsk: er wordt hard aan gewerkt de documenten daarvoor gereed te maken. Het ligt in de bedoeling dat de predikanten A. van der Zwan en P.W.J. van der Toorn (resp. Dordrecht en Bunschoten) in maart opnieuw zullen afreizen, net als in 2015. Daarna wordt weer een bezoek aan de toendra gebracht om het eigenlijke zendingswerk mee te maken.
- 10 De samenwerking met de Stichting Friedensstimme verloopt uitstekend. De belangen van de zending worden door vertegenwoordigers van deze stichting goed behartigd en het overleg is bijzonder goed.

5.5 *Burundi*

- 15 De deputaten A.P. van Langevelde (PS), voorzitter, L.A. den Butter (PS) en H. Lukens (GS) en J. van Leeuwen (CGK Culemborg) hadden zitting in de dsc, bijgestaan door de di. Hilbers en Drayer van het bureau. Zoals al enkele malen gemeld zullen vanaf 2017 de dsc's Mozambique en Burundi om redenen van efficiëntie worden samengevoegd onder de naam *Oostelijk Afrika*.

20 5.5.1 *Situatie kerken en politiek*

- Wie momenteel op de website van ons ministerie van buitenlandse zaken zoekt naar een reisadvies voor Burundi, komt een rode kaart van het land tegen. Dat betekent een negatief reisadvies. Reden: politieke spanningen. Burundi was en is niet veilig genoeg. Al meer dan een jaar lang, sinds er begin 2015 onrust ontstond rond de presidentsverkiezingen van dat
- 25 jaar. Door dat advies hebben de mensen die zich in het voorjaar voorbereidden op een verblijf in Burundi zich laten leiden: ds. A.P. van Langevelde, ds. G. Drayer, zr. L. den Butter en zr. H. ter Beek. De broeders zouden aan voorgangers en leidinggevendenden van de Eglise Protstante Réformée du Burundi theologische cursussen gaan geven, de zusters cursussen gezondheidszorg aan de vrouwen. In april stuurde de zendingsconsulent, ds. A.
- 30 Hilbers, een bericht aan het uitvoerend comité (Comité Exécutif, CE) van de synode van de EPRB dat er vanwege de spanningen in het land geen delegatie uit Nederland zou afreizen. Het duurde niet lang of er kwam een reactie. Een brief van ds. Emmanuel Kaboyi, de voorzitter van de synode. In de eerste plaats sprak hij namens het uitvoerend comité uit er alle begrip voor te hebben dat er geen bezoek uit Nederland kwam. Daar voegde hij aan toe
- 35 dat men al rekening had gehouden met deze mogelijkheid. Misschien ook wel, omdat in april 2015 al gebleken was hoe 'lastig' het was buitenlandse gasten over de vloer te hebben bij binnenlandse spanningen. Het comité deelde mee dat de cursussen als zodanig niet zouden worden afgelast. Inhoudelijk zou er wel het een en ander veranderen, omdat er nu eigen docenten gevonden moesten worden. De vraag aan zending was, of er bereidheid
- 40 was financieel te helpen bij de organisatie van deze cursussen.

- Niet zo'n vreemde vraag! Wanneer de docenten uit Nederland wel naar Burundi waren gegaan, zou zending het leeuwendeel van alle kosten voor zijn rekening hebben genomen: de mensen in Burundi zijn zo arm, dat ze de reis naar en het verblijf op een conferentie onmogelijk zelf kunnen betalen. Een vraag om dankbaar voor te zijn. Want dat betekende
- 45 dat de EPRB zich niet alleen maar afhankelijk van de zending opstelde. Er was een alternatief voor het geval dat de Nederlandse bijdrage zou wegvallen. Er werd gesproken over de volgende onderwerpen:

1. De tien geboden
2. Verzoening
- 50 3. Jezus Christus, de weg, de waarheid en het leven en

4. De grondslagen van de kerk.

5.5.2 *Kleuterschool Kamenge*

In december 2013 kon in de wijk Kamenge van de stad Bujumbura (hoofdstad van Burundi) een nieuw kerkelijk centrum worden geopend. De kosten daarvan zijn betaald met de opbrengst van de in 2012 op Urk gehouden Kerkendag van de Christelijke Gereformeerde Kerken. Het gebouw functioneert als centrum van de landelijke kerkelijke activiteiten van de EPRB. Maar er gebeurt meer. In 2015 werd besloten daar ook een christelijke kleuterschool te beginnen. Op deze manier kan de kerk van Kamenge inkomen verwerven, nodig voor het in stand houden van het kerkelijke leven. Een kerkgebouw is natuurlijk niet zo maar geschikt om als kleuterschool gebruikt te worden. Er is inmiddels een hek om het voorplein van de kerk geplaatst. Dit jaar werden met behulp van Plusprojecten in Nederland middelen bij elkaar gebracht om het plein ook te plaveien. Na ontvangst van het geld besloot het CE echter de bestemming te wijzigen vanwege de grote toeloop van leerlingen: er werden twee lokalen bijgebouwd. Daarover heeft de zending met het CE gecorrespondeerd: het is niet gebruikelijk – al kan het begrijpelijk zijn! – dat van geld dat met een bepaalde bestemming is gegeven andere dingen worden gedaan. De school functioneert overigens uitstekend.

5.5.3 *Geen bezoek in oktober*

Bezoekers uit bijna alle zendingsgebieden kwamen in oktober naar Nederland, blijkt uit wat hierboven staat. Natuurlijk waren ook vertegenwoordigers van de Église Réformée du Burundi (EPRB) uitgenodigd. Het CE van de synode van de EPRB berichtte zending tijdig dat de voorzitter van het CE en de secretaris, ds. Emmanuel Kaboyi en ds. John Ndizeye de reis naar Nederland hoopten te maken. Helaas ging dat mis. Een van de vereisten voor het verkrijgen van visa naar Europa is, dat reizigers moeten kunnen aantonen geregeld inkomen in Burundi te hebben, dus economisch aan het eigen land gebonden te zijn. Dat dient als een soort garantie voor terugkeer. De beide predikanten waren daartoe niet in staat: zij hebben geen officieel dienstverband met de EPRB en konden dus geen salarisstrook of belastingdocument overleggen. In Burundi hebben de predikanten van de EPRB een zogenaamde ‘tentenmakersbediening’: zij zorgen op de een of andere manier voor wat eigen inkomen en doen het kerkenwerk daarnaast. Tot op het laatst (zelfs tot op de dag van het beoogde vertrek) is ook vanuit het Dienstenbureau geprobeerd de Belgische ambassade te overtuigen. Dat lukte niet. Wat betekende dat de broeders hun land niet mochten verlaten. Het bezoek aan Nederland ging niet door. De Zending kreeg naderhand bericht dat spanningen in de EPRB waren ontstaan rond de vraag wat de eigenlijke oorzaak was geweest van de weigering van de visa door de Belgische ambassade. De predikanten hadden er moeite mee te aanvaarden dat er nu eenmaal regels zijn, waaraan de ambassade zich heeft te houden zonder aanzien des persoons. Zij vroegen zich af of er ‘iemand’ bezig was geweest hun reis naar Nederland te dwarsbomen. Het op die manier zoeken naar een schuldige (om niet te zeggen: zondebok) is een echt Afrikaans verschijnsel. De schuldige is niet gevonden en inmiddels lijkt de rust weergekeerd.

5.6 *IFES-Nederland*

In opdracht van de generale synode 2010 ondersteunt zending het studentenwerk van de International Fellowship of Evangelical Students, ‘een grensverleggende beweging van (internationale) studenten die bidden, Bijbellezen en getuigen. Deze beweging is opgebouwd uit verenigingen van onder andere Alpha, Ichthus, C.S.F.R., GHBO en VGS/GSV. IFES-Nederland maakt onderdeel uit van IFES-World. Hierbij zijn meer dan 600.000 studenten aangesloten.’

In overleg met IFES-Nederland is opnieuw steun verleend aan de bekostiging van stafmedewerkers in universiteitssteden, te weten Eindhoven en Leiden, in het bijzonder

voor het werk onder de daar talrijk aanwezige buitenlandse, veelal Aziatische, studenten. Zending steunt dit belangrijke werk met €30.000. Zr. F. de Pater vertegenwoordigde IFES op de zendingsconferentie die op 12 oktober met de vele buitenlandse (en binnenlandse) gasten werd gehouden.

5

5.7 *Missionaire diaconale werkers*

Naast het gewone zendingswerk zijn deputaten zending samen met deputaten diaconaat betrokken bij de tientallen missionaire diaconale werkers die onze kerken rijk zijn. In veel gemeenten weten jongeren (hoewel niet alleen jongeren!) zich geroepen als getuigen van Christus de wereld in te trekken. Gesteund door een thuisfrontcommissie worden zij door hun kerkenraad in samenwerking met een zendings- of hulpverleningsorganisatie uitgezonden, mede onder auspiciën van zendingsdeputaten, die facilitair en publicitair helpen. Aangetekend moet worden dat er ook verschillende gemeenten zijn die personen voor kortere of langere tijd hebben uitgezonden, zonder dat deputaten zending of diaconaat daarvan op de hoogte zijn. De synode gaf goedkeuring aan het voorstel van deputaten om met ingang van 2017 een ‘startpremie’ te verstrekken aan mdw’ers (€1500 voor alleengaanden, €2500 aan echtparen). Daarnaast ging de synode akkoord met het voorstel om zo nodig te helpen bij het dichten van gaten in een jaarbegroting tot een maximum van €1500.

20

5.7.1 *Werkzaamheden*

Contacten werden onderhouden met diegenen die als missionaire diaconale werkers naar diverse gebieden in de wereld zijn uitgezonden. Uitzending vindt steeds plaats in samenwerking met de thuisgemeenten van betrokkenen, zodat ook daarmee contacten worden onderhouden. Regelmatig krijgen deputaten het verzoek mee te werken aan mogelijke uitzendingen. Met name in het voortraject kunnen zij van dienst zijn. Doorgaans resulteert dat ook inderdaad in een uitzending.

25

In enkele zeer bijzondere persoonlijke situaties hielp de zending mdw’ers financieel.

5.7.2 *Projecten*

Deputaten zending ondersteunen geen bijzondere projecten, alleen de uitgezondenen zelf. Wel bestaat voor mdw’ers de mogelijkheid om bij concrete nood in hun werkgebied een hulpaanvraag in te dienen bij deputaten diaconaat.

30

5.7.3 *Werkers*

In het begin van het jaar vertrok *br. Martijn Duijst uit Bunschoten* naar de Logos Hope om twee jaar zijn steentje in het evangelisatiewerk bij te dragen. De Logos Hope, een schip van Operatie Mobilisatie (OM), vaart van haven naar haven om het evangelie te verspreiden door woord en daad.

35

Vanuit een andere kerk bereidt een missionaire diaconale werker zich voor op uitzending naar een land in Centraal Azië. Dat gebeurt in samenwerking met een zendingsorganisatie die zich heeft gespecialiseerd in het uitzenden van mensen naar die omgeving. Echter wel onder strikte beperkingen: er worden geen foto’s gepubliceerd, laat staan namen van personen of plaatsen.

40

Sinds zij in 2015 als missionaire diaconale werkers naar een Aziatisch land vertrokken, zat het *Gert-Jan en Dorien (achternaam wordt bewust niet vermeld), uitgezonden door de CGKv De Verbinding in Hilversum*, niet mee. Bij de verhuizing brak Dorien een arm en moest weken in het gips – om later gevolgd te worden door haar echtgenoot Gert-Jan, die bij een ongelukkige val in huis zijn hak brak. Geen ideale omstandigheden om je met vier kinderen te settelen in een totaal nieuwe omgeving!

45

Begin juli werd *br. Rens Krijger* als missionaire diaconale werker uitgezonden door de kerk van *Vlaardingen*. Rens ging voor Overseas Missionary Fellowship (OMF) werken in West-Papua.

50

De kerk van *Gorinchem* zond op zondag 18 september in samenwerking met zendingsdeputaten en de Amerikaanse organisatie 'Hope for Africa' *Gertjan en Kate Flikweert* (en hun zoontje Benjamin) uit naar Oeganda.

Zr. *Marjanne Hendriksen (Nunspeet)* keerde, na jarenlang in Zambia gewerkt te hebben, naar Nederland terug – in de hoop dat zij op een andere plaats in Gods Koninkrijk dienstbaar mag zijn. Misschien weer in Zambia?

5.7.4 Overzicht

Het overzicht van de andere werkers is als volgt:

- 10 Ab van Aalst, Haarlem (Operatie Mobilisatie, Birmingham, Verenigd Koninkrijk; hij is inmiddels in Ierland gaan werken)
- Jan en Margreet van Beest-Bons, Sliedrecht-Bethel (OostEuropa Zending, Oekraïne); zij repatrieerden in 2016
- René en Lydia van den Berg-Klingeman, Den Haag-Zuid (Wycliffe Bijbelvertalers, Papua NG)
- 15 Hetty Bloem, Leeuwarden (Indlu Yethemba Ministeries, Kriel, Zuid-Afrika)
- Marlute van Dam, Den Helder (Wycliffe Bijbelvertalers, Roemenië)
- Berend Jan en Riekie Dikken-Harpe, Zwolle (De Verre Naaste (GKv), Wycliffe Bijbelvertalers)
- Margot de Greef, Drogeham (Church World Service, Haïti)
- 20 André en Dorien Kamphuis-de Kruijf, Ede (Wycliffe Bijbelvertalers, Tanzania)
- Jan en Tabitha Kievit-van Immerzeel, Rotterdam ICF (CAMA-zending, Senegal)
- Jannie Kruize, Emmen (Filadelphia zending, Mozambique); zij repatrieerde in 2016
- John en Marleen Madinda-van der Stelt, Amsterdam (Tear, World Vision, Tanzania)
- Willianne Olweny-den Hartog en haar man Elija, Sliedrecht-Bethel (Christ's Hope, Kenia)
- 25 Arjan en Aartje Paas-Maaijen, Genemuiden, (MAF, Liberia)
- Gerwin en Petra Petersen-de Waal, Harderwijk (Wycliffe Bijbelvertalers, Papua NG)
- Anne Stouten, Zierikzee (Operatie Mobilisatie, Frankrijk)
- Albert en Jacomine Verhoeff-Bakker, Urk-Maranatha (Wycliffe Bijbelvertalers, Tanzania)
- Christina van der Zande, Utrecht (Mercy Ships, Madagaskar)
- 30 Erwin en Ruth Zijlstra-Pluimers, Ermelo (International Teams, Roemenië)
- * Annette, Veenendaal-Pniël (Interserve, Centraal Azië)
- * Elien, Bennekom (Interserve, Azië)
- * Mirjam, Leeuwarden (People International, Centraal Azië)
- * om veiligheidsredenen kan geen nadere aanduiding gegeven worden van de naam of het
- 35 desbetreffende land.

5.7.5 Contacten

Contacten worden onderhouden met:

- Wycliffe/SIL/Yaars;
- Verre Naaste;

40 - OMF (Overseas Missionary Fellowship);

- OM (Operatie Mobilisatie);

- Interserve;

- EEMA (European Evangelical Mission Alliantie);

- EZA (Evangelische Zendings Alliantie);

45 - JmO (Jeugd met een Opdracht);

- UZC (Unie Zendingscommissie van de Unie van Baptisten gemeenten in Nederland);

- Tear;

- World Vision;

- Agapè;

50 - Frontiers;

- Filadelfia zending;
- People International;
- WEC (Worldwide Evangelisation for Christ).

Met al deze organisaties hebben deputaten een overeenkomst afgesloten die de positie van de werker ten aanzien van alle partijen goed regelt. Meestal lopen de contacten na uitzending via een zgn. tfc (thuisfrontcommissie) die zorgdraagt voor de begeleiding van de betrokkene, zowel in geestelijk als in materieel opzicht. Deputaten zending dragen geen financiële verantwoordelijkheid voor mdw'ers.

10 **6. Contacten, diversen**

Zendingsdeputaten hebben om verschillende redenen contact met andere deputaatschappen. Dit jaar ging veel aandacht uit naar de hieronder vermelde zaken.

6.1 Partners in zending

Zending was ook in 2016 betrokken bij het overleg van PZG, de door de generale synode benoemde commissie 'Partners in zendingsgemeenten'. Zendingsgemeenten zijn missionaire gemeenten, meestal ontstaan uit initiatieven om als kerk (opnieuw) present te zijn. Bij sommige van deze gemeenten bestaan bijzondere omstandigheden waardoor zij het extra zwaar hebben. Helemaal als zij voor een groot deel bestaan uit leden met minder financiële draagkracht dan de gemiddelde Nederlander. Het komt vaak voor dat leden van een zendingsgemeente in achterstandswijken wonen. Door de beperkte financiële mogelijkheden is het heel moeilijk voor zendingsgemeenten om een eigen evangelist of predikant te onderhouden. Dat is jammer, want als een gemeente groeit in aantal en verlangt naar groei in de diepte, is er iemand nodig die de gemeente verder leidt op de weg achter Christus aan. De bestaande regelingen voor onderlinge financiële hulp in de kerk schieten tekort om deze problematiek goed aan te pakken. Daarom besloot de generale synode van 2010 te laten onderzoeken op welke manier de kerken elkaar hierin kunnen helpen. Het resultaat van dat onderzoek is besproken op de synode van 2013 en daar is deze commissie 'Partners in zending' uit ontstaan. Deze commissie bestaat uit vertegenwoordigers van zending, diaconaat, evangelisatie en onderlinge bijstand en advies (OBEnA). Men vergaderde zeer regelmatig op het Dienstenbureau in Veenendaal. Door bijdragen van deputaten zending, evangelisatie en diaconaat is een fonds gevormd ter grootte van €150.000. Daaruit werden in 2015 enkele gemeenten geholpen. Aan de generale synode van 2016 werd hierover gedetailleerd gerapporteerd.

6.2 CGK-Vrouw

Samen met diaconaat onderhoudt zending goede contacten met deze Bond. De vrouwen van de bond – het werd al vermeld – zetten zich bijzonder in bij de ontvangst van de zendingsgasten in oktober. De vrouwen sloten op vrijdag 14 oktober met de gasten de week af met een presentatie over hun werk. Dat leverde heel wat vragen en een zeer interessante gedachtewisseling op! Met genoegen kijken zending en de vrouwen van CGK-vrouw op de samenwerking terug.

6.3 Vertrek OMF-directeur dhr. Willem van Dis

Op vrijdag 9 en zaterdag 10 december nam dhr. Willem van Dis afscheid als directeur van OMF-Nederland. Op de 10^e deed hij dat tijdens een bijeenkomst van OMF in de Pniëlkerk in Veenendaal – zeg maar: in eigen kring, op de 9^e tijdens een vergadering van de Nederlandse Zendingsraad in Amersfoort. Het symposium dat ter gelegenheid daarvan gehouden werd en waaraan ook de internationale directeur van OMF, dr. Patrick Fung, deelnam, werd geleid door een zendingswerker uit Isaan: ds. Wilke den Hertog. Maarten Kommers volgt Willem van Dis op bij OMF. Zending heeft veel aan de goede samenwerking met dhr. Van Dis te danken!

50 *6.4 Doorgeven en Verbonden*

In 2016 werd besloten dat het missionaire magazine *Doorgeven* vanaf 2017 niet meer vijf maar vier keer zou verschijnen. Maar dan wel in een helemaal nieuwe lay-out op een mooiere papiersoort. Bovendien werd in goed overleg met deputaten kerk en Israël besloten dat het blad voortaan (weer) samen met het blad van deze deputaten, *Verbonden*, op de deurmat zou vallen. Zo onderstrepen we dat we als kerken en als christenen een taak naar buiten hebben: naar Gods oude volk Israël waarmee we ons zo verbonden voelen en met de wijde wereld, waarin het Evangelie in woord en daad mag worden uitgedragen. Zr. Rita Blankenstijn nam afscheid als eindredacteur van het blad. Zij werd opgevolgd door zr. Lia van Grootheest.

5

10

6.5 Website

In oktober – toen was de eerste vergaderweek van de generale synode – ging de volledig vernieuwde *website* van onze kerken de lucht in. De website kreeg een ander uiterlijk en rubrieken zijn makkelijker te vinden. Hij is nu beter geschikt om ook op de smartphone bekeken te worden. Alle informatie van zending is beschikbaar in het Nederlands en in het Engels. Zending nam in 2016 ook een nieuw logo in gebruik, direct afgeleid van het logo van het Dienstenbureau in Veenendaal.

15

Deputaten hopen op deze wijze uw vergadering voldoende geïnformeerd te hebben over hun werkzaamheden in 2016.

20

Zegene de Heere uw vergadering!

Namens deputaten voor de buitenlandse zending,

25

ds. H. Korving, voorzitter
ds. E. Everts, secretaris

30

Bijlage 3: Rapport voor de PS van 2018

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

- 5 Graag bieden deputaten buitenlandse zending u hun rapport van werkzaamheden en wederwaardigheden in 2017 aan. In de eerste paragraaf vindt u eerst de personalia van zending.

1. Personalia

10 *1.1 Overlijden zr. Van Mulligen.* Op 14 november overleed in Lelystad op zevenenzeventig jarige leeftijd zr. Ekelina (Lien) van Mulligen-Faber, echtgenote van drs. Jaap van Mulligen, oud-voorzitter van zendingsdeputaten. Zr. Van Mulligen werd in de loop van het jaar ziek en na onderzoek bleek zij te lijden aan een tumor in de hersenen. Met
15 verschillende operaties is getracht haar te helpen maar deze ingrepen hadden geen baat. In de afscheidsdienst werd zij door haar kinderen herdacht: zij tekenden hun moeder als ‘multicultureel’ nog voor dat woord was uitgevonden. Zr. Van Mulligen begeleidde haar man bij zijn werk voor zendingsdeputaten op verschillende reizen. Samen werkten zij in hun emeritaatsperiode lange periode in Brazilië en Portugal. In de kring van de zendingsdeputaten was zr. Van Mulligen het laatst aanwezig op de conferentie die in
20 oktober 2016 met de gasten uit de zendingsgebieden in Lunteren werd gehouden.

1.2 Emeritaat ds. Drayer. Voor het zendingsteam op het Dienstenbureau in Veenendaal was het na 1 april van dit jaar echt wennen dat ds. Gé Drayer niet langer op kantoor verscheen: hij ging op die datum met pensioen. Hoewel hij zich het grootste deel van zijn tijd (0,75 fte) bezighield met diaconale zaken (in binnen- en buitenland) was ds. Drayer
25 ook parttime (0,25 fte) aan de zending verbonden. Hij werkte van 1979-1992 in Venda als zendeling van onze kerken en zette vanaf 2003 zijn kennis van het zendingswerk bestuurlijk en organisatorisch in. Met zendingsconsulent ds. Arjan Hilbers bracht hij tientallen werkbezoeken aan de zendingsgebieden en behartigde dan de zaken van de zending én van de hulpverlening. In augustus ging ds. Drayer voor het laatst mee op
30 werkbezoek; de reis ging naar Mozambique, waar hij afscheid nam van het daar werkzame onderwijsteam van Infortem en zijn opvolger ds. Erjan van der Linde introduceerde bij de daar werkzame diaconale partners. Overigens vroeg zending hem om ook in november nog mee te gaan op een bijzonder werkbezoek aan Burundi. Ruim honderd mensen bezochten op vrijdag 7 april in de Pniëlkerk te Veenendaal het door deputaten diaconaat en deputaten
35 zending ter gelegenheid van dit afscheid georganiseerde symposium ‘Geld en goed – over de rol van geloof en geld in de hulpverlening.’ Er werden drie korte inleidingen gehouden: door dhr. Marnix Niemeijer van (het diaconaat van) de NGK, mw. Rina Molenaar van Woord en Daad en door ds. Drayer zelf. Die benadrukte dat geld niet de hoofdrol mag spelen in de contacten tussen kerken en/of hulpverleningsorganisaties en hun partners in het buitenland. Het gaat er in de eerste plaats om naar elkaar te luisteren en van elkaar te leren.

Op zondag 9 april werd in een dienst in de kerk van Zoetermeer stilgestaan bij het emeritaat van ds. Drayer. Volgens de predikant van die gemeente, ds. Adriaan van Langevelde, werd niet echt afscheid genomen. Ds. Drayer werd nu gewoon ‘emeritus-
45 predikant van Zoetermeer.’

1.3 Emeritaat zendingsconsulent. Deputaten besloten eind 2017 een advertentie te plaatsen in De Wekker met het oog op de vervanging van zendingsconsulent ds. Arjan Hilbers, die per 1 september 2018 met pensioen/emmeritaat hoopt te gaan.

50 **2. Samenstelling deputaatschap**

2.1 Deputaten van de generale synode

De volgende door de generale synode van 2016 benoemde personen vormden het moderamen van zendingsdeputaten: ds. H. Korving, voorzitter, ds. E. Everts, secretaris, zr. C. Mazereeuw-van der Duijn Schouten, penningmeester, ds. A. Hakvoort, br. R.

5 Hoogendoorn en br. H. Lukens.

2.2 Deputaten van de particuliere synodes

De particuliere synodes (her)benoemden als deputaten:

- *PS van het Noorden*: ds. J.G. Kortleven en ds. G. Huisman;
- *PS van het Oosten*: ds. L.A. den Butter en ds. D. van der Zwaag; beide predikanten
- 10 aanvaardden in 2017 een beroep naar een gemeente buiten het ressort van de PS en zullen derhalve moeten worden vervangen;
- *PS van het Westen*: ds. A.P. van Langevelde en zr. H. Struiken Boudier-Bax, die kwam in de plaats van zr. C. Mazereeuw-van der Duijn Schouten, door de synode van 2016 benoemd tot penningmeester en nu dus lid van het moderamen;
- 15 - *PS van het Zuiden*: ds. A. den Boer en ds. G.J.H. Vogel.

2.3 Vertegenwoordigers van de zendende gemeenten

- van Urk-Maranatha (fam. H. Visser, Botswana): br. J. Kramer en ds. H. Polinder;
- van Ridderkerk (Siberië): br. C. Groeneveld;
- van Culemborg (Burundi): br. J. van Leeuwen;
- 20 - van Leiden (fam. W.M. den Hertog, Thailand): zr. T. de Bree-Carlier;
- van Ede (Fam. A. Mol, Thailand): br. R. Modderkolk.

De kerken van Ridderkerk en Culemborg zijn in het zendingsdeputaatschap vertegenwoordigd omdat zij op een intensieve wijze betrokken zijn bij respectievelijk het werk in Siberië en Burundi. Vertegenwoordigers (m/v) van zendende/betrokken kerken functioneren (alleen) in de desbetreffende deputaatschapscommissies. De leden van deze

25 commissies worden genoemd bij de bespreking van de desbetreffende zendingsgebieden. Het zendingsdeputaatschap als zodanig wordt gevormd door PS- en GS-deputaten. Eenmaal per jaar wonen de vertegenwoordigers van de zendende kerken een voltallige deputatenvergadering bij: in december, wanneer de jaarplannen voor het volgende jaar

30 worden gepresenteerd en vastgesteld.

De voltallige deputatenvergadering vergadert driemaal per jaar: in maart, juni en december. In de vergadering van maart wordt het rapport aan uw vergadering doorgenomen. In de vergadering van juni wordt de voortgang van het werk besproken en wordt het gevoerde beleid per halfjaar geëvalueerd en zo nodig bijgesteld. De vergadering

35 van december is hierboven al genoemd.

2.6 Bureau

Het bureau van de zending wordt geleid door de zendingsconsulent, ds. A. Hilbers. Ds. G. Drayer verliet het bureau en dus de zendingsdienst per 1 april. Naast hen werkten de zrs. M. Blankenstijn, W. Ruizendaal en S. van Heiningen parttime voor de zending. Zr.

40 Blankenstijn kreeg in het voorjaar te maken met een burn-out, waardoor zij tot in het najaar uitgeschakeld was; deputaten zijn dankbaar dat zij aan het einde van het jaar haar taken grotendeels kon hervatten. Zr. Van Heiningen – in 2016 gehuwd en in mei moeder geworden van een gezonde dochter – kon helaas vanwege aanhoudende gezondheidsklachten steeds minder op het bureau functioneren.

45 2.7 Deputaatschapscommissies (dsc's)

In de deputaatschapscommissies hebben vertegenwoordigers van alle geledingen van het deputaatschap zitting. De bureaumedewerkers hebben in deze commissies ook hun inbreng: behoudens het hierboven genoemde zorgen zij o.a. voor de agenda's en verslagen. Deze commissies vergaderen vier keer per jaar. Zij zijn verantwoordelijk voor het

50 opstellen van de jaarplannen, bewaken de algehele gang van zaken in de zendingsgebieden,

onderhouden de contacten met de zendingswerkers en bezinnen zich op het beleid van het gebied dat aan hun zorgen is toevertrouwd.

3. *Financiën*

5 3.1 *Algemeen*

Het jaar 2017 was in financiële zin een beetje spannend voor de zending. De synode van 2016 besloot volgens afspraak de zending de 'oude' omslag (van voor 2010) toe te kennen, waardoor de minimumbijdrage van €8 weer naar €11,20 ging. Hoe zouden de kerken daarop reageren? Aan het einde van het boekjaar 2017 kon dankbaar worden vastgesteld

10 dat vrijwel alle kerken het gevraagde bedrag per (doop)lid hadden overgemaakt.

3.2 *Giften en legaten*

Legaten ontving de zending in 2017 niet. Te verwachten is dat er in 2018 enkele langlopende legaten zullen worden afgewikkeld, waardoor volgend jaar onder deze paragraaf wel iets gemeld kan worden. Hoe langer hoe meer voelen deputaten onvrede met

15 de synodale opdracht om per jaar een bedrag van €150.000 aan legaten te begroten, omdat er geen beleid is te maken op basis van incidentele financiële meevallers. Vandaar het voornemen van deputaten om ter voorbereiding op de synode van 2019 met deputaten financieel te overleggen of er op een andere wijze met deze begrotingspost kan worden omgegaan.

20 Aan giften werd een bedrag van ruim €61.000 ontvangen. Voor Plusprojecten ontvingen we ruim €24.000.

3.3 *Postzegels*

Bijzonder mooi is dit jaar de opbrengst van de kaarten en postzegels. Zr. Van der Zaal uit Nieuwegein droeg maar liefst €12.000 aan de zending af.

25 3.4 *Strategische plannen en jaarplannen*

Ieder jaar wordt in december het werk van het afgelopen jaar geëvalueerd en worden de plannen voor het aankomende jaar vastgelegd in jaarplannen. Voor elk zendingsgebied wordt zo'n plan geschreven en vastgesteld. Dat laatste gebeurt in een voltallige deputatenvergadering. Dit jaar besloten deputaten voor alle gebieden ook *strategische*

30 (*meerjaren*)plannen te schrijven. Vanzelfsprekend onder het voorbehoud van de apostel wordt in die plannen een poging gedaan de verwachte ontwikkelingen per gebied te beschrijven tot een bepaald punt in de toekomst. Ook verwachte ontwikkelingen op financieel gebied krijgen aandacht. Als punt in de toekomst wordt een synodejaar gekozen, bijvoorbeeld 2022 of 2025. Een fors project waarvan deputaten hopen dat het halverwege

35 2018 gereed zal zijn.

4. *Zendingswerk per gebied*

Het werk in onze huidige gebieden wordt, zoals al geschreven, behartigd door de deputaatschapscommissies (dsc's). Werkbezoeken werden gebracht aan Indonesië

40 (februari), Botswana (maart), Barcelona (juni), Mozambique (augustus), Parijs (oktober) en Burundi (november).

4.1 *Azië*

Deze dsc behartigde het werk in Indonesië en Thailand. Vandaar de naam Azië.

45 De dsc had aanvankelijk de volgende samenstelling: ds. E. Everts, voorzitter, ds. D. van der Zwaag, br. H. Lukens, zr. T. de Bree-Carlier (fam. Den Hertog, Leiden), en ds. A. Hilbers, bureau. In de loop van het jaar werd de dsc versterkt door ds. G. Huisman van de PS van het Noorden en door br. R. Modderkolk (fam. Mol, Ede). De dsc vergaderde viermaal.

50 4.1.1 *Indonesië*

Nu deputaten buitenlandse kerken de formele contacten met onze oudste zendingspartner de Gereja Toraja Mamasa (GTM, Mamasakerken op Sulawesi) op zich hebben genomen, concentreert de zending zich op de steun aan de zendingsprojecten van de GTM in Bunggu en Mada'. Beide gebieden liggen op grote afstand van het dorp Mamasa, het eerste in het noorden, het tweede in het zuiden. In februari brachten zendingsconsulent ds. Arjan Hilbers en bureausecretaris ds. Gé Drayer een werkbezoek aan Bunggu. Dat had te maken met de bevestiging van twee jonge predikanten, de brs. Rudi en Note, in respectievelijk de dorpen Kalakunangka en Bambarano. Vanaf het allereerste begin begeleidden zendeling ds. C.W. Buijs en medewerker br. Dominggus uit Mamasa deze broeders bij hun studie aan de middelbare school en later aan de Theologische Hogeschool van Mamasa. De zending droeg bij aan de bekostiging daarvan. In de bevestigingsdienst in Kalukunangka ging ds. Marselius, lid van het dagelijks bestuur van de GTM, voor. Hij preekte over 2 Kor. 11: 7-9: Paulus zoekt niet zijn eigen belang. Een predikant moet zich nederig opstellen om de gemeente te verhogen. Hij brengt immers het evangelie van God zonder naar winst voor zichzelf te zoeken. Voorafgaand aan de eigenlijke bevestiging lazen de brs. Rudi en Note een plechtige belofte van integriteit voor. Daarna knielden zij op de grond en spraken de aanwezige predikanten onder handoplegging een zegen over hen uit. Vervolgens lazen de beide nieuwe predikanten achtereenvolgens een schriftgedeelte voor waarover zij kort preekten. Tegen het einde van de dienst werden er (ook door getuigen, onder wie de moeder van ds. Note) officiële documenten getekend. Er werkten koren uit de beide gemeenten mee. Nadat de felicitaties hadden plaatsgevonden, volgden toespraken. Die van een ander lid van het dagelijks bestuur van de synode br. Edison was onmiskenbaar het langst. Maar het was dan ook zijn taak om, zoals gebruikelijk, aan de gemeenten van Bambarano en Kalukunangka uiteen te zetten wat het betekende een eigen predikant te hebben. Rechten en plichten werden nauwkeurig uiteengezet. Nadat pogingen om in Nederland een promotiestudie te doen op praktische problemen waren gestrand – er bleek aan de TUA geen hoogleraar met kennis op het desbetreffende vakgebied - besloot br. Ronald Arunlangi' zich met dat doel aan de universiteit in Yogyakarta te laten inschrijven. Br. Arunlangi' behaalde zijn Masters aan de Theologische Hogeschool van Makassar en is momenteel met steun van de zending docent aan de Theologische Hogeschool (STT) van Mamasa. Hij verdiept zich vooral in de verhouding tussen de oude inheemse godsdienst(en) van het Mamasagebied en het christendom. Hij werd op dat spoor gezet door de boeken van ds. C.W. Buijs, die antropologisch onderzoek deed en doet naar die oude godsdienst en daarover verschillende boeken publiceerde. Voor de STT in Mamasa is het van groot belang dat docenten een doctorstitel hebben. De vrouw van br. Arunlangi', Charismawaty, werkt in het ziekenhuis Banua Mamase in het dorp Mamasa. Daar is zij onder andere actief in de EHBO-post. Dat is een van de nieuwste voorzieningen van het ziekenhuis en kwam dit jaar gereed. Het dient als eerstelijns opvang van patiënten. Zr. Charismawaty volgde daarvoor een aanvullende cursus. Het ziekenhuis, dat gedurende een reeks van jaren geheel gerenoveerd werd, voldoet daarmee aan alle eisen die de overheid stelt om tot officiële erkenning en dan ook subsidiëring over te gaan. Dankzij steun uit onze kerken, waaronder een royale particuliere gift kon de post van de nodige inrichting worden voorzien.

4.1.2 Thailand

In Khon Sawan, Isaan, Thailand, werken br. en zr. Wilke en Marlies den Hertog. Eind 2016 en begin 2017 waren ze voor een verlofperiode in Nederland. Eerder dan gebruikelijk in verband met de emeritering van de vader van Wilke, prof. G.C den Hertog van Apeldoorn, in februari. Na terugkeer in Thailand merkten Wilke en Marlies dat zij in sommige opzichten weer opnieuw moesten beginnen: mensen die ze in hun eerste periode – menselijkerwijs gesproken - dachten te hebben gewonnen voor het evangelie, stonden

weer op grotere afstand. Maar er waren ook verrassingen. Zoals rond een medische clinic op 4 september. Ze vertelden vooraf: ‘die dag komen er een aantal christelijke verpleegkundigen en artsen uit Bangkok medische hulp bieden in een dorp in de buurt. Tegelijk getuigen ze dan van Jezus en registeren zij en wij wie er geïnteresseerd zijn. Wij kunnen dan in de dagen erna bij die mensen op bezoek gaan en het evangelie verder uitleggen’. Later volgt het verslag: ‘de mobiele kliniek heeft ons de laatste twee maanden enorm bezig gehouden. Het werd gehouden in een dorp op ongeveer 4 kilometer van ons huis vandaan, KookMangNgoi. Er kwamen die dag 300 mensen op af. Elk van die 300 mensen kreeg individueel het evangelie te horen van een van de Thaise verpleegkundigen en ze kregen wat uitleg mee naar huis. Van die 300 gaven 40 aan meer van het evangelie te willen horen. Sinds die 4e september hebben we met hulp van verschillende broeders en zusters uit NaaNongThum (de kerk waar we kerken, bij Rina en Puii) deze mensen bezocht. De eerste weken 3 keer per week, daarna 2 keer per week. Verschillende mensen leken eerst zeer geïnteresseerd maar vielen helaas weer af na 2 of 3 keer. Toch zijn 2 families nog altijd geïnteresseerd. Mee Phim en phoo Prajuan luisterden aandachtig naar wat wij ze elke keer vertelden en al snel gaf mee Phim aan dat ze gelooft (phoo Prajuan, haar man, is erg druk met hun rijstveld en hulp bij anderen en zodoende is hij nu nauwelijks thuis, maar slaapt hij op het rijstveld. Hem hebben we slechts 2 keer gezien). Mee Phim vertelde, dat toen ze 17 was (ze is nu 57) ze thuis kwam met haar ouders en dat er een folder met uitleg over het evangelie op de trap lag. Ze heeft de zendeling of christen, die het daar neergelegd heeft dus nooit gezien. Toch zegt ze, dat ze sinds ze die folder gelezen hadden, geloofd heeft. Haar dochters hoorden later tijdens hun middelbare school tijd over de Schepper God en ze waren altijd zeer geïnteresseerd in die God. Al snel vertelde mee Phim, dat ze haar kinderen allemaal gebeld heeft om hen ook over God te vertellen en ze waren allemaal erg open. Ze heeft van ons een MP3 speler gekregen met allerlei uitleg over het evangelie en ze luistert er elke dag naar. Ze vertelde ons, dat ze zich altijd weer gelukkig voelt als ze het evangelie gehoord heeft. Pas gaf ze aan, dat ze graag gedoopt wil worden. De andere familie bestaat uit phoo Suksaa en mee Lakhon. Zij wonen op hun rijstveld en zijn iedere keer weer zeer geïnteresseerd als we ze meer over Jezus vertellen. Ook zij hebben een MP3 speler gekregen en ook zij luisteren er elke dag naar. Phoo Suksaa lijkt snel gedoopt te willen worden. Mee Lakhon lijkt iets meer reserves te hebben, maar is ook erg geïnteresseerd. Zij vinden de gevolgen vooral moeilijk in te schatten. Hoe zal hun omgeving reageren op hun nieuwe geloof? Toch delen ze het ook met heel veel mensen en zo komt ook phoo Bunyalit er af en toe bij zitten en ook hij geeft aan het zeer mooi te vinden wat hij hoort. Hij gaf aan in zijn jeugd een film over Jezus te hebben gezien in het dorp (KookMangNgoi). Hij gaf aan dat dat hem nooit meer heeft losgelaten en zo wil hij er ook meer over horen. We hopen en bidden, dat we binnenkort mee Phim, en misschien ook phoo Suksaa en mee Lakhon kunnen dopen en wellicht volgen er nog meer.’ Zendingswerk in de praktijk!

Aan het All Nations College in Groot-Brittannië bereidden Ab en Clarine Mol uit Ede zich met hun drie kinderen vanaf augustus voor op hun vertrek naar Thailand. Hun studie (van een jaar) is gericht op het leren omgaan met de andere cultuur waarin zij straks terecht komen. Eenmaal in Thailand volgt een jaar intensieve taalstudie.

45

4.2 Zuidelijk Afrika

In deze deputaatschapscommissie is het werk in *Venda* (ZA), *KwaNdebele* (ZA) en *Botswana* ondergebracht. Vandaar de naam: *Zuidelijk Afrika*.

De dsc had de volgende samenstelling: ds. H. Polinder (vertegenwoordiger zedende kerk br. en zr. H. Visser, Urk-Maranatha), voorzitter, zr. C. Mazereeuw-van der Duijn Schouten

50

(PS), ds. G.J.H. Vogel, br. J. Kramer (zendende kerk Urk-Maranatha) en zr. H. Struiken-Boudier-Bax (PS van het Westen). Van het zendingsbureau woonde ds A. Hilbers de vergaderingen bij. De dsc Zuidelijk Afrika heeft in de periode waarop het rapport betrekking heeft viermaal vergaderd.

5 **4.2.1 Zuid-Afrika**

4.2.1.1 Venda

De meeste gereformeerde kerken in het Vendagebied, helemaal in het noorden van Zuid-Afrika, behoren samen met de kerken in KwaNdebele, zo'n vierhonderdvijftig kilometer zuidelijker, tot de kerken in Zuid-Afrika die bekend staan onder de naam 'Synode Soutpansberg'. Die synode besloot na de apartheidstijd om verschillende redenen niet op te gaan in het kerkverband van de Gereformeerde Kerken van Zuid-Afrika (GKSA). De Synode Soutpansberg bestaat dus voor een groot deel uit kerken in onze voormalige zendingsgebieden, al behoren daar ook nog andere kerken buiten die gebieden bij. In Venda zijn de kerken helemaal zelfstandig. Dit jaar kwam er daarom een einde aan het bestaan van de al jaren in Venda sluimerende commissie Nevefma (**N**etherlands-**V**enda **F**inancial **M**utual **A**ssistance), eenvoudigweg omdat er geen taak meer voor deze commissie lag; vanwege de slumtoestand ging het de enkele keer dat er nog wel een financiële zaak geregeld moest worden, mis. De commissie legde daarom aan werkbezoekers uit Nederland in maart het voorstel voor zich om te vormen tot de commissie Nevema (**N**etherlands **V**enda **M**utual **A**ssistance), die zich zal concentreren op het onderhouden en begeleiden van contacten met de kerken in Nederland. Deputaten gingen met dat voorstel akkoord.

Zoals al gezegd, hebben de Vendakerken geen financiële steun uit Nederland meer nodig. Daarop bestaat een uitzondering: de instandhouding van het Iyani Bible and Training Institute in Sibasa bij de stad Thohoyandou.

4.2.1.2 Iyani Bible and Training Institute

Iyani is indertijd ontstaan met steun van zending. Aanvankelijk werd gesproken van de *Iyani Bible School*. De oorsprong daarvan ligt in 1961, wanneer de uit onze kerken afkomstige zendeling ds. L. Floor samen met Zuid-Afrikaanse collega's geregeld cursussen belegde voor lokale 'helpers' (later evangelisten genoemd) in het zendingswerk in Venda. Als in 1967 een landelijke actie gehouden wordt voor het zendingswerk met de naam 'ABC-Z', staat de 'B' voor het tot stand brengen van een gebouw voor de Bijbelschool in Venda, die eind januari 1969 geopend kan worden. De school krijgt zijn naam: 'Iyani' ('Gaat dan heen', Matth. 28, 19). In 1976 krijgt ds. C.D. Affourtit, door de kerk van Leiden uitgezonden, de leiding over de school. Het cursusaanbod van Iyani wordt gewijzigd: van het alleen (langdurig) opleiden van evangelisten naar een pakket van cursussen en trainingsbijeenkomsten voor ieder die op de een of andere manier actief wil zijn in de kerk. Er zijn cursussen voor jeugdwerk, zondagsschoolwerk, voor vrouwen en ambtsdragers. Er worden jeugdkampen georganiseerd – en niet te vergeten huwelijkskursussen. Vanaf 1985 gaan de docenten van Iyani er ook op uit. In de wijde omgeving kan men onderwijs volgen dat in Iyani is opgezet en dat vanuit de Bijbelschool wordt gegeven. Ds. Silas Nefefe is directeur. De Bijbelschool presenteert zich tegenwoordig als trainings*instituut* voor kerk en samenleving. Verschillende cursussen zijn door de overheid erkend. Iyani hoopt in september 2018 het vijftigjarig bestaan te vieren.

4.2.1.3 KwaNdebele GKK

Van de Gereformeerde Kerken in KwaNdebele (GKK) zijn er negen zelfstandig, dat wil zeggen: hebben een eigen kerkenraad. Daarnaast zijn er nog zo'n twintig preekposten. Drie gemeenten hebben een eigen predikant: Kwaggafontein, Libangeni en Moloto (respectievelijk de di. Nhlongo, Mahlangu en Modisha). In de gemeente van Vezubuhle bestaat al lang het verlangen om ook een eigen predikant te beroepen. Daarvoor werd steun

aan de zending gevraagd en verkregen. De laatste jaren heeft de zending intensief met alle betrokkenen in KwaNdebele overlegd over de draagkracht van de kerken. Zendingswerk is er immers altijd op gericht om op enig moment overbodig te worden doordat kerken zichzelf kunnen onderhouden. Dat moment lijkt in KwaNdebele nog niet gekomen: het inkomen van veel gemeenteleden is nog te laag om een substantiële bijdrage aan het kerkelijke leven te kunnen leveren. Gelukkig zijn de kerkenraden zich bewust van de noodzaak om de leden van de kerken aan te sporen naar vermogen te helpen het kerkelijke leven in stand te houden. Dat bleek ook uit een in september ontvangen plan van de ‘Umbrella-kerkenraad’ om de vaste vrijwillige bijdragen van de kerkleden structureel te verhogen. De term *Umbrella* (paraplu) vergt enige toelichting. Jarenlang – met name toen er nog zendelingen vanuit onze kerken in KwaNdebele werkten - fungeerden alle gemeenten in het gebied onder een kerkenraad die altijd op een vaste plaats (Waterval) bijeenkwam. Na het zelfstandig worden van de GKK werd ernaar gestreefd de afzonderlijke gemeenten geleidelijk aan te verzelfstandigen, d.w.z. eigen kerkenraden te vormen. De zelfstandige kerken overleggen met elkaar en met vertegenwoordigers uit de zendingen (niet zelfstandige gemeenten) nog geregeld in wat de *Umbrella* wordt genoemd. Daar worden zaken van gemeenschappelijk belang besproken. Het ligt voor de hand te verwachten dat dit overlegorgaan zich op enig moment als classis presenteert. Vooralsnog zal Vezubuhle zich naar verwachting in 2018 als predikantsplaats in de Umbrella presenteren.

4.2.1.4 *Mukhanyo Theological College (MTC)*

Toen de in 2015 overleden zending ds. Bob Rebel in de jaren zeventig van de vorige eeuw zeer eenvoudig theologisch onderwijs begon te geven aan voorgangers van onafhankelijke kerken in KwaNdebele kon hij nauwelijks vermoeden dat er zo’n veertig jaar later een groot theologisch instituut zou staan in de stad KwaMhlanga: het Mukhanyo Theological College. Het college richt zich onder leiding van dr. Brian DeVries, de directeur, en ds. Isaac Maleke, de onderdirecteur, niet alleen op het opleiden van predikanten. Het heeft ook tal van opleidingen in huis voor mensen die op een andere wijze willen dienen in het Koninkrijk van God. In het onderwijs bijvoorbeeld. Nu er gewerkt kan worden in een totaal vernieuwd gebouw – het aantal leslokalen werd uitgebreid en er kwam een nieuwe bibliotheek – en met de nieuwste middelen, waarbij internet een belangrijke plaats inneemt, is de actieradius van het MTC groot. Tot ver buiten de grenzen van KwaNdebele. Met de kerken van Venda wordt bezien hoe Mukhanyo kan samenwerken met Iyani en met de eigen theologische opleiding van de Vendakerken, het Heidelberg seminarie.

4.2.2 *Botswana*

4.2.2.1 *De kerken (RCB)*

In maart brachten ds. Arjan Hilbers, ds. Gé Drayer (die afscheid nam) en ds. Erjan van der Linde (die kennismaakte namens deputaten diaconaat) een werkbezoek aan Botswana. Helaas moest br. Hilbers zijn bezoek na enkele dagen afbreken wegens het overlijden van zijn schoonmoeder. De brs. Drayer en Van der Linde hadden met de predikanten van de Reformed Churches in Botswana indringende gesprekken over de moeilijke situatie waarin de kerken zich bevinden: mensen komen en gaan. Dat lijkt een open deur maar karakteriseert het leven van de Sanmensen die van oorsprong een nomadisch bestaan leidden meer dan wij ons doorgaans realiseren. Dat heeft gevolgen voor het zendingswerk. Het blijkt bijzonder moeilijk om in het Ghanzidistrict te komen tot een geregeld en stabiel kerkelijk leven. Zo is het niet eenvoudig om personen te vinden die het kader van de kerken kunnen vormen. Bovendien zijn de gemeenteleden doorgaans erg arm. Evaluatie van het werkbezoekverslag in Nederland leidde tot de conclusie dat de predikanten in het Ghanzidistrict in feite volop zendelingen zijn die in gebed om de Heilige Geest geen

andere opdracht gegeven kan worden dan het evangelie te zaaien. Vooral onder de Sanmensen, de oorspronkelijke doelgroep toen het zendingswerk in Botswana in 1990 werd aangevat.

4.2.2.2 Botswana, Naro Language Project

5 Sinds oktober 2016 geeft br. Isaac Khanx'a Saul leiding aan het Naro Language Project, dat vanaf 1991 werd opgezet door br. en zr. Hessel en Coby Visser. Het vertaalwerk van de Bijbel (het Oude Testament) en alle daarmee samenhangende werkzaamheden vindt goede voortgang. In goed overleg met de werkbezoekers (maart) werd besloten enkele nieuwe medewerkers aan te trekken. In oktober trok het hele team naar de hoofdstad van

10 Botswana, Gaborone. Daar ontving br. Saul zijn bul als Master (wij zeiden vroeger: doctorandus) in de Afrikaanse letteren. Een studie van vier jaar aan de universiteiten van Stellenbosch (ZA) en Gaborone werd officieel afgerond.

4.2.2.3 Botswana, fam. Visser

15 Van br. en zr. Hessel en Coby Visser werden veel berichten ontvangen over het reizen en trekken dat beiden doen. Dat heeft alles te maken met het nieuwe leven dat zij begonnen na hun vertrek uit het Naro Language Project (NLP) in D'kar. Br. Visser werd taalconsulent voor Wycliffe voor zuidoost Afrika en dat betekende dat hij zijn in Botswana vergaarde deskundigheid in een veel groter gebied kon gaan inzetten. De lijst van talen waarmee hij zich nu bezighoudt, is indrukwekkend. Daarachter gaan al die mensen schuil die bediend

20 mogen worden met (delen van) de Bijbel in hun eigen taal. Een ongedachte uitbreiding van ons zendingswerk! Zr. Visser blijft zich inzetten voor het leren omgaan met de Bijbel. Daar komt bij dat beiden voor de zending beschikbaar blijven voor het werk in Botswana zelf. Zo zijn zij intensief betrokken bij het opbouwwerk van de gemeente in de nederzetting East-Hanahai.

25

4.3 Oostelijk Afrika

In deze deputaatschapscommissie is het werk in Mozambique en Burundi ondergebracht. Vandaar de naam: Oostelijk Afrika.

4.3.1 Mozambique

30 De dsc had de volgende samenstelling: ds. A. P. van Langevelde (PS), voorzitter, ds. J.G. Kortleven (PS), ds. L.A. den Butter (PS), ds. A. Hakvoort (GS), br. J. van Leeuwen (Culemborg) en br. H.Lukens (GS). Namens het bureau woonde ds. A. Hilbers de vergaderingen bij.

In de eerste weken van juli brachten ds. Albert Hakvoort van Kampen en ds. Gert

35 Kortleven van Noordscheschut namens de zending een onderwijs(werk)bezoek aan de Bijbelschool EBOM in Mocuba, Mozambique. Net als in 2014, toen zij ook een dergelijk bezoek brachten, was door de leiding van de EBOM aan ds. Hakvoort gevraagd om lessen Nieuwe Testament te verzorgen en aan ds. Kortleven Oude Testament. Ds. Hakvoort verzorgde ook lessen over evangelisatie. Er wordt serieus gewerkt. Aan het einde van de

40 lessenserie (schrijven de werkbezoekers) 'nemen we beiden een door ons opgesteld tentamen af bij onze studentengroep. Het tentamen is schriftelijk.'

Tijdens een regulier werkbezoek in augustus stelden de werkbezoekers Hilbers, Drayer en Van der Linde vast, dat er door de partners in dat land hard gewerkt wordt. Dat geldt voor de diaconale partners, met wie ds. Van der Linde kennismakte, dat geldt ook voor de

45 zendingspartners van InForTeM, de organisatie die werd opgezet door zendelingen uit Nederland om theologisch onderwijs te geven aan voorgangers van verschillende kerken. Het InForTeM-team, bestaande uit de predikanten Nahoma (directeur), Campos, Teixeira en Pedro, geeft leiding aan twee projecten: een eenvoudige theologische cursus op verschillende plaatsen in de provincie (ETE) en de Bijbelschool EBOM bij de stad

50 Mocuba. De belangstelling voor beide opleidingen is groot. Voor ETE worden in

samenwerking met Trans World Radio geregeld uitzendingen verzorgd ter voorbereiding op de eigenlijke lesweken. Daaraan nemen zo'n tweehonderdvijftig cursisten deel. De Bijbelschool EBOM heeft voortdurend te maken met de vraag meer studenten toe te laten. Er is echter accommodatie (slaapgelegenheid) voor dertig studenten. Nu werd
 5 besloten dat er ook studenten mogen komen die in de stad Mocuba onderdak kunnen vinden. Het bleek dat de kerken waarvan die studenten lid zijn best bereid zijn hen tijdens de lesperioden onderdak te geven. Bovendien werd dit jaar begonnen met de bouw van twee nieuwe leslokalen bij het hoofdgebouw van EBOM. Op het terrein zagen de
 10 werkbezoekers de stenen al liggen. De financiering van dit project geschiedt op een bijzondere wijze: de gebouwen op de campus worden vier perioden per jaar enkele weken achtereens intensief door de EBOM gebruikt. Er is gelegenheid de gebouwen te verhuren – en dat gebeurt in de avonden aan het (hoger) theologisch instituut Hefsiba uit de stad Tete, dat uitzag naar een dependance in Mocuba. Tete ligt ongeveer 360 kilometer ten westen van Mocuba. Met de opbrengst van deze verhuur wordt de bouw betaald. Het
 15 verwerven en besteden van eigen inkomsten wordt door de zending beschouwd als een belangrijke stap op weg naar zelfstandigheid van de Bijbelschool.

Bijzonder was ook dat in de periode van het werkbezoek de complete vertaling van de Bijbel in het Lomwe verscheen. Lomwe is de eigen taal die in de provincie Zambézia (waarin Mocuba ligt) gesproken wordt naast de officiële landstaal, het Portugees.

20 Verschillende kerken in Nederland droegen eraan bij dat het InForTeM-team deze nieuwe Bijbelvertaling groot kon inslaan voor eigen gebruik en ... om weg te geven. Het komt vaak voor dat de pastores van Infortem onderweg ergens op bezoek geconfronteerd worden met de vraag om een Bijbel. Die verstrekken zij graag tegen betaling van een klein bedrag of gratis. Als het Woord maar verspreid wordt!

25 **4.3.2 Burundi**

Natuurlijk waren voor het bezoek aan Nederland van zendingspartners uit alle zendingsgebieden in 2016 ook vertegenwoordigers van de Église Réformée du Burundi (EPRB) uitgenodigd. Helaas ging dat mis. Een van de vereisten voor het verkrijgen van visa naar Europa is, dat reizigers moeten kunnen aantonen geregeld inkomen in Burundi te
 30 hebben, dus economisch aan het eigen land gebonden te zijn. Dat dient als een soort garantie voor terugkeer. De door de EPRB afgevaardigde predikanten waren daartoe niet in staat: zij hebben geen officieel dienstverband met de EPRB en konden dus geen salarisstroom of belastingdocument overleggen. In Burundi hebben de predikanten van de EPRB een zogenaamde 'tentenmakersbediening': zij zorgen op de een of andere manier
 35 voor wat eigen inkomen en doen het kerkenwerk daarnaast. Tot op het laatst (zelfs tot op de dag van het beoogde vertrek) is ook vanuit het Dienstenbureau geprobeerd de Belgische ambassade te overtuigen. Dat lukte niet. Wat betekende dat de broeders hun land niet mochten verlaten. Het bezoek aan Nederland ging dus niet door. De Zending kreeg eind 2016 en begin 2017 berichten dat er spanningen in de EPRB waren ontstaan rond de vraag
 40 wat de eigenlijke *oorzaak* was geweest van de weigering van de visa door de Belgische ambassade. De predikanten hadden er moeite mee te aanvaarden dat er nu eenmaal regels zijn, waaraan de ambassade zich heeft te houden zonder aanzien des persoons. Zij vroegen zich af of er 'iemand' bezig was geweest hun reis naar Nederland te dwarsbomen. Het op die manier zoeken naar een schuldige (om niet te zeggen: zondebok) is een echt Afrikaans
 45 verschijnsel. Het leverde een conflict in de EPRB op dat de eerste helft van het jaar doorzette. De zending zag zich daardoor genooddaakt alle financiële hulp voor 2017 op te schorten. Na een periode vol moeilijkheden koos de synode van de EPRB in juli een nieuw dagelijks bestuur (Comité Exécutif). Ds. Innocent Nimpagaritse werd de nieuwe voorzitter van de synode. In november bezochten ds. Adriaan van Langevelde, ds. Arjan Hilbers en
 50 ds. Gé Drayer de EPRB. Zij constateerden dat de rust was teruggekeerd en waren in de

gelegenheid een groot aantal gemeenten te bezoeken. Daarbij kwamen zij onder de indruk van de grote armoede in het land en in de kerken. Die staat in schrill contrast met bijvoorbeeld de rijkdom die de nieuwbouw van een paleis voor de president uitstraalt. De broeders uit Nederland verzorgden verschillende lezingen voor het kader van de kerken.

5 Br. Drayer gaf een cursus over het integer omgaan met (kerk)geld. Br. Hilbers verzorgde onderwijs over kerkrecht vanuit Mattheüs 18.

In hun werkbezoekverslag stelden de bezoekers voor de relatie met de EPRB vanaf 1 januari 2018 volledig te herstellen. Dat is gebeurd. Giften die vanuit de kerken in de loop van 2017 waren ontvangen, konden nog voor de jaarwisseling naar Burundi worden

10 overgemaakt.

In december werden acht nieuwe predikanten van de EPRB in hun ambt bevestigd.

4.4 *Siberië*

De dsc werd gevormd door br. R. Hoogendoorn (GS), voorzitter, ds. A. den Boer (PS), br. 15 C. Groeneveld (betrokken gemeente Ridderkerk) en van het bureau ds. A. Hilbers. De officieel uit zendingsdeputaten vertrokken ds. A. van der Zwan bleef als adviseur met dit deel van het zendingswerk verbonden. Hij woonde de meeste vergaderingen bij. Hij is inmiddels ook voorzitter van de Stichting Friedensstimme.

4.4.1 Het past helemaal bij het beleid van de zending om in de gebieden waar zij het 20 zendingswerk ondersteunen te proberen op enigerlei wijze gestalte te geven aan het speerpunt 'Onderwijs!'. Daartoe wordt gestreefd naar het – zo mogelijk – tweejaarlijks houden van toerustingsconferenties voor evangelisten op locatie in het werkgebied Tajmyr. De eerste conferentie vond plaats in het voorjaar van 2011 en kon in Norilsk worden 25 gehouden: de plaats waar de moedergemeente van het werkgebied gestationeerd is en waar tevens de hoofdevangelist br. Oleg Ljoebitsj met zijn gezin woont. Helaas zijn na 2011 de regels voor het reizen naar Tajmyr zodanig verscherpt, dat het sindsdien niet meer mogelijk bleek een conferentie in Norilsk te houden. In maart 2015 is de tweede conferentie gehouden in Chatanga, in het oostelijk deel van Tajmyr. Daarbij is ook een 30 werkbezoek gebracht aan nóg kleinere nederzettingen langs de rivier de Chatanga. Voor 2017 werd gezocht naar mogelijkheden voor de derde conferentie. De voorkeur van de Russische broeders was om opnieuw te proberen hiervoor reisdocumenten te krijgen voor Norilsk. Begin februari kwam het verheugende bericht dat een bezoek vanuit Nederland aan Norilsk was goedgekeurd door de Russische autoriteiten. Br. René Hoogendoorn, 35 moderamenlid van zending en voorzitter van de deputaatschapscommissie, ds. Willem Jan van der Toorn van Bunschoten en ds. Arie van der Zwan van Dordrecht-Centrum reisden begin maart naar Siberië. Ds. Van der Toorn belichtte de drie stukken waarover de Heidelbergse Catechismus spreekt aan de hand van Paulus' brief aan de Romeinen en ds. Van der Zwan hield drie lezingen over 'profetische prediking'. Er werd ook een speciale 40 vrouwenavond gehouden. Daarnaast werd een bezoek gebracht aan de nederzetting Volotstjanka. Een kleine impressie van zo'n zendingsreis: 'om half elf 's avonds (!) vertrekken we met twee trekols (zeswielige voertuigen) richting Talnach (...) Net buiten Norilsk is er een probleem met de oranje trekol. Een busje met broeders komt 45 ondersteuning verlenen. Na overleg gaat de oranje trekol terug voor een kleine reparatie. Wij, in de witte trekol, gaan door. De oranje trekol is sneller en zal ons z.s.m. weer inhalen. Het is een tocht van ongeveer 380 km. De verwachting is dat we er 22 uur over zullen 50 doen. Als we het asfalt na Talnach achter ons laten, blijven we wachten op de oranje trekol. Om een uur of één begint de rit over de toendra. De weg is eigenlijk niet meer dan een karrenspoor. Als het licht wordt, zien we dat we door een prachtig toendralandschap rijden. Het is een heuvelachtig terrein met hier en daar wat kleine bomen en struiken. Behalve enkele sneeuwhoenders en kraaien zien we geen andere dieren. Opeens klinken

drie harde knallen en staan we stil. Bij controle blijkt de drijfstang naar de voorwielen van de witte trekol afgebroken. We zijn nog niet op de helft. Vakkundig worden de overige bouten losgemaakt en de drijfstang verwijderd. Omdat de achterwielen verbonden zijn met een andere drijfstang kunnen we verder. Het moet natuurlijk wel vervangen worden. Een gedeelte van de reis gaat over een smalle rivier. Dan lijkt de tocht op eerdere tochten. Als we weer via het land verder gaan, wordt het donker. We eten onderweg. Dan volgt het laatste stuk van de reis. Om negen uur 's avonds komen we in Volotsjanka aan bij een temperatuur van -25° C.'

Kort na dit werkbezoek kwam het bericht dat ds. Van der Toorn van Bunschoten wegens ernstige ziekte een ingrijpende behandeling moest ondergaan. Deputaten zijn dankbaar dat hij het inmiddels weer redelijk goed maakt.

4.4.2 *Ongeluk*

Op de eerste Kerstdag overkwam br. Oleg Ljoebitsj, op weg naar Dudinka om kerkgangers op te halen, een zeer ernstig auto-ongeluk. Daarbij werd het busje waarin hij reed volledig vernield, terwijl br. Ljoebitsj zelf gewond raakte: hij brak zijn linkerbeen op verschillende plaatsen. Het was een wonder dat hij dit overleefde, getuige ook de foto's die de zending naderhand van de plek des onheils ontving.

4.5 *Europa*

4.5.1 *Barcelona*. Op zondag 3 september werd door de kerk van Antwerpen br. Guido Groeneveld officieel uitgezonden als zendingswerker voor de gemeente Cuitat Nova in Barcelona. Daarmee steunt de zending een eerste project in Europa. De leiding van de dienst was in handen van ds. Anne Van Olst; diens voorganger als predikant van Antwerpen, ds. Kommer Groeneveld – vader van Guido - preekte over 2 Timotheüs 2: 8 'Gedenk dat Jezus Christus uit de doden is opgewekt!' Aan de handoplegging nam ook zendingsconsulent ds. A. Hilbers deel – daarmee onderstempelend dat Guido zich namens de CGK uitgezonden mag weten. Samen met zijn vrouw Evelin. In de dienst waren ook leden van het team waarin Guido werkt aanwezig. Br. Groeneveld is nu al bezig met een nieuw kerkplantingsproject in de plaats Gerona. De brs. Everts en Lukens brachten een werkbezoek aan de fam. Groeneveld.

4.5.2 *Parijs*. De zending rondde dit jaar besprekingen af met de UNEPREF (Union Nationale des Églises Protestantes Réformées Évangéliques de France) om een project in Parijs te ondersteunen. Daar werkt ds. Samuel Foucachon met een groep vrijwilligers aan een kerkplantingsproject in een van de arrondissementen van de Franse hoofdstad. Het is, alleen al vanwege de hoge kosten in het centrum van Parijs, niet eenvoudig daar een zendingsproject in stand te houden. Dat lukt niet als er van buiten geen hulp komt. Samen met anderen (onder wie de GZB) ondersteunt de zending vanaf begin 2018 dit belangrijke werk. De brs. Korving en Hakvoort deden een werkbezoek in Parijs. En werd de overeenkomst getekend.

4.6 *IFES-Nederland*

In opdracht van de generale synode 2010 ondersteunt zending het studentenwerk van de International Fellowship of Evangelical Students, 'een grensverleggende beweging van (internationale) studenten die bidden, Bijbellezen en getuigen. Deze beweging is opgebouwd uit verenigingen van onder andere Alpha, Ichthus, C.S.F.R., GHBO en VGS/GSV. IFES-Nederland maakt onderdeel uit van IFES-World. Hierbij zijn meer dan 600.000 studenten aangesloten.'

In overleg met IFES-Nederland is opnieuw steun verleend aan de bekostiging van stafmedewerkers in universiteitssteden, te weten Eindhoven en Leiden, in het bijzonder

voor het werk onder de daar talrijk aanwezige buitenlandse, veelal Aziatische, studenten. Zending steunt dit belangrijke werk met €30.000 per jaar.

4.7 *Missionaire diaconale werkers*

5 4.7.1 *Bijzonderheden*. Gertjan en Kate Flikweert vertrokken in februari naar Oeganda, uitgezonden door de kerk van Gorinchem (in samenwerking met Hope for Africa). Kate is werkzaam in het onderwijs; Gertjan helpt landbouwkundige projecten op te zetten. In juli werd Janetta Fokkema door de kerk van Siegerswoude-de Wilp uitgezonden naar Bolivia om daar ondersteunend werk te gaan doen voor de organisatie Serving in Mission.

10 Zij is gastvrouw in een tehuis waar zendelingen tijdens een verlofperiode op verhaal kunnen komen. Een mdw'er die langere tijd in Nederland verbleef in afwachting van een visum voor het land waar zij – na gezondheidsproblemen – graag nieuw werk wilde oppakken, moest wel erg lang wachten op de benodigde documenten. Maar het kwam goed en ze kon weer vertrekken. Van bijna alle missionaire diaconale werkers uit onze kerken

15 werden berichten ontvangen. Ze zitten verspreid over de hele wereld. Verdrietig was, dat Erwin en Ruth Zijlstra, naar Roemenië uitgezonden door de kerk van Ermelo, wegens persoonlijke omstandigheden hun werk moesten beëindigen. Zij kregen het bericht dat het tweede kindje dat zij verwachtten met een ernstige hartafwijking ter wereld zou komen. Dat maakte repatriëring noodzakelijk.

20 4.7.2 *Overzicht*

Het overzicht van de andere werkers is als volgt:

Ab van Aalst, Haarlem (Operatie Mobilisatie, Dublin, Ierland)
René en Lydia van den Berg-Klingeman, Den Haag-Zuid (Wycliffe Bijbelvertalers, Papua NG)

25 Hetty Bloem, Leeuwarden (Indlu Yethemba Ministeries, Kriel, Zuid-Afrika)
Marlute van Dam, Den Helder (Wycliffe Bijbelvertalers, Roemenië)
Berend Jan en Riekie Dikken-Harpe, Zwolle (Verre Naaste (GKv), Wycliffe Bijbelvertalers)

Gertjan en Kate Flikweert, Gorinchem (Hope for Africa, Oeganda)

30 Janetta Fokkema, Siegerswoude-de Wilp (Serving in Mission, Bolivia)
Margot de Greef, Drogeham (Church World Service, Haïti)
Marjanne Hendriksen, Nunspeet (Zambia)
André en Dorien Kamphuis-de Kruijf, Ede (Wycliffe Bijbelvertalers, Tanzania)
Jan en Tabitha Kievit-van Immerzeel, Rotterdam ICF (CAMA-zending, Senegal)

35 Rens Krijger, Vlaardingen (OMF/World Team, Papua)
John en Marleen Madinda-van der Stelt, Amsterdam (Tear, World Vision, Tanzania)
Willianne Olweny-den Hartog en haar man Elija, Sliedrecht-Bethel (Christ's Hope, Kenia)
Arjan en Aartje Paas-Maaijen, Genemuiden, (MAF, Liberia)
Gerwin en Petra Petersen-de Waal, Harderwijk (Wycliffe Bijbelvertalers, Papua NG)

40 Anne Stouten, Zierikzee (Operatie Mobilisatie, Frankrijk)
Albert en Jacomine Verhoeff-Bakker, Urk-Maranatha (Wycliffe Bijbelvertalers, Tanzania)
* Annette, Veenendaal-Pniël (Interserve, Centraal Azië)
* Elien, Bennekom (Interserve, Azië)
* Gert-Jan en Dorien, Hilversum (JMEO, Zuidoost Azië)

45 * Lydia, Dordrecht-Centrum (People International, Centraal Azië)
* Mirjam, Leeuwarden (People International, Centraal Azië)
* om veiligheidsredenen kan geen nadere aanduiding gegeven worden van de naam of het desbetreffende land.

4.7.3 *Contacten*

50 Contacten worden onderhouden met:

- Wycliffe/SIL/Yaars;
- Verre Naaste;
- OMF (Overseas Missionary Fellowship);
- OM (Operatie Mobilisatie);
- 5 - Interserve;
- EEMA (European Evangelical Mission Allianz);
- EZA (Evangelische Zendingen Alliantie), vormt samen met EZA MissieNederland;
- JmO (Jeugd met een Opdracht);
- UZC (Unie Zendingencommissie van de Unie van Baptistengemeenten in Nederland);
- 10 - Tear;
- World Vision;
- Agapè;
- Frontiers;
- Filadelfia zending;
- 15 - People International;
- WEC (Worldwide Evangelisation for Christ);
- CAMA Zending.

Met al deze organisaties hebben deputaten een overeenkomst afgesloten die de positie van de werker ten aanzien van alle partijen goed regelt. Meestal lopen de contacten na
 20 uitzending via een zgn. tfc (thuisfrontcommissie) die zorgdraagt voor de begeleiding van de betrokkene, zowel in geestelijk als in materieel opzicht. Deputaten zending dragen geen financiële verantwoordelijkheid voor mdw'ers. Wel keurde de synode van 2016 goed, dat aan beginnende mdw'ers een bemoedigingspremie van €1500 (single) of €2500 (echtpaar) wordt gegeven en dat een tekort in een jaarrekening met maximaal €1500 per
 25 jaar wordt aangevuld. Dat laatste is overigens niet vaak nodig.

5. *Contacten, diversen*

Zendingen deputaten hebben om verschillende redenen contact met andere deputaatschappen. Dit jaar ging veel aandacht uit naar de hieronder vermelde zaken.

30 5.1 *Partners in zending*

Zending was ook in 2017 betrokken bij het overleg van PZG, de door de generale synode benoemde commissie 'Partners in zendingen gemeenten'. Zendingen gemeenten zijn missionaire gemeenten, meestal ontstaan uit initiatieven om als kerk (opnieuw) present te zijn. Bij sommige van deze gemeenten bestaan bijzondere omstandigheden waardoor zij
 35 het extra zwaar hebben. Helemaal als zij voor een groot deel bestaan uit leden met minder financiële draagkracht dan de gemiddelde Nederlander. Het komt vaak voor dat leden van een zendingen gemeente in achterstandswijken wonen. Door de beperkte financiële mogelijkheden is het heel moeilijk voor zendingen gemeenten om een eigen evangelist of predikant te onderhouden. Dat is jammer, want als een gemeente groeit in aantal en
 40 verlangt naar groei in de diepte, is er iemand nodig die de gemeente verder leidt op de weg achter Christus aan. De bestaande regelingen voor onderlinge financiële hulp in de kerk schieten tekort om deze problematiek goed aan te pakken. De synode van 2016 besloot dit werk voort te zetten. De commissie bestaat uit vertegenwoordigers van zending, diaconaat, evangelisatie en onderlinge bijstand en advies (OBenA). Men vergaderde zeer regelmatig
 45 op het Dienstenbureau in Veenendaal. Door bijdragen van deputaten zending, evangelisatie en diaconaat is een fonds gevormd ter grootte van €150.000. Daaruit werden ook in 2017 enkele gemeenten geholpen.

5.2 *Andere deputaatschappen*

Er is dit jaar overleg geweest met deputaten buitenlandse kerken en met deputaten diaconaat. Het laatstgenoemde overleg stond in het teken van de nieuwe bemensing op het bureau van diaconaat en de wijze waarop in de toekomst zal worden samengewerkt.

- 5 Deputaten hopen op deze wijze uw vergadering voldoende geïnformeerd te hebben over hun werkzaamheden in 2017.

Zegene de Heere uw vergadering!

- 10 Namens deputaten voor de buitenlandse zending,

ds. H. Korving, voorzitter

ds. E. Everts, secretaris

Bijlage 4: Rapport voor de PS van 2019

Geachte broeders,

- 5 Deputaten buitenlandse zending bieden u hun rapport over 2018 aan.
De eerste paragraaf gaat over de personalia, de tweede over de samenstelling van het deputaatschap, de derde paragraaf geeft beknopte informatie over de financiën. De vierde paragraaf geeft informatie over de verschillende werkterreinen waar zending bij betrokken is en de vijfde over contacten met andere deputaatschappen en overige aandachtspunten.

10

1. *Personalia*

1.1 *Gedenken*

In het afgelopen jaar ontvielen ons enkele broeders die van betekenis zijn geweest voor het werk van deputaten.

- 15 Op 28 maart overleed in Kwaggafontein, Zuid-Afrika, *P.V. Ndala*. In de kringen van zending was hij vooral bekend als ‘baba (vader) Ndala’. Baba Ndala was evangelist in KwaNdebele in de jaren tachtig en negentig van de vorige eeuw. Hij behoorde bij de eerste generatie evangelisten in dat gebied. Voor de opbouw van het kerkelijke leven en voor de
20 verbreiding van het evangelie in KwaNdebele heeft baba Ndala veel betekend door zijn grote trouw en toewijding in het werk. Nog lang na zijn pensioen bleef hij doorgaan met preken, en sprak hij in ontmoetingen waar hij maar kon een goed woord van de Heiland. Op 25 september ontsliep in Mamasa (Indonesië) *ds. Demas Ake*. Hij was
(emeritus)predikant van Sumarorong. Hij was ook bekend als begeleider van het schisisproject, waarbij veel kinderen geholpen konden worden door een operatie in een
25 speciale kliniek in Makassar. Ook trok hij onvermoeid het binnenland in om medicijnen te brengen aan mensen die leden aan kaskado, een nare huidziekte. Vijftien jaar geleden was hij ernstig ziek geweest maar kon toen behandeld worden. Begin 2018 moest hij weer geopereerd worden aan een tumor. De zware nabehandeling heeft niet kunnen voorkomen dat hij overleed. We gedenken zijn vrouw en zijn kinderen.
- 30 Op 9 december overleed in Pretoria, Zuid-Afrika, *Bram Schouwstra*. Van 1972 tot 1991 werkte hij als administrateur van de zending in Venda. Hij was jarenlang secretaris van de conferentie van zendingswerkers daar en hij beheerde Iyani Bijbelschool totdat dit werk overgenomen kon worden door br. A. Muhali. Daarnaast was hij na 1977 manager van Mbeu (zaad) Bookshop en Uitgeverij. Onder zijn verantwoordelijkheid werd in 1985 daar
35 onder andere een vertaling in Venda van een kinderbijbel uitgegeven. Ook ging hij voor in kerkdiensten in Venda. In 1991, na de verkoop van Mbeu, ging hij in Pretoria werken voor een andere uitgeverij. Hij bleef belangstellend voor het werk van de zending. We gedenken zijn vrouw en hun kinderen.

40 1.2 *Zendingsconsulent*

In april benoemden deputaten *ds. W. van 't Spijker* als zendingsconsulent. Hij kwam op 1 juni in dienst. *Ds. A. Hilbers* werkte drie maanden met hem samen en nam op 1 september afscheid als zendingsconsulent en ging met pensioen. Twaalf jaar gaf hij leiding aan het bureau zending op het Dienstenbureau. Op 7 september blikte hij met vele aanwezigen
45 terug op de ontwikkelingen in die jaren op het werkgebied van deputaten.

2. *Samenstelling deputaatschap*

- Het deputaatschap bestaat uit leden die door de generale synode (2.1) benoemd worden en door leden die door de particuliere synoden (2.2) benoemd worden. Plaatselijke kerken
50 (2.3) die bij het zendingswerk betrokken zijn als zendende kerk worden vertegenwoordigd

in de zgn. deputaatschapscommissies (2.4). Het werk van het deputaatschap wordt beleidsmatig en praktisch ondersteund door de afdeling zending (2.5) van het Dienstenbureau in Veenendaal.

5 *2.1 Deputaten van de generale synode*

De generale synode van 2016 benoemde het moderamen van zendingsdeputaten: ds. H. Korving, voorzitter, ds. E. Everts, secretaris, mw. C. Mazereeuw-van der Duijn Schouten, penningmeester, ds. A. Hakvoort, dhr. R. Hoogendoorn en dhr. H. Lukens.

10 *2.2 Deputaten van de particuliere synodes*

De particuliere synodes (her)benoemden als deputaten:

- *PS van het Noorden*: ds. J.G. Kortleven en ds. G. Huisman;
- *PS van het Oosten*: ds. P.W.J. van der Toorn en ds. B.A.T. Witzier;
- *PS van het Westen*: ds. A.P. van Langevelde en mw. H. Struiken Boudier-Bax;
- 15 - *PS van het Zuiden*: ds. A. den Boer en ds. G.J.H. Vogel.

2.3 Vertegenwoordigers van de zendende gemeenten

- van Urk-Maranatha (fam. H. Visser, Botswana): dhr. J. Kramer en ds. H. Polinder;
- van Ridderkerk (Siberië): dhr. C. Groeneveld;
- 20 - van Culemborg (Burundi): dhr. J. van Leeuwen;
- van Leiden (fam. W.M. den Hertog, Thailand): mw. T. de Bree-Carlier;
- van Ede (fam. A. Mol, Thailand): dhr. R. Modderkolk.

De kerken van Ridderkerk en Culemborg zijn vertegenwoordigd omdat zij op intensieve wijze betrokken zijn bij het werk in Siberië en Burundi. Vertegenwoordigers van zendende kerken functioneren in de desbetreffende deputaatschapscommissies (2.7).

25 Het zendingsdeputaatschap wordt gevormd door PS- en GS-deputaten. Eenmaal per jaar wonen de vertegenwoordigers van de zendende kerken een deputatenvergadering bij: in december, wanneer de jaarplannen voor het volgende jaar worden gepresenteerd en vastgesteld.

30 De deputatenvergadering is driemaal per jaar.

2.4 Deputaatschapscommissies (dsc's)

In de deputaatschapscommissies hebben vertegenwoordigers van alle geledingen van het deputaatschap zitting. De bureaumedewerkers zorgen o.a. voor de agenda's en verslagen, de zendingsconsulent is lid van alle commissies. De dsc's vergaderen minimaal vier keer per jaar, zijn verantwoordelijk voor het opstellen van de jaarplannen, bewaken de algehele gang van zaken in de zendingsgebieden, onderhouden de contacten met de zendingswerkers en bezinnen zich op het beleid van het gebied dat aan hun zorgen is toevertrouwd. Dat betekent dat de dsc's ook de vinger aan de pols houden ten aanzien van de financiën.

2.4.1 dsc Azië

45 Deze dsc behartigt het werk in Indonesië en Thailand. Samenstelling: ds. E. Everts, voorzitter, ds. G. Huisman, dhr. H. Lukens, mw. T. de Bree-Carlier (fam. Den Hertog, Leiden), dhr. R. Modderkolk (fam. Mol, Ede).

2.4.2 dsc Zuidelijk Afrika

Deze dsc behartigt het werk in Venda (ZA), KwaNdebele (ZA) en Botswana. Samenstelling: ds. H. Polinder (fam. Visser, Urk-Maranatha), voorzitter, mw. C.

Mazereeuw-van der Duijn Schouten, ds. G.J.H. Vogel, dhr. J. Kramer (fam. Visser, Urk-Maranatha) en mw. H. Struiken-Boudier-Bax.

2.4.3 dsc Oostelijk Afrika

5 Deze dsc behartigt het werk in Mozambique en Burundi. Samenstelling: ds. A.P. van Langevelde, voorzitter, ds. J.G. Kortleven, ds. L.A. den Butter (eerste helft 2018), ds. B.A.T. Witzier (tweede helft 2018), ds. A. Hakvoort, dhr. J. van Leeuwen (Culemborg) en dhr. H. Lukens.

10 2.4.4 dsc Siberië

Deze dsc behartigt het werk in Tajmyr. Samenstelling: dhr. R. Hoogendoorn, voorzitter, ds. A. den Boer, ds. P.W.J. van der Toorn (tweede helft 2018), dhr. C. Groeneveld (Ridderkerk). Ds. A. van der Zwan was adviseur.

15 2.5 Bureau

Het bureau van de zending wordt geleid door de zendingsconsulent. Van juni tot september 2018 waren dat er dus twee. Naast hen werkten de dames M. Blankenstijn, W. Ruizendaal en S. van Heiningen parttime voor de zending. Mw. Van Heiningen kon helaas vanwege aanhoudende gezondheidsklachten slechts zeer beperkt op het bureau functioneren.

20

3. Financiën

3.1 Algemeen

Het jaar 2018 werd afgesloten met een negatief resultaat van (afgerond) €230.000.

25

Nadat er de afgelopen jaren is ingeteerd op een overtollig geacht vermogen, zakt zending nu door de grens van het garantievermogen.

Deputaten spreken van een treurig resultaat, dat niet beïnvloedbaar was maar wel te verklaren. Het wordt niet veroorzaakt door een overschrijden van de begroting aan de uitgavenkant maar door het achterblijven van inkomsten die niet beïnvloedbaar zijn.

30

Hierbij gaat het meer specifiek om de verplichte begrote inkomsten uit legaten van € 150.000 per jaar en om eveneens verplichte begrote inkomsten uit beleggingen (in 2018 € 35.000). Doordat er in 2018 aan legaten een bedrag van ruim €22.000 werd ontvangen en het resultaat van beleggingen bijna €35.000 negatief uitviel, ontstaat er alleen daardoor al een gat in de begroting van bijna €200.000.

35

3.2 Ontvangsten

De bijdragen uit de kerken via de omslagen kwamen net boven de 100% uit, en betekenden in het totaal van de ontvangsten 85%.

40

Plusprojecten droegen 1% van de totale ontvangsten bij, klassicale zendingsdagen leverden ook 1% van de ontvangsten op.

Legaten zouden 15% moeten bijdragen, maar bleven steken op 2%. Kaarten en postzegels droegen ook 1% bij. Algemene giften en bestemmingsgiften droegen 10% bij van het totaal aan ontvangsten.

45

Ten aanzien van de legaten werd in het rapport over 2017 al opgemerkt dat deputaten hoe langer hoe meer onvrede hebben met de

50

synodale opdracht om per jaar een bedrag van €

150.000 aan legaten te begroten, omdat er geen beleid is te maken op basis van incidentele financiële meevallers. Vandaar het voornemen van deputaten om ter voorbereiding op de synode van 2019 met deputaten financieel te overleggen of er op een andere wijze met deze begrotingspost kan worden omgegaan.

5

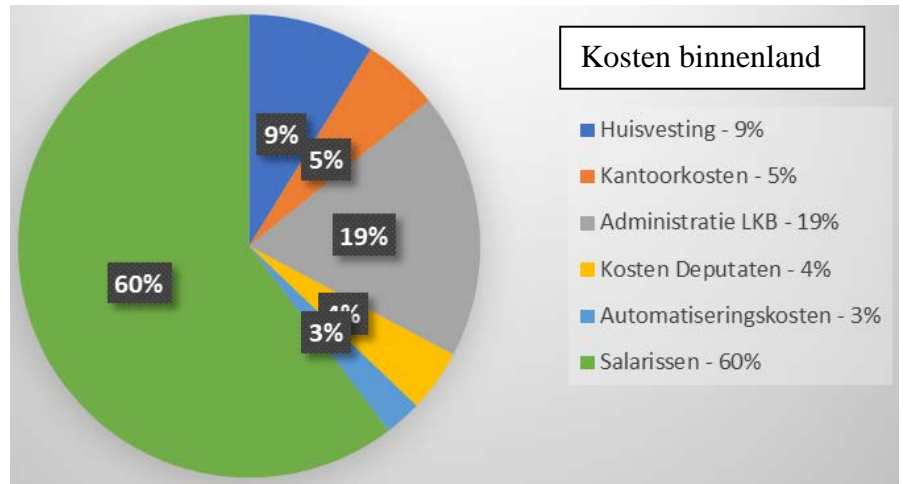
3.3 Uitgaven

Het totaal van de uitgaven van zending bedroeg in 2018 iets meer dan begroot was. De overschrijding van de begroting werd voornamelijk veroorzaakt doordat de synode van 2016 aan zending opdroeg om bij te dragen aan de kosten van Partners

10
15
20

Zendingsgemeenten, een samenwerkingsverband dat bedoeld is om zendingsgemeentes te ondersteunen. In 2018 droeg zending ruim € 26.000 bij aan dit fonds. Dat was 4% van het totaal aan zendingsprojecten uitgegeven geld. Het totaal van de uitgaven van zending in 2018 valt in twee delen uiteen: kosten binnenland en zendingsprojecten. De verhouding tussen beide was bijna 28% tegen ruim 72%.

25

Onder kosten binnenland worden begrepen: salarissen (60%), huisvesting (9%), kantoorkosten (5%), administratie LKB (19%), automatiseringskosten (3%) en onkosten deputaten (4%).

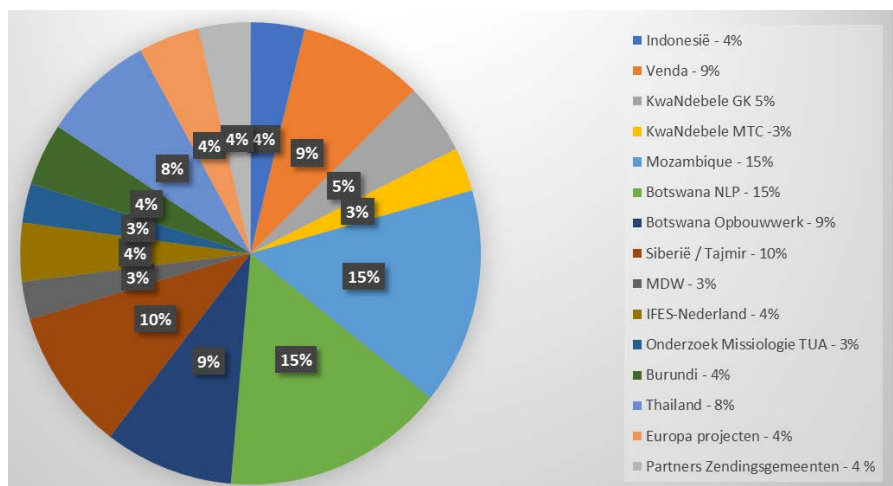
30

De uitgaven voor de zendingsprojecten waren als volgt verdeeld: Indonesië 4%, Venda 9%, KwaNdebele gereformeerde kerken 5%, KwaNdebele MTC 3%, Mozambique 15%, Botswana NLP 15%, Botswana opbouwwerk kerken 9%, Siberië/Tajmyr 10%, Burundi 4%, Thailand 8%, Europese projecten 4%, missionair diaconale werkers 3%, IFES-Nederland 4%, onderzoek missiologie TUA 3%, Partners Zendinggemeenten 4%.

35
40
45

8%, Europese projecten 4%, missionair diaconale werkers 3%, IFES-Nederland 4%, onderzoek missiologie TUA 3%, Partners Zendinggemeenten 4%.

Uitgaven zendingsprojecten

50

Financiële cijfers vindt u in dit rapport niet. Allereerst omdat ze nog voorlopig zijn, en in de tweede plaats omdat de financiële verantwoording gedaan wordt op de generale synode. Deputaten geven dit korte overzicht om u toch enig inzicht te geven in wat er gaande is.

3.4 Strategische plannen en jaarplannen

Ieder jaar wordt in december het werk van het afgelopen jaar geëvalueerd en worden de plannen voor het aankomende jaar vastgelegd in jaarplannen. Voor elk zendingsgebied wordt zo'n plan geschreven en vastgesteld. Dat laatste gebeurt in een voltallige deputatenvergadering. In 2018 werden per gebied *strategische (meerjaren)plannen* geschreven met meerjarenbegrotingen voor de periode 2018-2025. Deze plannen helpen om duidelijk te maken hoe deputaten voor zich zien dat het zendingswerk zich ontwikkelt. Dat is belangrijk om voorbij de waan van de dag te kijken en alledaagse beslissingen in het perspectief van een lange termijn visie te plaatsen. Het helpt ook om prioriteiten te stellen en beschikbare mensen en middelen op een verantwoorde wijze in te schakelen voor het werk van zending. Zo helpen die plannen deputaten ook bij het opstellen van een begroting voor de generale synode.

Vanzelfsprekend weten deputaten zich voor hun werk geheel afhankelijk van de zegen van de Heere. Het werken aan die strategische plannen moet dan ook vooral gezien worden als een berekenen van de kosten, naar het voorbeeld van Lukas 14 over het berekenen van de kosten bij het bouwen van een toren.

4. *Zendingswerk per gebied*

4.1 *Azië*

4.1.1 *Indonesië*

Deputaten buitenlandse kerken onderhouden de formele contacten met de Gereja Toraja Mamasa (GTM, Mamasakerken op Sulawesi).

Zending formuleerde in het strategisch plan 2018-2025 de volgende twee doelen:

1. Het ondersteunen (en waar nodig begeleiden) van zendingsprojecten van de GTM en
2. het (in nauwe samenspraak met deputaten diaconaat) helpen ondersteunen van diaconale projecten van de GTM.

Beide tegen de achtergrond van de historische verbondenheid tussen beide kerken, zoals in het Kemitraan is verwoord.

Zending steunt nu nog twee zendingsprojecten van de GTM in Bunggu en Mada'. In februari brachten zendingsconsulent ds. Hilbers en diaconaal consulent ds. E.J. van der Linde een werkbezoek aan Sulawesi.

Tijdens dat bezoek werd in Mada' uitgelegd, dat de zending de subsidie aan de school daar afbouwt: nog tot en met 2021 zal de subsidie 100% zijn maar daarna wordt deze afgebouwd. Naar verwachting zal de school dan worden overgenomen door de overheid. Het christelijke karakter van de school kan behouden blijven. Om te voorkomen dat drie niet volledig bevoegde leerkrachten van de school dan door de overheid door anderen vervangen worden, zullen zij zich met steun van deputaten aan de STT in Mamasa laten bijscholen, zodat zij tijdig wel bevoegd zullen zijn en ook na overname door de overheid aan de school kunnen blijven werken. Het blijft nog wel een uitdaging om de ouders van de schoolkinderen te laten bijdragen in de kosten van het onderwijs aan de zendingsschool. In een gesprek met het bestuur van de BPMS werd ook het voornemen besproken om de subsidies voor het werk in Bunggu geleidelijk terug te brengen. Het werk van de beide predikanten Note en Rudiman die nu daar dienen, zal tot 2021 gesubsidieerd blijven.

Mochten zij daarna nog eens vijf jaar in hun huidige gemeenten blijven, dan handhaaft de zending de steun met dien verstande dat de dertiende maand én de transportkosten in die vijf jaar voor rekening van de eigen gemeenten komen, zodat de gemeenten werkelijk bijdragen aan het onderhouden van hun predikant.

Vanaf 2020 stopt de steun voor de scholen in de dorpen Kalibamba en Nakaya en ook voor de gezondheidsposten daar.

4.1.2 Thailand

In Thailand werkt zending sinds 2010 in samenwerking met Overseas Missionary Fellowship.

In het strategisch plan 2018-2025 werd het volgende doel omschreven:

- 5 De ondersteuning van het zendingswerk van OMF in Isaan, Thailand, volgens het Joint Venture Plan. Focus van dat plan is het bereiken van de mensen in de provincie Isaan met het Evangelie. Het werk richt zich op het stichten van gemeenten in nog niet bereikte gebieden in Isaan zodat in elk district minimaal een gemeente gesticht wordt.

10 In dat kader werken in het district Khon Sawan ds. en mw. Den Hertog-Koolen. Eind februari tot begin maart werd door ds. Everts en mw. De Bree-Carlier een werkbezoek aan Thailand gebracht. Er is sinds de tweede helft van 2018 een onderwijzeres uitgezonden, mw. S. Oosting uit Nederland, om de kinderen uit het gezin thuisonderwijs te geven.

In het werk werden ds. en mw. Den Hertog tijdens een cursus die werd gegeven door een Thais team uit een andere streek herinnerd aan een aantal principes van het werk in Isaan:

- 15 - geloof dat God groei zal geven. Jezus heeft beloofd mee te gaan en Hij heeft beloofd dat er vrucht zal komen;
- houd je verkondiging heel eenvoudig;
- begeleid de mensen getrouw, minstens 2 maanden lang, zodat ze kunnen groeien in hun prille geloof. Na deze 2 maanden proberen een nieuwe groep zelfstandig te laten
20 functioneren, doordat ze de leiders van de groepen eens in de 3 weken op een centraal punt onderwijzen en stof geven om te gebruiken in de volgende 3 weken.

Werkend volgens deze richtlijnen ontdekken ze ook telkens weer dat het niet een 'formule voor succes' is. Het blijft werk dat in diepe afhankelijkheid van de Heere gedaan moet worden.

25 In oktober werd vanuit de kerk van Ede het gezin van dhr. en mw. Mol-Hoogervorst uitgezonden om te gaan werken in Isaan. Na een introductieperiode in het hoofdkantoor van OMF in Singapore vestigden zij zich voor het komende jaar in Lopburi voor taalstudie. Met het gezin reisde ook een onderwijzeres mee, mw. E. van Rijn, die het thuisonderwijs van de kinderen zal verzorgen.

30 In het strategisch plan Thailand verwoordden deputaten hun visie voor de toekomst: zending streeft ernaar een tweetal nieuwe uitzendingen, naast de nu reeds uitgezonden, te realiseren. Een begin van de planning daarvoor werd in 2018 gemaakt.

4.2 Zuidelijk Afrika

4.2.1 Zuid-Afrika

4.2.1.1 Venda

Zending is betrokken bij twee projecten in Venda en heeft daarnaast twee kanalen waarlangs contact met de kerken kan worden onderhouden. Deze projecten zijn het Iyani Bible and Training Institute (4.2.1.1.1) en steun aan de gemeente van Niani bij het
40 levensonderhoud van de evangelist van de gemeente (4.2.1.1.2). Daarnaast gebruikt zending Nevema (Netherlands Venda Mutual Assistance) voor contact en is er incidenteel ook contact met de kerk van Trans-Letaba. Over beide laatste kanalen is na het verslag van 2018 geen nieuws te melden.

4.2.1.1.1 Iyani Bible and Training Institute

45 In het strategisch plan 2018-2025 hebben deputaten als doelstelling voor Iyani geformuleerd: de gereformeerde kerken in Venda helpen bij het toerusten en trainen van kader voor het kerkelijke leven; bij het toerusten van de jeugd met het oog op het leven als gelovige in deze wereld; bij het voorzien in trainingen en cursussen met het oog op de
50 strijd tegen hiv/aids.

Iyani bestond in 2018 precies 50 jaar en dit werd op een grootse manier gevierd. Deputaten waren vertegenwoordigd door de beide zendingsconsulenten, Hilbers en Van 't Spijker. Zij brachten na hun bezoek aan Iyani een kort werkbezoek aan KwaNdebele waar zij met de kerkenraad spraken en een ontmoeting hadden op MTC.

- 5 Naar verwachting van deputaten zal de steun aan Iyani nog geruime tijd voortduren. Het is lastig gebleken om voldoende lokale fondsen te vinden en het onderhouden van dit instituut gaat de financiële kracht van de kerken nog ver te boven. Begin december brandde het huis van de directeur van Iyani, ds. S. Nefefe, geheel af. Gelukkig raakte niemand blijvend gewond. Wel ging de gehele inboedel verloren.
- 10 Deputaten hebben via een plusproject een noodhulpactie in de kerken die Venda als zendingsproject steunen, op gang gebracht.

4.2.1.1.2 *Steun aan Niani*

- 15 In 1992 kregen de toenmalige evangelisten de keus om een beroepsopleiding te gaan volgen (met steun van zending) of om te blijven werken als evangelist, waarbij zending dan de kerkenraad zou steunen. Eén van de evangelisten van de gemeente Niani koos voor die laatste optie. Daarom steunt zending die gemeente met de kosten voor zijn salaris en is er tijdens werkbezoeken contact met de kerkenraad over de voortgang van het werk. Tijdens het genoemde bezoek van de predikanten Hilbers en Van 't Spijker was er geen
- 20 gelegenheid voor gesprek met de kerkenraad.

4.2.1.2 *KwaNdebele*

- KwaNdebele was de naam van het gebied ten Noordoosten van Pretoria dat tijdens het Apartheidsbewind in Zuid-Afrika aangewezen was als woongebied voor de AmaNdebeles.
- 25 Feitelijk werd dit het woongebied voor een grote verzameling zwarte volken: Ndebele, Pedi, Xhosa, Zulu, Shangaan. Momenteel is 'KwaNdebele' het meest westelijke deel van de provincie Mpumalanga. Zending steunt hier nog twee projecten: de Gereformeerde Kerken (4.2.1.2.1) en Mukhanyo Theological Collega (4.2.1.2.2)

30 4.2.1.2.1 *Gereformeerde Kerken KwaNdebele*

- De Gereformeerde Kerken in KwaNdebele (GKK) bestaan uit negen zelfstandige kerken (Allemansdrift B, Kameelpoortnek, Kwaggafontein, Kwamhlanga, Leeuwfontein, Libangeni, Maphotla, Moloto and Vezubuhle), die elk een eigen kerkenraad hebben en ook verantwoordelijkheid dragen voor één of meer preekposten. In totaal zijn er daar 20 van.
- 35 Drie kerken hebben een eigen predikant: Kwaggafontein, Libangeni en Moloto (respectievelijk de di. Nhlongo, Mahlangu en Modisha). Zaken van algemeen belang worden in een zgn. Umbrella-kerkenraad besproken. Daar vinden ook gesprekken plaats met vertegenwoordigers van zending. Zo hadden de beide werkbezoekers in september een ontmoeting met deze Umbrella-kerkenraad.
- 40 Zending heeft in het strategisch plan 2018-2025 voor dit project de volgende doelen geformuleerd:
- De kerken die zijn voortgekomen uit de GKK hebben een competente kerkenraad en hebben voorts een geestelijk volwassen kader dat leiding geeft aan het leven van de gemeente en dat stimulerend werkt met het oog op het uitvoeren van de missionaire en
 - 45 diaconale taak van de gemeente en de individuele leden ervan.
 - De preekplekken die onder de zelfstandige kerkenraden vallen, groeien en hebben een geestelijk volwassen kader dat leiding geeft zodat er mogelijk meer zelfstandige kerken kunnen worden geïnstitueerd.
 - De kerken en hun individuele leden zijn offervaardig en groeien daar in, om zelfstandig
 - 50 te kunnen leven als kerk, waar mogelijk met een eigen predikant.

De kerkenraad is volop bezig om de gemeenteleden te onderwijzen met betrekking tot de offervaardigheid.

4.2.1.2.2 *Mukhanyo Theological College (MTC)*

5 MTC is de naam van het theologisch opleidingsinstituut dat uit een initiatief van zending is ontstaan en dat onderwijs geeft in KwaMhlanga, in Johannesburg en op allerlei plekken via een zgn. ‘distance courses’-programma.

10 Het zijn met name de studenten die ‘distance courses’ volgen die laten zien dat MTC een strategische plek inneemt in het theologisch beroepsonderwijs in Zuid Afrika en ver daarbuiten.

Via een zgn. Focusprogramma biedt MTC cursussen aan voor werkers in de kerken. Het feit dat dit programma overheidserkenning heeft, betekent veel. Tijdens het werkbezoek werd ons verteld dat er veel mensen zich inschrijven voor deze cursussen die elders al een cursus hebben gevolgd, maar die zich door strengere eisen van de overheid genoodzaakt zien om een geaccrediteerd diploma te behalen. Van kerken en religieuze organisaties verlangt de overheid in Zuid-Afrika namelijk dat werkers in de kerken beschikken over deugdelijke opleidingen. Hiermee wil men allerlei wildgroei tegengaan. Het programma dat MTC biedt, is dus erkend en op deze manier volgen heel veel kerkleiders uit met name onafhankelijke kerken dit onderwijs. Daarmee kan gezegd worden dat de oorspronkelijke doelstelling van de opleiding die in de jaren 70 van de vorige eeuw begon, bereikt werd. Aan MTC studeren een paar studenten uit de Gereformeerde kerken van KwaNdebele. De kerken daar hoeven voor die studenten niet te betalen: toen de gebouwen van MTC door zending werden overgedragen aan de board van MTC werd afgesproken dat MTC als tegenprestatie de opleiding van een vijftal broeders uit de GKK op zich zou nemen.

25

4.2.2 *Botswana*

Zending is betrokken bij drie projecten in Botswana: Het missionaire werk vanuit de Reformed Churches in Botswana (4.2.2.1), het Naro Language project (4.2.2.2) en het consulentenwerk dat familie Visser doet (4.2.2.3). In juni werd door de deputaten C. Mazereeuw-van der Duijn Schouten, H. Polinder en de beide zendingsconsulenten Hilbers en Van 't Spijker een werkbezoek gebracht aan dit gebied. Voor ds. Hilbers was dat een afscheidsbezoek, voor ds. Van 't Spijker een hernieuwde kennismaking.

4.2.2.1 *Het missionaire werk van de RCB*

35 Bij missionair werk is er boven alles sprake van de verkondiging van het Evangelie. Maar voor de situatie van de kerken in het Gantsi-district geldt: kerk-zijn in een gemarginaliseerde samenleving vraagt ook aandacht voor de vraag hoe contact met het Evangelie de levensomstandigheden van mensen raakt.

Zending concentreert zich in het contact met de kerken op de voorgangers, in de wetenschap dat als je hen ondersteunt, dan steun je daarin ook de gemeentes die zij dienen. Daarom is er tijdens werkbezoeken ook nadrukkelijk een poging om contact te hebben met de gelovigen in de settlements waar de voorgangers werken. Dat is vaak een uitdaging, maar deputaten gaan die uitdaging niet uit de weg.

40 Met de voorgangers moet tijdig gesproken worden over de toekomst van het werk. Ook omdat in 2018 ds. Ngakayaja besloot dat hij aan het eind van dat jaar zijn werk zou gaan neerleggen. Voor hem was dat wel een ingrijpend en spannend moment, maar ook voor de gemeentes die hij diende, is dat net zo ingrijpend. Omdat ook ds. Seithheko al 65 jaar oud is, is duidelijk dat het gesprek over opvolging niet vooruit geschoven kan worden. Hoe zich dat ontwikkelen zal, is op dit moment nog niet duidelijk.

50

4.2.2.2 *Naro Language Project*

Het werk aan de vertaling van het Oude Testament vordert gestaag. De meeste boeken van het Oude Testament zijn nu vertaald, maar er moet nog een aantal controles plaatsvinden door de taalconsulent. Tijdens het werkbezoek ontmoeten we deze consulent, dhr. G. van Steenberg. Het is duidelijk dat er – na het gereedkomen van de Bijbelvertaling in het Naro – een uitdaging ligt voor de huidige staf: wat gaan zij dan doen. Een belangrijke bijdrage die van langere duur zal zijn dan het vertaalproject is wat genoemd wordt Scripture Engagement. Dat is een manier van onderwijs waarbij je niet alleen leert lezen in de Bijbel, maar waarbij ook gewerkt wordt aan toepassing van de levensveranderende boodschap van de Bijbel. Naast deze aandacht voor lezen (en schrijven) is er een belangrijke taak weggelegd voor zgn. orality-projecten. Daarbij wordt een groot aantal geschiedenissen uit de Bijbel verteld en opgenomen op een geluidsdrager. Voor de eigenlijke vertelling is er uiteraard per plek een verteller nodig, maar via de geluidsopname kan het vertelde ook op andere plekken en momenten gedeeld worden. Dit orality-project lijkt uitermate geschikt voor de Sancultuur, waar vanouds rond het kampvuur de verhalen verteld werden.

Het vertaalteam had in 2018 te kampen met onderbezetting, vanwege de ziekte van één van de leden, mw. Taux'ae Baebe. Zij kon behandeld worden in het ziekenhuis in Gaborone en de hoop is, dat zij voor haar familie en voor het werk van het NLP behouden blijft.

4.2.2.3 *Fam. Visser*

Ook dit jaar werden van dhr. en mw. Visser-Wiegel veel berichten ontvangen over het reizen en trekken dat beiden doen. Als consulenten voor Wycliffe voor zuidoost Afrika zijn zij betrokken bij vertaalprojecten van Mozambique tot Congo, zowel wat het eigenlijke vertaalwerk betreft als ook voor diverse orality- en Scripture Engagementprojecten. Wanneer zij in Botswana zijn, zijn ze nauw betrokken bij het opbouwwerk van de gemeente in de nederzetting East-Hanahai. Deputaten hebben tijdens het werkbezoek kunnen waarnemen hoezeer dat door de plaatselijke gelovigen gewaardeerd wordt.

4.3 *Oostelijk Afrika*

4.3.1 *Mozambique*

In Mozambique steunen deputaten het InForTeM. InForTeM staat voor Opleidingsinstituut voor theologie in Mozambique. Het team, bestaande uit de predikanten Nahoma (directeur), Campos, Teixeira en Pedro, geeft leiding aan twee projecten: een eenvoudige theologische cursus op verschillende plaatsen in de provincie (ETE) en de Bijbelschool EBOM bij de stad Mocuba. De belangstelling voor beide opleidingen is groot.

Voor ETE worden in samenwerking met Trans World Radio geregeld uitzendingen verzorgd ter voorbereiding op de eigenlijke lesweken. Daaraan nemen, verdeeld over de plaatsen waar de lesweken gehouden worden, zo'n tweehonderdvijftig cursisten deel. Tijdens een werkbezoek waren de beide zendingsconsulenten in de kustplaats Pébane getuige van het enthousiasme van de cursisten die hun opleiding met een diploma bekroond zagen. Tijdens een gesprek over die cursusplaats bleek dat het ETE-programma daar zo geliefd is geraakt, dat het voor een bijzondere uitdaging plaatst. Nieuwe cursisten worden door plaatselijke kerken opgegeven. Dat gebeurt tegen het moment dat de driejarige cursus wordt afgerond. In een cursus is plaats voor vijftig cursisten, maar voor de nieuwe cursus werden er in Pébane meer dan tweehonderdtachtig studenten aangemeld door de kerken. Dat geeft aan dat de plaatselijke kerken het belang van goed-opgeleide kerkelijk werkers inzien. In Pébane is de Islam duidelijk aanwezig. Tijdens de rit erheen vanuit Mocuba kom je in de directe omgeving meer moskeeën tegen dan kerken. Juist tegen die achtergrond is het verblijdend dat de kerken graag hun werkers goed willen laten

opleiden. Hoe dat financieel moet, is voor deputaten en ook voor de docenten van de ETE nog een grote uitdaging. We zoeken naar een goede manier van samenwerking om dit vorm te kunnen geven.

5 Ook de Bijbelschool EBOM heeft voortdurend te maken met de vraag meer studenten toe te laten. In 2018 werd de uitbreiding van de noodzakelijke extra lesruimte grotendeels gerealiseerd. Ook hier maakten de werkbezoekers een diploma-uitreiking mee en ook hier waren zij onder de indruk van de blijdschap van de cursisten die met een diploma naar huis konden keren. Verschillenden van hen benaderden de werkbezoekers met de vraag om een vervolg te kunnen krijgen in Mocuba. Het geeft aan dat de cursus niet alleen in een
10 behoefte voorziet maar ook bij een aantal studenten prikkelt tot meer kennis en inzicht. Ook hier ligt een uitdaging voor InForTeM en deputaten zien uit naar een plan voor 2019.

4.3.2 Burundi

15 In Burundi werd in 2018 een onderwijswerkbezoek gebracht door ds. Drayer, ds. en mw. Van Langevelde en mw. Nimpagaritse. Deputaten antwoorden met die manier van werkbezoeken op een vraag die oorspronkelijk de hulpvraag was vanuit de Église Réformée du Burundi (EPRB): help ons om de Bijbel goed te lezen en te verkondigen. De dames uit het onderwijsbezoek richten zich vooral op de vrouwen uit de kerk. Ook dat is van groot belang: naast het werk dat zij in de kerk kunnen doen, hebben zij ook een
20 grote taak in de gezinnen.

Het was het eerste onderwijswerkbezoek na een periode van onrust in de EPRB ,naast de onrust in het land als gevolg van de politieke instabiliteit die leidde tot een negatief reisadvies van het ministerie van Buitenlandse zaken. Iets van de spanning merkten de bezoekers wel op. Ook na het bezoek bleek dat het nog allesbehalve rustig is in de kerk
25 daar. Het heeft er alles van dat hulpprojecten die gesteund worden vanuit Nederland verwachtingen wekken bij individuele leden van de kerk. Als die niet vervuld worden, ontstaat er een situatie waarin onvrede zich richt op hen die zich wel lijken te kunnen verheugen in druppels die bij de steun op hen vallen. In het gesprek hierover hebben deputaten besloten zich voorlopig te blijven concentreren op het geven van onderwijs.
30 Toen ds. Nimpagaritse in december voor een kort bezoek in Nederland was, hebben deputaten dat ook met hem gedeeld in een gesprek over het werk in Burundi. Deputaten willen graag de EPRB ondersteunen in lijn met de oorspronkelijke hulpvraag uit 2009 en hopen op goede mogelijkheden om door onderwijs de kerk te helpen.

4.4 Siberië

35 Een bezoek aan het gebied in Tajmyr werd in 2018 niet gebracht, wel aan de conferentie die de EChB in Toela jaarlijks belegt. In het najaar kregen deputaten bezoek uit Rusland, en tijdens dat bezoek hoorden we over de voortgang van het werk op de Toendra van Siberië. Er wordt uitgezien naar de mogelijkheid om met regelmaat reizen naar Tiksi
40 (Jakoetsk) te kunnen brengen, en daar in een revalidatiecentrum en onder verslaafden te gaan werken. Tiksi kan vanuit Jakoetsk heel moeilijk worden bewerkt en het is een logisch en onmisbaar eindpunt van de jaarlijkse reis vanuit Norilsk naar het noordoosten van Tajmyr. Dit vanwege de mogelijkheid om zich daar op de lange terugweg voor te bereiden door rust, reparatie en het inslaan van de benodigdheden. Daardoor stuiten evangelist O.
45 Ljoebitsj en de zijnen op de noodzaak verantwoording te nemen voor het werk aldaar en er continuïteit in te brengen. De generale synode van 2016 keurde de uitbreiding van het werk met het oog op Tiksi al goed, maar er wordt nog gezocht naar financiële onderbouwing van dit werk.

4.5 Europa

In vervolg op synodale opdrachten om te onderzoeken hoe deputaten ook in Europa hun gaven kunnen aanwenden voor de verspreiding van het Evangelie zijn sinds 2016 een aantal concrete stappen gezet, waardoor er in Europa momenteel een tweetal

5 zendingsprojecten worden gesteund en er contacten zijn met één andere plek in Europa. In Barcelona (4.5.1) en in Parijs (4.5.2) geven deputaten concreet steun, en in Belfast (4.5.3) zijn contacten gelegd waarvan het momenteel nog niet duidelijk is hoe die contacten vorm en inhoud gaan krijgen.

10 4.5.1 Barcelona

Vanuit de kerk van Antwerpen is dhr. G. Groeneveld samen met zijn vrouw E. Martinez uitgezonden om mee te werken in het leiderschapsteam van Ciutat Nova in Barcelona, een gemeente die zich met name op de Catalaanssprekenden richt in deze metropool. Dhr. Groeneveld is bezig met een studie theologie in Leuven aan de ETF en geeft samen met

15 twee andere voorgangers leiding aan een jonge, Catalaanstalige gemeente in Barcelona. Men werkt vanuit de gedachte, dat de gemeente er is voor de stad en er ligt een focus op gemeentestichting in andere delen van de stad en daarbuiten in Catalonië. Of het budget dat daar nu voor is bestemd op de langere duur voldoende is, is de vraag.

20 Een prekenserie 'Om het hart van de stad' is omgewerkt tot een goed leesbaar boek. Bij de samenstelling daarvan werd bewust samengewerkt met een niet-christelijke redacteur. Zij hielp om de tekst druk-klaar te krijgen maar ook vooral om een taal te hanteren die begrijpelijk is voor niet-kerkelijke lezers. Hoewel dhr. Groeneveld zelf een opleiding als graficus heeft, werkte hij voor de illustratie van het boek nauw samen een oud-collega, die ook geen christen is. Het bespreken van de tekeningen voor het boek leverde vaak een

25 mooie gelegenheid om over de kern van het Evangelie te vertellen.

Een andere manier om mensen bij de kerk te betrekken, was een Instagram-wedstrijd die in de wijk was uitgeschreven. De opdracht was om de buurt en haar bewoners op een originele manier in beeld te brengen. Dit leidde tot vele honderden inzendingen. Op de

30 tentoonstelling met prijsuitreiking kwamen op deze manier een zestigtal mensen uit de buurt van de kerk. Dat gaf menig mooi gesprek over waarom de kerk er is en hoe het Evangelie van betekenis is voor ieder.

In november werd een bezoek gebracht aan Antwerpen om een aantal zaken betreffende de samenwerking tussen deputaten en de kerk van Antwerpen verder te bespreken en om gezamenlijk te overleggen met dhr Groeneveld.

35

4.5.2 Parijs

Sinds medio 2018 steunen deputaten een gemeentestichtingsproject van de UNEPREF (Union Nationale des Églises Protestantes Réformées Évangéliques de France). Ds. Samuel Foucachon werkt met een groep vrijwilligers in de binnenstad van Parijs. Deputaten maken

40 het door hun bijdrage mogelijk dat er een gebouw gehuurd wordt. Door volhardende inzet komt er langzaamaan een groep mensen die met een zekere regelmaat de samenkomsten bezoekt. Met Kerst was er een grotere groep in de samenkomst, die zeer positief was over onder andere de kwaliteit van de zang en de muziek. Het had hen geraakt. Bijzonder was dat er na de samenkomst geen enkel programma in de bank of op de grond achterbleef:

45 alles was door de bezoekers meegenomen. Het feit dat op die programma's verschillende Bijbelgedeeltes waren weergegeven geeft hoop dat bezoekers nog eens die teksten lezen en dat ze tot hen kunnen spreken.

50

4.5.3 Londonderry

In de zoektocht naar gemeentestichtingsprojecten waar deputaten bij betrokken zouden kunnen raken, is er ook contact met de Evangelical Presbyterian Church (EPC) van Noord-Ierland. Met name met ds. Andrew Lucas. Hij is bezig in een cultureel centrum waar wekelijks Bijbellezingen georganiseerd worden rond thema's die voor zoekers aansprekend kunnen zijn. Het contact met ds. Lucas is niet erg intensief, hoewel deputaten graag wat meer contact zouden willen. Of dit contact werkelijk uit zal groeien tot een gezamenlijke gedragen project, is op dit moment niet te zeggen.

10 4.6 IFES-Nederland

In opdracht van de generale synode 2010 ondersteunt zending het studentenwerk van de International Fellowship of Evangelical Students, een grensverleggende beweging van (internationale) studenten die bidden, Bijbellezen en getuigen. Deze beweging is opgebouwd uit verenigingen van onder andere [Alpha](#), [Ichthus](#), [C.S.F.R.](#), [GHBO](#) en [VGS/GSV](#). IFES-Nederland maakt onderdeel uit van [IFES-World](#). Hierbij zijn meer dan 15 600.000 studenten aangesloten.

In overleg met IFES-Nederland is opnieuw steun verleend aan de bekostiging van stafmedewerkers in twee universiteitssteden, te weten Eindhoven en Leiden, in het bijzonder voor het werk onder de daar talrijk aanwezige buitenlandse, veelal Aziatische, 20 studenten. Zending steunt dit belangrijke werk met €30.000 per jaar.

4.7 Missionaire diaconale werkers

Hierboven zijn de projecten beschreven waar deputaten (deel)verantwoordelijkheid voor nemen. Daarnaast waren zij ook in 2018 betrokken bij zendingswerk dat door individuele leden uit de kerken via andere zendingsorganisaties wordt gedaan via de MDW-regeling. Met een groot aantal zendingsorganisaties hebben deputaten een overeenkomst gesloten die de positie van de werker ten aanzien van alle partijen goed regelt. Meestal lopen de contacten na uitzending via een zgn. tft (thuisfrontteam) dat zorgdraagt voor de begeleiding van de betrokkene, zowel in geestelijk als in materieel opzicht. Deputaten zending dragen geen financiële verantwoordelijkheid voor mdw'ers. Wel keurde de synode van 2016 goed, dat aan beginnende mdw'ers een starterspremie van €1500 (single) of € 2500 (echtpaar) wordt gegeven en dat een tekort in een jaarrekening met maximaal €1500 per jaar wordt aangevuld. Dat laatste is overigens niet vaak nodig.

Voor actuele informatie over de mdw'ers verwijzen wij naar de website 35 <https://cgk.nl/project/werkers-zending/>

Zending onderhoudt contacten en/of heeft overeenkomsten gesloten met

- Wycliffe/SIL/Yaars;
- Verre Naaste;
- OMF (Overseas Missionary Fellowship);
- 40 - OM (Operatie Mobilisatie);
- Interserve;
- EEMA (European Evangelical Mission Alliantz);
- MissieNederland, als voortzetting van de gefuseerde EZA en EA;
- JmO (Jeugd met een Opdracht);
- 45 - UZC (Unie Zendingscommissie van de Unie van Baptistengemeenten in Nederland);
- Tear;
- World Vision;
- Agapè;
- Frontiers;
- 50 - Filadelfia zending;

- People International;
- WEC (Worldwide Evangelisation for Christ);
- CAMA Zending.

5 Deputaten hebben op deze wijze uw vergadering geïnformeerd over hun werkzaamheden in 2018.

Zegene de Heere uw vergadering!

10 Namens deputaten voor de buitenlandse zending,

ds. H. Korving, voorzitter

ds. E. Everts, secretaris

15